

meminerunt, & Caiet. in opusculis, tract. 27. vers. Quoad secundum. Ochagavia de Sacramentis, tit. de Sacramentis ordinis, q. 10. nu. 8. & de Sacramento matrimonij, q. 51. nu. 3. & vide posita ad cap. 1. nu. 2. & ad cap. Presbyteris 8. nu. 2. supra, dist. 27.

3 **Ibi, Caste.** Ergo continentia subdiaconorum non tantum obligat continere à nuptijs, sed etiam ab omni actu venereo, per inde ac votum castitatis, quia cum mancipentur functioni rerum sacrarum, omnis mundities eos condecet; tradit eleganter Sanch. tom. 2. de matrimonio, lib. 7. disp. 27. nu. 3. & adde posita ad cap. De ijs, & ad cap. Diaconi, infra, hac eadem distinct.

CAP. Decernimus. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Innocentius secundus quis fuerit?
- 2 Concilium Romanum quando celebratum?
- 3 Constituti in sacris non debent concubinas habere.
- 4 An sint privati beneficijs ipso jure?
- 5 An debeant perseverare in statu clericali?

1 **I**N superscriptione, ibi, Innocentius secundus. De quo vide posita ad cap. Deinde, supra, dist. 26. Fuit antea Cardinalis diaconus Sancti Angeli Gregorius vocatus; Pontifex eligitur anno Christi 1130. timore Anacleti Antipapæ Gallias petijt, varijs argumentis à Divo Bernardo probatur; legitimus Pontifex à Concilio Rhemensi judicatur; mortem obiit anno Christi 1143. vide latè Baron. tom. 12. annal. anno Christi 1130. & seqq.

2 **I**n eadem superscriptione, ibi, In Concilio Romano. Fuit celebratum anno Christi 1139. mense Aprilis, cui interfuerunt circiter mille Episcopi, multa salutifera decreta promulgantes. Vide Baron. d. tom. 12. anno Christi 1139. nu. 4. ubi decreta Concilij refert, & verba nostri textus affert.

3 **A**d textum. Nota constitutos in ordinibus sacris uxorem, aut concubinam ducentes, & habentes, ecclesiastico beneficio, & officio carere, notat Abb. in cap. 2. Qui clerici, vel voventes, exornat Bernard. Diaz in pract. cap. 80. n. 2. ubi nostrum textum refert. Azor.

in summ. tom. 1. cap. 12. vers. Tertio quaritur, lib. 13. Adde posita ad cap. Presbyter, nu. 2. infra, hac eadem dist. & ad cap. Erubescant. nu. 2. infra, dist. 32. & ad cap. Si qui verò, nu. 3. & 4. eadem dist. An in sacris contrahens matrimonium perdat beneficium ipso facto? Negat Sayrus, alios referens de censuris, lib. 6. cap. 5. nu. 16. Glossa in cap. 1. verbo, dimittere, de clericis coniugatis. Contraria opinio communior apparet, de qua vide posita in cap. Si qui verò nu. 4. dist. 32. Adde eleganter Suarium de statu religionis, tom. 3. lib. 9. cap. 18. nu. 12. & 13.

Ibi, Careant. Ergo ipso jure sunt privati, Glossa tamen in presenti recitat per contrarium, quod clericus concubiniarius non debeat puniri nisi præcedenti monitione, cap. Sicut, de cohabitatione clericor. Tu vide Rebus. in Concord. tit. de publicis concubinijs. Covar. Alma mater 1. p. §. 2. nu. 10. Concil. Trid. sess. 25. de reformatione, cap. 14.

Ibi, Debeant esse. Tenentur igitur clerici in sacris constituti in statu clericali perseverare, neque possunt sine apostasia illum deserere, ut ex nostro textu adnotavit Suarius adversus Anglicana secta errores, lib. 4. cap. 27. num. 6. & præterea ad habitum, & alia insignia clericalia cogi posse, testatur idem auctor loco citato; probatq; ex cap. Tua de apostatis. Quenam verò sint status clericalis potiora indicia, constat inter auctores esse habitum, & tonsuram, ut doctè probat Reginald. tom. 2. lib. 30. tract. 3. nu. 10. & seqq. & communiter doctores ex Clement. Quoniam. de vita, & honest. cler. & cap. Ioannes de clerico conjugato. Hinc fit, ut mortaliter peccet clericus ille, qui habitum, & tonsuram liberè, & absq; necessitate demittit. Ita Panorm. cap. Si quis de vita, & honest. clericor. Franciscus Victoria, apud Bañes 2. 2. q. 12. art. 1. §. Sed quoniam. Navarr. in Man. cap. 25. nu. 109. §. 33. Causas verò ob quas demitti possunt illa clericalis ordinis insignia, assignat Bañes, loco citato, esse necessitatem tuendi vitam, honorem, vel divitias, aut etiam propagandæ fidei catholicæ, quod passim inter Cinas, & Iaponnes observatur à patribus Societatis Iesu, & alijs religiosis.

CAP. Quando. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Toletanum 4. quando celebratum?
- 2 Presbyteri cum ordinantur promittunt se castè victuros.

Promoti

- 3 Promoti ad Ecclesias parochiales debent esse in sacris.
- 4 Professio castitatis antiquitus fiebat.

IN superscriptione, ibi, In Cō-

Cilio Toletano 4. Fuit Provinciale celebratū circa tempora Honorij Papæ primi; regnante in Hispania Principe Sisinando, Era 671. die nona Decembris, cui subscripserunt Episcopi numero septuaginta, quorum nomina, quibusdam prætermittis, subnotantur. 2. tom. Conciliorum, fol. mihi. 725. vide me in *histor. Episcop. Portugal.* p. 1. cap. 7.

2 **Ad textum.** Constituit textus debere presbyteros, vel diaconos promittere se castē victuros, dum ordinantur; de quo vide posita ad *cap. 1. nu. 2.* & ad *cap. Presbyteris, nu. 2. supra, dist. 27.* & ad *cap. 1. nu. 2.* & ad *cap. Præterea, hac eadem, dist.* Adde de materia, *Soto in 4. dist. 38. q. 2. art. 2. Covar. in 4. Decret. 2. p. cap. 6. §. 3. nu. 1. 2. & 3.* & hæc eadem verba textus transcripserat antea, *Burchardus in suo decreto, lib. 2. cap. 157.*

3 **Ibi, Diaconi per parochias.** Ergo illi qui promoventur ad Ecclesias parochiales, debent esse in sacris; dispensativè tamen in minoribus ordinibus constituti consueverunt assumi, per textum in *cap. Præterea, de etate, & qualitate, Rebus. in praxi part. 1. tit. de requisitis ad collationem, nu. 35.*

4 **Ibi, Professionem.** Fiebat expressa antiquitus ista professio, per textum in *cap. Quamquam, supra, dist. 23.* ubi vide posita *nu. 2.* Hodie tamen non oportet hoc exprimere, eo ipso quod ordo sacer suscipitur, continentia votum susceptum esse intelligitur, *cap. 1. de voto lib. 6.*

CAP. Priusquam. IV.

S V M M A R I U M.

- 1 Gregorius quis fuerit?
- 2 Non debent in Episcopos eligi, qui continentēs non sint.
- 3 Indignus non debet ordinari.
- 4 Longa continentia quæ dicatur?
- 5 Appellatione partis comprehenditur pars dimidia.
- 6 Index aliquando supplet quæ reddent iudicium nullum.

IN superscriptione, ibi, Itē Gregorius. De quo vide posita ad *cap. De Constantinopolitana, 4. supra, dist. 22.*

Ad textum. Collige ex textu non debere in Episcopos eligi, qui longam corporis sui continentiam non habeant. Præcipuum enim totius vitæ ornamentū est pudicitia; unde hac virtute præcipue ornari, & decorari debet vita Episcopi, tanquam principis sacerdotum, prosequitur latè *Lusitanus Sator maior in epistolam. 1. ad Timotheum, cap. 1. nu. 9.* verbo, *pudicum*, atq; de Episcoporum moribus, vide posita ad *cap. Quis Episcopus, nu. 1.* & ad *cap. Episcopus nu. 2. supra, dist. 23.* Quam morum probitatem, & sanitatem appositè, nec non conennè expressit *Alvarus in sua musa Paulina ad 1. Timoth. cap. 3.* in illa verba, *Sobrium, prudentem, pudicum, hospitalem. Ita ille*

*Sobrius, & vigilans, speculator, ut undique vitet
Vulnera, socordem non decet esse patrem.
Sic gravis, & strepro volitantes conterat umbras.
Et nutriet mammis pignora chara suis.*

Ibi, Debuerat consentire. Qui enim

sentit se indignum, & permittit se ordinari, vel eligi, peccat, & deponi potest; unde qui illicitus ad beneficium promotus est, ab illo venit deiciendus, tradit *Azor. in summa, p. 2. cap. 6. vers. Septimo* quaritur; de qua materia videbis posita ad *cap. Statuimus, 61. dist.* & ad *cap. Si in plebibus, 63. dist.* videatur, *Reginald. tom. 2. lib. 30. tract. 3. per totum caput 14.* qui auctor, *nu. 198.* affirmat, illū peccare mortaliter, qui in alicujus electionis concursu, alteri competit candidato, quem se ipso notorie digniorem agnoscit. Vbi pro se allegat *Navarrum miscellan. 40. nu. 10.* Duplici verò ratione nititur hæc sententia. Prima quia, talis homo notorie minus dignus, occasionem præbet examinoribus peccandi mortaliter. Secunda quia, digniorem notabiliter lædit, dum illum ad expensas, & alia, incommoda indignè adducit. Horum verò auctorum sententiam neque amplector, neque aperte improbo.

Ibi, Longam continentiam. 4

Latè in presenti controvertunt *Præpositus, & Turcremat.* quæ dicatur longa continentia; illud ego moneo resipiscentiā a peccatis probari ex eo, quod semel malus continuo triennio abstinuit a priori malo, & laudabiliter vixit, juxta textum in *Authent. de monach. §. Sancimus, vers. Si verò, ibi.* Sufficit ad purgationem peccatorum, & ad virtutis augmentum triennalis temporis testimonium; quem textum ita resolvunt *Jason. in l. Si prius, nu. 43. vers. Tu ergo, ff. novi operis, Roman. cons. 236. nu. 6.* post multos *Tiraq. de penis, causa 29. nu. 5.*

& causa 51, nu. 158. Alciatus regula 2. presump. 7. ad med. Mascard. de probat. vol. 2. conclusione 601. nu. 14.

5 **In Glossa prima.** Tenet Glossa, quod appellatione partis, comprehenditur pars dimidia. Adde textum in cap. 2. §. Statuimus, & ibi Glossa, verbo, demedietate, de decimis, lib. 6. quod tamen limitabis, nisi addatur aliquod verbum concludens etiam minorem partem dimidia. Tunc etiam minor pars, quam dimidia excluderetur partis appellatione, ut est Glossa, in verbo, aut eorum, in Clement. Quavis, de foro comp. Quam dicit singularem Tiraq. in l. Si unquam, verbo, Omnia, nu. 14. in principio, C. de donat. & nu. 8. cum quo limitabis, & ampliabis.

6 **In Glossa, verbo, Filiam, ibi, Ex hoc.** Facit Glossa regulam notabilem, quando iudex supplet de facto in his, quæ redderent iudicium nullum; de quo vide Decium, in cap. Causam, nu. 2. de iudicijs, & in cap. Ex insinuatione, nu. 8. de appellationibus.

C A P. De ijs. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Toletanum 2. quando celebratum?
- 2 Ad subdiaconatum accessuri continentiam profitentur.
- 3 Menoch. nostrum textum interpretatur.
- 4 Virtus castitatis quanta sit.
- 5 Olim subdiaconus non ordinabatur ante vigesimum annum.
- 6 Clericis in minoribus an possit continentia iniungi?
- 7 Pueritia durat ad septennium.

1 **I**N superscriptione, ibi, **Ex Concilio Toletano 2.** Habitum anno 5. Amalarici Regis, circa tempora Ioannis Papæ 2. refertur tom. 2. Concilior. fol. mihi 386. Attamen Padilba in Epitome Concil. ait fuisse celebratum sub Innocentio 1. anno Domini 410.

2 **Ad textum.** Notabis ex textu quod ad subdiaconatum accessuri, continentiam profitentur, ut ex illo notavere Bernard. in practica, cap 80. nu. 2. Sanches tom. 2. de matrimonio lib. 7. disp. 27. nu. 3. & 10. ubi exacte tractat an obligatio illa ad continentiam servandam sit ex mera constitutione Ecclesie, vel ex

voto, quod Ecclesia annexavit ordini sacro, quæ etiam vide circa textum nu. 19. & Egidium disp. 20. dub. 13. Bonacinam de matrimonio, quest. 3. puncto 9. nu. 12. & seqq. Reginaldum lib. 30. tract. 1. nu. 38. & ibi, Bellarmin. & Valent. citatos.

Ibi, A' primis infantie annis.

Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 57. nu. 11. contendit, hæc verba esse exponenda; post primos infantie annos, atq; ita septimo anno perfecto, nam illa præpositio, a, idem quod, post, significat, ut multis ostendit Tiraq. in l. Si unquam, verbo, & postea, nu. 21. C. de revocand. donat.

Ibi, Gratia castitatis. De virtute castitatis vide latè

D. Thom. 2. 2. q. 151. art. 1. & seqq. Lesium lib. 4. de just. cap. 2. dub. 13. ubi latè. D. Ambr. lib. de virgin. Hieron. epist. 24. ad Furiam. Bernard. in epistola ad Senonem. Quibus addo Augustinum, asserentem contra Faustum, castitatem esse animæ pulchritudinem, & cæli delicias. Quod ipse agnovit. Tribullus lib. 2. eleg. 1.

*Casti placent superis, pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.*

Ibi, Vigesimo anno. Igitur secundum ista tempora

subdiaconus non ordinabatur ante vigesimum annum, postea verò conferebatur subdiaconatus ei, qui attingebat 18. annum Clemen. ult. de atate & qualit. post alios Menoch. de arbitrar. casu. 427. nu. 15. hodie tamen nullus ad subdiaconatus ordinem ante 22. ætatis suæ annum promovetur; Trid. sess. 23. de reformat. cap. 12.

In vers. Quibus autem ibi, A u-

ferre non possumus. Ergo clericis in minoribus constitutis, nequit Ecclesia castitatis, seu continentie votum indicere, tradunt Sylvest. verbo, matrimonium 8. q. 12. ad finem, Azor. in summa, tom. 1. lib. 13. q. 4. Vasq. de ordine disp. 249. cap. 4. nu. 39. Sanches tom. 2. de matrimonio. lib. 7. disp. 31. nu. 4. Poterit tamen Ecclesia constituere, ne in posterum ad ordines minores promoveantur, nisi qui se voto castitatis astrinxerint, ut per eundem Sanches, ubi proximè

In Glossa 1. Dicit Glossa pueritiam non durare nisi ad septennium, quam refert Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu. 57. nu. 11. Quam Glossam originem duxisse credo ex veteri Romanorum consuetudine ad nos derivata. Veteres enim (ut auctor est Censorinus lib. de die Natali) septem ætatis gradus juxta mentem Hipocratis constituebant. Primus gradus erat infantia, secundus in septennio, qui proprie vocabatur pueritia, & hanc deinde sequebatur adolescentia, juvenus, virilitas, senectus, ætas decrepita. Lege Macrobius lib. 1. in somno

Scipion.

C A P.

CAP. Assumi. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Arelatense 2. quando celebratum?
- 2 Constituti in coniugio non debent ad sacerdotium assumi.

IN superscriptione, ibi, Ex Concilio Arelatensi 2. Celebratum est tempore Beati Sylvestri Papæ 1. & Constantini Imperatoris, circa annum Domini 326. refertur 1. tom. Concil. fol. mihi 375. Arelate Galliarum Narbonensis urbs, de qua Plinius lib. 3. cap. 4. Colonia sextanorum dicta, quod est sexta legione milites, coloni eo deducti sint. Eam juxta Rhodanum sitam, celeberrimoque emporio insignem scribit Strabo lib. 4.

2 Ad textum. Collige ex textu constitutum in coniugio non debere ad sacerdotium assumi, de quo vide Sotum in 4. dist. 25. q. 1. art. 3. in fine, Petrum Crespetium in summa catholica fidei, verbo, Celibatus, fol. 163. qui nostri textus meminit, & multa adducit. Nec sufficit uxoris licentia, nisi approbatam religionem fuerit professa, vel divortium inter eos fuerit celebratum. Quare qui, uxore relicta, in seculo ordines sacros susceperit, perpetuo erit iuipensus, quousque ipsa vel vita fuerit perfuncta, vel religionem professa, ut per eundem Sotum, & vide etiam cap. Coniugatus, de convers. coniugat. Bellarmin. de clericis, lib. 1. cap. 19. vers. Ecclesia Gallica.

CAP. Præterea. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Arelatense 3. quando celebratum?
- 2 Diaconi non debent ordinari, nisi castitatem profiteantur.
- 3 Constitutio non ligat præterita.

IN superscriptione, ibi, Ex eodem tertio. Concilium Arelatense 3. fuit provinciale, celebratum circa tempora Leonis Papæ Era 461. Martiano Augusto, Opilione, & Vincomalo consulibus, octavo Idus Iulij, refertur 1. tom. Concil.

fol. mihi 726. sed in hoc Concilio hic ipse penitus canon non invenitur, sententialiter tamen est in cap. 2. eiusdem Concilij, vers. Sed nec reliqui.

Ad textum. Statuitur in præsentem non debere Diaconos ordinari, si castitatem non profiteantur; unde reprobantur Lutheranorum errores; quibus Ecclesiam Dei funditus de moliri nituntur, totis viribus cœlibatum à clero abigere contendentes. Cum tamen sacerdotum continentia non modo congruens, verum necessaria sit Ecclesie Christi, ut absque illa, neque decorem servare possit, neque legitimam Christi effigiem retinere, comprobatur eleganter Sotus de just. & iure, lib. 7. q. 6. art. 1. Bellarmin. lib. 1. de clericis, cap. 19. vide etiam posita ad cap. 1. nu. 2. & ad cap. Presbyteris 8. nu. 2. supra, dist. 27. & ad cap. 1. nu. 2. & seqq. hac eadem dist.

Ibi, Deinceps. Ergo constitutio non ligat præterita, quod probat verbum, deinceps, hic positum, & notatur in cap. 1. de postulatione prelatorum, lib. 6. de quo vide latissime Suar. de legib. lib. 3. cap. 14. vide posita ad cap. Ex antiquis, dist. 54. Adde cap. Cognoscentes, de constitut. ubi dicitur novum statutum ad futura extendi, non verò ad præterita; aliter enim subiret aliquis legis dispendium ante ipsius prohibitionem.

CAP. Diaconi. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Ancyra Synodus quando celebrata?
- 2 Cum diaconis an dispensent Episcopi, ut uxores ducant?
- 3 Intellectus Henriquez, & aliorum.
- 4 Intellectus communis. & nu. 5.
- 6 Intellectus authoris.
- 7 Protestatio quomodo tollatur?
- 8 Diaconi an in primordijs Ecclesie matrimonium inirent?

IN superscriptione, ibi, In Ancyra Synodo. Ancyra, teste Plinio lib. 5. cap. ult. dicta est ab anchoris navium captarum à Mithridate, quas Ptolemæus Egypti rex suppetias Galatis, seu Gallo Græcis miserat, cuius meminit Ptolemæus lib. 5. cap. 4. Concilium Ancyranum celebratum in civitate Ancyra, in provincia Galatiæ, antiquius est Nicæno. Hæc Synodus tametsi provincialis est. Et eadem causa postea

postulavit Nicœna, tamen in sexta synodo
 Trullo congregata, cap. 27 approbata est. Cele-
 bratum fuit hoc Concilium post tempora Mar-
 cellini Papæ, circa annum Domini ferè 308.
 Aliqui ex Episcopis, qui huic Synodo interfue-
 re, convenerunt etiam in Nicœnam Synodum;
 refertur tom. 1. Concil. fol. mihi 293. de illo agit
 Baron. tom. 3. annal. anno Christi 314. post med.
 folo 125. cum quo latius prosequere, & in vers.
 Trappis; verba nostri textus refert Vasques de Sacra-
 mento ordinis, disp. 249. cap. 2. nu. 9. & seqq.

2 Ad textum. Difficilis reputatur nos-
 ter textus, dum permit-
 tit diaconis ex protestatione ab Episcopo acce-
 ptata post ordines, uxorem accipere. Sotus de
 just. lib. 7. q. 6. art. 2. pag. 3. putat tempore nos-
 tri textus licuisse diaconis cum hac protesta-
 tione ordinatis uxores ducere, & Episcopos po-
 tuisse in hoc impedimento matrimonij dispē-
 sare; idem tenet Bellarmin. lib. 1. de clericis, cap. 19.
 col. 3. vers. Probatur secundo. Sed hæc opinio, ne-
 que vera videtur, nec ex nostro textu deduci-
 tur, ut ex vero intellectu apparebit.

3 Vnde Henriquez in summa, lib. 10. cap. 14 §.
 5. littera D. putat textum nostrum esse emenda-
 tum per textum in cap. 1. supra 28. dist. & in hoc
 etiam consentit cum Soto, & cum eo rejicitur,
 quare idem Henric. ibidem, asserit textum nos-
 trum, ibi, si postea ad nuptias venerint: esse intel-
 ligendum; hoc est, nuptijs utatur, ut aliàs intel-
 ligitur cap. Aliter fin. infra, dist. 31. quam inter-
 pretationem etiam tradit Azor. in summa tom. 1.
 lib. 13. cap. 12. vers. Vnum potest, sequitur Sanch.
 tom. 2. de matrimonio, lib. 7. disp. 28. nu. 7. ad medi-
 um, qui intellectus violentus apparet, & non-
 nulla supplet, & ex verbis Canonis manifeste
 refellitur. Nam verba illa, ibi, Ad nuptias vene-
 rint, non est nisi uxoribus antea ductis, sed tunc
 de novo eas ducere, ut adverte Vasques de Sacra-
 mento ordinis, disp. 249. cap. 2. nu. 16.

4 Quare opinio existit communis Episco-
 po non esse potestatem dispensandi cum dia-
 cono protestante, ut post ordines contrahat va-
 lidè matrimonium; probat expressè cap. De illo
 32. dist. neque in nostro textu licentia Episcopi
 validum reddidit matrimonium, cum ex nullo
 verbo deducatur; tantum igitur probat textus
 quòd licet aliàs canonica sit pœna statuta sus-
 pensionis ab officio cōtra illos, qui post sacram
 ordinationem matrimonium contrahunt, non
 suspendetur tamen diaconus, qui contraxerit,
 si in ordinatione protestatus fuerit; nam illa li-
 centia Episcopi à culpa quodammodo excusat;
 & probatur intellectus ex verbis Concilij An-
 ceyrani, quod solum de pœna suspensionis lo-
 quitur. Ita intellexit Turrecremat. & Archid. in
 present. Abb. in cap. Cum M. de constit. nu. 15. ad fin.
 Covar. de sponsal. 2. p. cap. 3. §. 1. nu. 19. Boverius
 de Repub. ecclesiastica, 2. p. lib. 2. cap. 10. vers. A' sub-

diaconatu. Verum adhuc manet scrupulus, cum
 in presenti nulla fiat mentio separationis ab
 uxoribus, insuper nulla pœna sic ordinatis à
 Concilio impenatur; si autem hoc peccatum
 esset, Episcopis saltem non levis, sed gravissi-
 ma pœna imponeretur.

Vnde Michael de Medina, lib. 2. de continentia,
 cap. 14. sub finem, nostrum textum rejicit, &
 contemnit, ductus autoritate Balsamonis. Nam
 cum hæc Synodus fuerit provincialis, semper
 subjecta manet Sedis Apostolicæ retractationi,
 si quid in ea cum ecclesiastica lege discrepet,
 quale est hoc. Verum quanvis hæc evasio tole-
 rabilis appareat, cum certum sit provincialia
 Concilia ante Pontificis confirmationem erra-
 re posse; non est facile credendum, tot Patres
 in Concilio Ancyrano congregatos contra or-
 dinis sacri institutionem, Canonem tulisse; ut
 pungit Vasq. d. cap. 2. nu. 15.

Ego veriùs existimo Concilium non ha-
 buisse ratum coniugium à diaconis in nostro
 textu contractum; nec liberam facultatem eis
 concessisse illud contrahendi, & in matrimo-
 nio sic contracto uxore utendi; sed tantum fla-
 tuit, ut ordinatus, qui sic ex licentia Episcopi
 contraheret, de gradu suo, & ordine non amo-
 veretur, sed post huiusmodi nuptias in eo per-
 maneret. Ita tamen ut uxore sua minime ute-
 retur, quia in textu solum dicitur diaconos de
 gradu suo removendos non esse; sentit Turria-
 nus lib. 2. de dogmatib. characteristicis, §. Ad hæc obijcient.
 Eleganter Boverius de Repub. ecclesiastica, p. 2. lib. 2.
 cap. 10. §. A' subdiaconatu. fol. 377. Aliter potest
 responderi cum Baron. tom. 3. anno 314. nu. 88.

Ibi, Protestati sunt. De materia p-
 testationis an-
 & quando tollatur per factum contrarium, quo-
 modo, & in quo loco sit facienda, quales effe-
 ctus operetur, & qualiter finiatur? Vide latissi-
 mè per Felin. in cap. Cum M. de constitutionibus, à
 nu. 27. usq. ad fin.

In Glossa, verbo, Diaconi. 8

Observat Glossa à primordijs Ecclesiæ nun-
 quam licuisse presbyteris, aut constitutis in sa-
 cris, contrahere, id quod tam Ecclesiæ Latina, quam
 Græca semper observavit; sed in hoc Orienta-
 lis Ecclesiæ à Romana recessit, quod cum Ec-
 clesiæ Romana conjugatos ad sacros ordines
 non admittat, Orientalis permittit eos ordina-
 ri; & contracto ante ordines uti conjugo, ordi-
 natos postea contrahere non permittit. Probat
 textus sic explicandus, in cap. Cum olim, de cleri-
 cis conting. Vbi Innoc. communiter recept. D. Thom.
 & communiter Theologi, in 4. dist. 38. q. 1. art. 1.
 Sylvest. in verbo, Matrimonium 8. q. 12. D. Anton.
 3. p. iii. cap. 8. Vedesma in 2. 4. q. 55. art. 3. Adde
 postea ad cap. Presbyteris, nu. 2. supra, dist. 27. &
 in cap. Aliter, infra, dist. 31.

CAP. Presbyter. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Neocæsariense quando celebratum?
- 2 Presbyter ducens uxorem an deponatur?
- 3 Clericus an tantum committat simplicem fornicationem?
- 4 Contraria opinio verior.
- 5 Clericus publicè punitur, quando publicè peccat.

IN superfcriptione, ibi, Ex Cōcil. Neocæsariensi.

Neocæsariense posterius est Ancyra Synodo, non tamen longo temporis intervallo: utriusque interfuit quidam insignis vir Basilius nomine, Amasię Episcopus, sub Licinio Cæsare martyrio coronatus, teste Eusebio in Chronico, anno 320. Plinius lib. 6. cap. 3. meminit civitatis Neocæsariensis, meminit etiam Ptolemæus in prima tabula Asia, quæ continet minorem Asiam in provincia Cappadocię; Synodo huic interfuere 17. Episcopi, a quibus editi sunt 14. Canones, quos sexta Synodus approbavit Can. 2. Fuit hoc Concilium celebratum sub Eusebio, vel Melchiade Papa, refertur 1. tom. Concil. fol. 319. Attamen Baron. tom. 3. anal. anno Christi 314. post med. fol. 128. ait fuisse celebratum sub Sylvestro I. quem videbis, & ibi, vers. Presbyter, verba nostri textus refert.

Ad textum.

Probat textus, quod presbyter ducens uxorem deponatur ab ordine. Hodie verò si constituti in sacris matrimonium contrahant, excommunicationem incurrunt. Clem. eos, de consanguinitat. Insuper suspecti sunt de fide, & in eos possunt inquisitores animadvertere, Palatius in cap. Per vestras, §. 18. nu. 26. vers. Ex quo. Bernard. Diaz in pract. cap. 74. alias 80. vers. Redditur. Simanchas de catholicis, cap. 40. nu. 12. Penha ad Director. 2. p. comment. 74. vers. Atq;. Paramus de origine inquisitionis, lib. 3. quest. 10. nu. 75. & nu. 98. Carolus de Grassis de effectibus clericatus, effectus 5. nu. 4. Farinae, de hæresi, quest. 183. nu. 72. & seqq. quod etiam in monachis procedit juxta supra citatos. Vide etiam posita ad cap. Decernimus, nu. 3. supra, hac eadem dist.

Ibi, Fornicatus fuerit.

Ergo clericus simplicem tantum fornicationem committit, advertit Decius, post alios, in cap. At si clerici, nu. 37. de iudicij. Clar. lib. 5. receptarum, §. Fornicatio, nu.

18. & §. Incestus, nu. 1. vers. Sed nuncquid. Averdand. l. 9. Tauri in Glosa 10. nu. 10. Gutierrez. Canon. lib. 2. cap. 7, nu. 44. per textum in cap. Quia circa. de bigamis. Unde hæc circumstantia non erit necessariò confitenda, ut tenet Tabien. votum 1. nu. 3. notabil. 2. supplementum Gabrielis in 4. dist. 24. quest. Vnic. art. 3. vers. Hinc oritur dubium, & dist. 28. quest. 1. art. 3. §. Circa nunc dicta, Gerson. tractatu de matrim. alfabeto 25. l. 1. l. 1.

Contraria tamen opinio certissima est; quia cum in fornicatione presbyteri adsit una obligatio ad temperantię virtutem pertinentem, altera ex voto pertinentem ad religionis virtutem, dicendum est duas esse obligationes specie diversas, ac proinde in transgressione duplicem reperiri malitiam. Quare supra citati D D. dum dicunt lapsum clerici cum soluta esse simplicem fornicationem, debent intelligi non esse talem fornicationem adulterium, ut nonnulli volebant, si autem intendant excludere malitiam sacrilegij, falsum dicunt; prosequitur latè Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 13. cap. 12. quest. 6. ad fin. Sanchez tom. 2. de matrimonio, lib. 7. disp. 27. nu. 20. & 21. Suarius tom. 2. de religione, lib. 2. de materia voti, cap. 6. num. 12. Nec obest dict. cap. Quia circa; nam usus concubinę in clerico vocatur ibidem simplex fornicatio in ordine ad bigamiam inducendam, pro ut distinguitur à copula maritali, juxta cap. Nuper, eodem tit. non tamen dicitur simplex ad excludendam malitiam contra religionem, Suarius dict. nu. 12.

In Glosa, verbo, Ad pœnitentiam, ibi, Sed illud verum est.

Meminit Glosæ Gregor. Lopez part. 1. tit. 4. l. 20. Glosa ult. qui per illam dicit clericum posse publice puniri, quado culpa prodijt in publicum.

CAP. Quia sunt. X.

S V M M A R I V M.

- 1 Gregorius quis fuerit?
- 2 Mulier quę cum diacono contraxerat, si postea nubat est separanda.
- 3 Culpa est, relaxare aliquando vindictã.
- 4 Vxor consentiens quod vir ad ordines promoveatur, eo mortuo non potest nubere.
- 5 Ab extremis colligitur medium.
- 6 Vxor viri promoti ad sacrum ordinem non tenetur religionem ingredi.
- 7 Doctores qui Glosam interpretantur.

1 **IN** superscriptione, ibi, Gregor.

De quo vide posita ad *cap. de Constantinopolitana*, supra, dist. 22.

2 **Ad** textum. Inquit Gregor. mulie-

rem, quæ cum diacono contraxerat, si postea relicto diacono, secundas inerat nuptias, ab illis esse separandam, in quo plane supponit matrimonium illud cum diacono valuisse, alias non erat a secundo marito separanda; quæ doctrina est contra iura hac distinctione posita. Vnde D.D. varie dicunt, non tamen nodum solvunt Gordianum. Quare textus venit intelligendus de uxore diaconi, quæ ducta erat ante sacrum ordinem, licet prius conjugium p̄ susceptionem sacri ordinis, quoad torum esset dissolutum, quoad vinculum stabat, & sic non potuerat valde cum secundo contrahere, & ab illo debebat separari. Nec ostabit verbum, *vidua*, de quo in *cap. Si quis vidua*, infra eodem. Nam verbum illud, *vidua*, idem est quod relicta, ut ibi interpretatur *Archidiaconus*, ita in effectu intelligit noster *Gratianus*, in *cap. de Syracusana*, §. *Ecce*, in *secunda solutione*, infra, hac eadem dist. poterit etiam textus intelligi de uxore, cuius licentia vir ad ordines sacros promotus est, quæ viro defuncto non potest inire matrimonium, juxta notata ad *cap. Sequens*, nu. 2.

3 **Ibi**, Relaxare vindictam. Nota

textu statuentem, quod sunt casus in quibus est culpa relaxare vindictam, videlicet cum in Domini redundant injuriam, vel si timetur perturbatio in futuro, aut mali corrumpuntur, & inficiuntur exemplo criminis; quia facilitas veniæ tribuit multoties occasionem delinquendi; notant D.D. in præsentis, & sane quavis (teste *Seneca in trag. 1.*) *Sape vindicta obsuit, nemo ibit inficias, plus aliquando nocementi afferre nimiam vindictæ remissionem, & in flagitijs impunitatem.*

4 **In** vers. Ideo, ibi, Ij, qui male sociati sunt, disiungantur. Ergo uxor

conscia, & consentiens, quod vir ad ordines promoveatur, non potest eo mortuo matrimonium contrahere; de quo vide *Ochogaviam de Sacramento matrimonij*, q. 53. nu. 8. *Sanches tom. 2. de matrim. lib. 7. disp. 40. à nu. 2.* An autem si de facto contrahat, sit irritum matrimonium? Vide *Azor. moral. inst. lib. 13. cap. 14. q. 11.* *Sanches*, ubi proxime, qui inter se late esse irritum comprobant. Adde posita ad *cap. Sequens*, nu. 2. & seqq. & ad *cap. Seriatim*, nu. 5. infra, dist. 32.

5 **In** Glossa, verbo, Nec eam, in

principio. Dicit Glossa, quod ab extremis colligitur medium, unde si esset incertitudo de limitibus intermedijs, extrema

autem essent certa; accepta chordula debet mensurari de uno extremo certo ad aliud certum, & media debent regulari per ista extrema. *Greg. Lopez part. 6. tit. 15. l. 10. Glossa, Mojones antigos*, qui textum refert. *Felin. in cap. Licet*, nu. 8. ad fin. de probat.

6 **Vnde** Gloss. verbo, Religiosam,

ibi, Nec enim credo. Dicit Gloss. quod

uxor illius qui promovetur ad sacrum ordinem, non tenetur ingredi religionem, sed sufficit, quod vo veat continentiam, de quo vide *Gregor. Lopez part. 1. tom. 6. l. 38. Glossa penult.*

7 **In** Glossa, verbo, Fuisse, ibi,

Non possit nubere. Ultra posita ad textum, vide *Greg. Lopez d. part. 1. tit. 6. l. 40. Glossa 3. Sanches de matrim. lib. 7. disp. 40. nu. 6.*

C A P. Si se cuiquam. XI.

S Y M M A R I U M.

1 *Concilium Aurelianense primum quando celebratum?*

2 *Uxor presbyteri si alij nubat, debet separari.*

3 *Sotus reprobat.*

4 *Ratio propterquam non valet matrimonium uxoris, post sacros ordines mariti.*

IN superscriptione, ibi, Ex Cō-

cilio Aurelianensi. Fuit celebra-

tū circa tem-

pora Hormisdæ Papæ, jussu Clodovæi Regis

Francia; cui interfuerunt triginta & tres Epif-

copi, refertur 2. tom. *Concilior. fol. 361.* Fuitq̄ pro-

vinciale Aureliæ Gallie Celtice, quæ urbs est in-

signis, olim Genabū dicta, ad Ligerim amnem

sita, cuius crebra fit mentio in Cōmentarijs Cæ-

saris; est hodie ducalis, vulgo, *Orlians*, dicta. Vi-

de *Padilham in Epitome Concilior.* qui ait fuisse Cō-

cilium Aurelianense celebratum anno Dñi 496.

sub Gelasio I. attamen *Baron.* illud retulit sub

Symacho Pontifice, anno Christi 507.

Ad textum. Collige ex textu uxorem

presbyteri, aut diaconi, si

alij se conjunxerit, debere separari. Ratio est,

quia vxor, cuius licentia, vir ad ordines sacros

est promotus, nequit viro defuncto validum

inire matrimonium, ut tenent *Hosliens. in cap. Ad Apostolicam*, nu. 1. de conversione conjugatorum. *Ioannes Andr. in cap. Cum sis*, ad fin. eodem tit. & ibi *Anson. nu. fin. Francus in cap. Vnicq̄*, nu. 3. de voto, lib. 6. tradit

tradit indubitatum *Azor. lib. 13. institut. moral. cap. 24. q. 11.* Plures refert *Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 40. num. 2. & 3.* Vide etiam posita ad *cap. Quia sunt, nu. 1. supra eodem, & ad cap. Seriatim, nu. 5. infra, dist. 32.* An ad hoc sufficiat uxoris dissimulatio? Dicam *cap. Episcopus 5. nu. 7. distinct. 77.*

In Glossa, verbo, Separentur, ad med. ibi, Secundum quosdam.

Aliqui antiquiores senserunt uxorem, quæ voto castitatis emisso, licentiam concessit viro ordinis sacri assumendi, non reddi inhabilem ad matrimonium incundum; sed solum peccare contra votum; quos secutus fuit *Sor. lib. 7. de just. q. 5. art. 3. col. 6. vers. Quod cum verum sit, quæ tamen opinio improbabilis est, juxta notata in textu.*

In eadem Glossa, in fine. Docet Glossa

legitimam rationem propterquam non tenet matrimonium uxoris, post sacros ordines mariti, eam esse; quia ecclesiastica constitutio, ob reverentiam ordinis assumpti reddidit uxorem ad subsequens matrimonium inhabilem; sequitur *Hostiens. in summ. tit. de voto, nu. 18. vers. Igitur si conjugatus, inclinatur Azor. lib. 13. institut. moral. cap. 14. q. 11. comprobatur Sanches de matrim. dict. lib. 7. disp. 14. nu. 3. ad fin.*

C A P. Si qua vidua. XII.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Martinus Pontifex primus quis fuerit?*
- 2 *Vxor presbyteri redditur inhabilis ad matrimonium licet inscia juris.*
- 3 *Verbum, nunquam, non semper denotat perpetuitatem.*

IN superscriptione, ibi, **Ex Concilio Martini Papæ.** Intellige de Martino nomine primo, quia usque ad tempora Gratiani, nullus alius Martinus Concilium iniit; coegit namque Synodum Lateranensem, de quo vide posita ad *cap. 1. supra, dist. 27.*

Ad textum. Inquit Martinus viduam Episcopi, presbyteri, aut diaconi, non posse maritum accipere; de quo vide posita ad *cap. Quia sunt, & ad cap. si se, supra eadem dist.* Sed quaestio est an uxor eorum reddatur inhabilis ad matrimonium incundum, quando non fuit conscia juris reddentis eam inhabilem? Partem negativam tenet *Hostiens. in*

cap. 1. de conversione conjugat. & in summ. eodem tit. nu. 3. Caietan. in repetitione, cap. Ad limina, §. 4. nu. 469. Contrarium docet Bonaventura in 4. dist. 37. in expositione litteræ. Gregor. Lopez part. 1. in. 6. l. 40. Glossa 3. Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 40. nu. 7. quæ opinio verissima est.

Ibi, Nunquam. Hoc est dum perfectum veraverit in crimine, & ita verbum, Nunquam, non semper denotat perpetuitatem, juxta notata in *cap. Nunquam, 24. ubi Glossa, verbo, Nunquam, l. q. 1. concordat Glossa 2. in i. si hereditatem, ff. mandati.*

C A P. De Syracusana. XIII.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Pelagius Pontifex primus quis fuerit?*
- 2 *Differtur ordinatio Episcopi, qui uxorem habet.*
- 3 *Episcopus qualis esse debet?*
- 4 *Potest providere consanguineis si indigeant.*
- 5 *Orientalis Ecclesia an susceperit votum castitatis?*
- 6 *Electus, an habeat ius ante confirmationem?*
- 7 *Glossa Gratianum reprehendit.*

IN superscriptione, ibi, **Pelagius Cethego patricio.** Licet Gratianus doceat nostrum textum emanasse à summo Pontifice Pelagio, non tamen aperit utrum fuerit nomine primus aut secundus; sed cum scribat ad Cethegum patricium, verius existimo fuisse Pelagium primum, namque Cethegus patricius fuit missus à Iustiniano Imperatore ad revocandū Vigilum Papam, tradit *Baron. 7. tom. annal. anno Christi 552. ad med. Cui Vigilio successit in pontificatu Pelagius primus, creatus anno Christi 558. ut tradit idem Baronius, erat patria Romanus, Patre Ioanne Vicario, eo tempore Totila Gothorum Rex Italiam invadens, propter favitiam, & rabiem flagellum Dei, est vocatus. Constituit Pelagius, ut heretici coerceri seculari manu possent, quando ad sanitatem rationibus non deducerentur; ut tradit *Platina in eius vita, irritant reddidit Synodum Constantinopolitanam à Ioanne congregatam, & in ipsum Ioannem insurrexit, qui sibi arrogaverat nomen Æcumenici. Vide Baron. dist. tom. 7. anno Christi 626. Pelagius autem 12. sui pontificatus anno moritur, & in Basilica Divi Petri sepelitur.**

2 **In textu.** Collige ex textu debere differri ordinationem Episcopi, qui uxorem habeat, & filios, quia per filios Episcoporum solet periclitari substantia Ecclesiarum. Unde Innoc. in cap. 1. de testamentis; quem ibi defendit Panormitan. num. 2. affirmat non posse de jure communi habentem filium eligi in Episcopum. Quavis Hostiens. communiter receptus contrarium teneat, cuius opinionem usu esse receptam, testatur Navarr. de spolijs clericor. §. 19. nu. 2. quem latissime vide. Pelagius vero in presenti, dum clericum conjugatum Episcopum consecrari permittit, non ei coniugis usum indulget, ut bene advertit Boverius de Repub. ecclesiastica, part. 2. lib. 2. cap. 10. §. Sextum dictum, fol. 387. Adde posita ad cap. Quoniam, num. 6. infra, dist. 31.

3 **Ibi, Personæ qualitas.** De qualitatibus Episcoporum vide Concil. Trid. sess. 22. cap. 2. Salzedo in additionibus ad Bernard. cap. 25. vers. Et non solum, de quo vide posita ad cap. Quis Episcopus 2. nu. 1. & ad cap. Episcopus 7. nu. 2. & seqq. supra, dist. 23. & intra quantum tempus debeat consecrari, vide eundem Salzedo, cap. 26. vers. Episcoporum; Azor. tom. 2. instit. moral. lib. 3. cap. 30. in principio.

4 **In fine textus, ibi, De rebus usurparet.** Ergo licet Episcopus non possit relinquere, nec dare filijs, & consanguineis, si tamen indigent, illis potest subvenire, quia verbum, *Usurpare*, tantum denotat vitiosam operationem.

5 **In §. Esse hac autoritate, in ves. Illud autem, ibi, Post adeptum sacerdotium.** Docet Gratianus, quod licet Orientalis Ecclesia non suscipiat votum castitatis, tamen post adeptum sacerdotium, de functa priori uxore, cum qua sacerdos factus fuerat, si alteram duxerit, deponitur; prosequitur late Castrus adversus hereses, lib. 13. verbo, *Sacerdotium*, vers. *Quarta heresis*, post medium. Adde posita ad cap. penult. & ultim. infra, dist. 31.

6 **In Glossa, verbo, Præstiterunt, ibi, Ante confirmationem.** Docet Glossa quod ante confirmationem, nullum ius quaritur electo, quantum ad exercitium administrandi in spiritualibus, vel temporalibus, quia istud exercitium quaritur in confirmationem, sequitur Felin. in cap. Cum Bertoldus, nu. 2. de re iudicata, qui late rem disputat.

7 **In Glossa ult.** Reprehendit Glossa Gratianum asserentem Ecclesiam Orientalem non recepisse votum

continentiæ in clericis. Tu pro Gratiani defensione, vide posita ad cap. Quoniam, infra, dist. 31.

C A P. Siquis docuerit. XIV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Apostolorum tempore, an conjugati sacerdotes matrimonio uterentur?*
- 2 *Uxorius usus sacerdotibus interdictus.*
- 3 *Textus noster intelligitur.*

IN textu. Collige ex textu tempore Apostolorum, conjugatis ad faciendum ordinem cooptandis, usum anterioris matrimonij permissum esse, quam opinionem defendit Clichtovaeus de continentia sacerdotum, cap. 4. & seqq. illa quoque tribuitur Henriq. de ordine, cap. 14. §. 7. vers. Eodem statuto, ubi referens statutum Syrici Papæ inquit, quod eodem cavetur, ut conjugati qui iacris sunt initiandi, renitent uxoribus. Fundamentum est quia, Apostoli ministris egentes, cogebantur philosophos sibi adsciscere; cum vero omnes fere conjugati essent, durum erat virum conjugatum ab uxore dimovere; & hos conjugatos ministros eligebant absque continentia voto; Citatur etiam per hac opinionem Canon Apostolorum 25. ibi. *Qui cælibes in clericum pervenerint*, ubi efficaciter probari videtur ab Apostolis continentia præceptum solum illis, qui cælibes erant, fuisse indictum.

Contrariam tamen opinionem, nempe quod circa Apostolorum tempora, cunctis fuerit sacerdotibus uxorius usus interdictus, tenuerunt Sot. lib. 7. de just. q. 6. art. 2. conclus. 3. Covar. in 4. Decret. 2. p. cap. 6. §. 3. nu. 1. Bellarm. de clericis, lib. 1. cap. 18. & 19. eandem meo iudicio tenet Henriq. de matrim. lib. 12. cap. 5. §. 9. nam aperte dicit Apostolos decenter statuisse, ut Episcopi, sacerdotes, & diaconi cælibes essent; per quibus facit autoritas ad Tit. cap. 1. nu. 9. *Oportet Episcopum esse continentem*, quod verbum plus significat quam castum; ut ibi explicat D. Hieron. Faciunt insuper varia antiquorum Patrum autoritates, quas recensent Bellarm. d. cap. 19. col. 4. Sot. conclus. 4. quorum opinio mihi verissima est. Cum vero Apostoli Spiritu Sancto edocti, necessariam esse Ecclesiæ continentiam prospicerent, fatendum est illos docuisse non nisi continentes ministros esse suscipiendos.

Nec obstat noster textus in presenti dum statuit, ut presbyter uxorem suam prætextu religionis non eiciat, solum namque prohibet ne sacerdotes sic uxores contempnant, ut eis, liberisq; & familia, non provideant; sed debent adhuc eas alere, & alimenta præstare. At vero extra contemptum communi toro ex ambobus confen-

consensu abſtineat; advertit *Sotus d. conclusione 3. vers. Sed est praterea. Bellarmin. d. lib. 1. de clericis, cap. 21. col. 2. vers. Ad primum, quos præivit Glossa in præſenti, verbo, Contemnere.* Minus obſtat aliter Canon Apoſtolorū 25. ſolum enim diſponit, quod de illis, qui cœlibes in clerum pervenerunt, tantum lectores, & cantores, ſi velint, nuptias contrahant; explicat *Covar. in 4. part. 2. §. 3. in principio. Adde poſita ad cap. Aliter, nu. 6. infra, diſt. 31.*

CAP. Si quis discernit. XV.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Gangrenſe quando celebratū?
- 2 Cœlibatus an ſit de jure divino?
- 3 Pontifex an poſſit diſpensare cum clericis, ut matrimonium inceant?

IN ſuperſcriptione, ibi, In Cōcilio Gangrenſi. De quo vide poſita ad cap. Quoniam, nu. 8. ſupra, diſt. 16. & quæ infra dicemus in principio diſtinct. 30. Fuit hoc Concilium congregatum contra Eufſachium Episcopum Sebaltinenſem, qui aliquos errores in Armenia docuerat; afflictabat inter alia, nullum in conjugali poſitum gradu, poſſe ſpem habere apud Deum. Inde factum eſt, ut multæ mulieres ſequutæ Eufſachium, & diſcipulos eius, reliquerint proprios viros, & viri reliquerint proprias uxores. Hac igitur ratione latus fuit Canon in præſenti contra eos, qui nolebant miſſam ſacerdotis conjugati audire: tradit *Vasquez de ordine, diſp. 247. cap. 5. nu. 50. & 51.*

2 Ad textum. Ex hoc textu colligit *Caſtrus adverſus hæreſes, lib. 13. verbo, Sacerdotium, vers. Quarta hæreſis, ad finem non eſſe ex lege divina neceſſarium cœlibatū ad ſacrorum ordinum iulceptionem.* Contrarium tamen docet *Ioannes Maior. in 4. diſt. 24. q. 2. ubi putavit de jure divino eſſe cœlibatum, quia votum ſacerdotum ſolemne erat, ac proinde indiſpenſabile. Sed opinio Caſtri, mihi arridet, eamque tenet D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. & poſt Sotum, & Caietan. latè tuetur Bellarmin. lib. 1. de clericis, cap. 18. Vasquez de ordine, diſp. 249. cap. 2. & ſeqq. Probatuſ hæc opinio quia, in tota ſcriptura nullum tale extat præceptum. Nam in teſtamento veteri ſacerdotibus licitum erat uxores ducere. In novo autem nihil de hac re diſponitur. Quod autem Apoſtoli cœlibatū præceperint, non divinum, ſed Apoſtolicum eſt præceptum.*

Ex qua doctrina videtur conſtare poſſe Roman. Pontif. generali ſtatuto cavere, ut omnibus clericis licitum ſit conjugium; ita opinatque *Sot. lib. 7. de juſt. q. 6. art. 2. pag. 2. ad med. Henrriquez de Sacramento ordinis. cap. 14. §. 8. quia tamen hoc ſtatutum ſic generale graviter offenderet Eccleſiam, & eſſet ſcandalofum, non acceptaretur, cum Eccleſia à tempore Apoſtolorum habeat ius conſervandi ſplendorem continentię in ſtatu clericali, ut ex alijs probat Henr. d. §. 8. littera T. Ex cauſa tamen poterit cum quadam natione ad uſum matrimonij contracti diſpensare, ut per Henr. d. §. 8. littera V. ubi dicit ita fuiſſe petitum à Beëmis in Concilio Trident. *Ledeſma 2. 4. q. 55. art. 3. §. Sed eſt dubium. Vasquez de ordine, diſp. 249. cap. 3. ex nu. 21. Filiucius Moralium quaſtionum, tom. 1. tractatione 9. cap. 3. nu. 69. qui refert Bellarmin. de clericis, lib. 1. cap. 9.**

CAP. Presbyterum. XVI

S V M M A R I V M.

- 1 Canones Trullani non habent firmam authoritatem.
- 2 Debet abſtinere ab officio presbyter nuptijs detentus.
- 3 Episcopus aliquando diſpensat in irregularitate.
- 4 Propter nuptias prohibitas ex ignorantia, an incurratur irregularitas?
- 5 Sufpenſus an privetur beneficio?
- 6 Sufpenſus ab officio poteſt eligere.
- 7 Sacerdos ſufpenſus tenetur recitare horas Canonicas.

IN ſuperſcriptione, ibi, In Trullo.

Textus noſter eſt ex Canonibus Trullanis, qui non habent firmam authoritatem, maxime quoad materias morales, in quibus multa continent juxta uſum Orientalis Eccleſiæ, quæ in Latina non ſunt in uſu. Advertit *Suar. tom. 5. de cenſuris, diſp. 49. ſect. 2. nu. 8. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 16. §. Hinc factum eſt, ubi citat Canonum, Umbertum, Platinum, & Paulum Diaconum, afferentes illos Canones non habere canonicam, & eccleſiaſticam auctoritatem.*

2 Ad textum. Collige ex illo, debere abſtinere ab officio presbyterum non legalibus nuptijs detentum; proſequitur *Salzedo in additionibus ad Bernard. cap. 80. in verbo, deponi, poſt principium, qui noſtri textus meminit.*

3 **Ibi, Satisfactionis.** Peracta tamen satisfactione, poterit Episcopus cum eo dispensare in officio, & beneficio, ut tradit *Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 41. Glossa 3.* qui textum refert, cum tamen limitabis, nisi ex matrimonio contracto clericus bigamiam incurrisset; quia tunc solus Papa potest dispensare, ut cum *Navarro* observat *Petrus Alagona cap. 27. nu. 197. Avila part. 7. disp. 8. dub. 4. Egidius de censur. disp. 18. dub. 14. nu. 110.* Qui tamen advertunt Papam non nisi raro, & ex gravi causa dispensare in bigamia vera, & reali.

4 **Ibi, Ignorantiae suae.** Ergo propter nuptias prohibitas ex ignorantia factas, non incurritur irregularitas, sed tantum quaedam suspensio imponitur, ut ex hoc textu nonnulli deducunt, ut per *Archidiaconum in cap. Vnico de bigamis, lib. 6. nu. 1. vers. Bigamos.* Contrarium tamen tenendum est, cum haec irregularitas non contrahatur propter culpam, sed propter indecentiam; nec refragantur verba textus, ibi. *Nuptias non legales, quia possunt interpretari non de secundis nuptiis, sed de quibuscumque à presbyteris contractis.* Omnes enim sunt prohibita. Ita *Suar. 5. tom. de censuris, disp. 49. sect. 2. nu. 8.*

5 **In Glossa, verbo, Habere, ibi, Beneficium tenebit.** Et ita suspensus non privatur beneficio; de quo late *Suar. tom. 5. de censuris, disp. 26. sect. 3. nu. 2.* Quod limitatur non procedere in suspensio ab officio ex causa gravi; *Glossa in cap. Presbyter si à plebe, verbo, suspendatur 2. quest. 5.* Cui similis in *Clement. Cupientes, verbo, suspensi, de penis, in fine, plures relati à Tirac. in tractatu, Cessante causa, 1. part. nu. 24. per textum in cap. Inter, ibi, Propter immanitatem criminis, de purgatione Canonica.* Sed profecto haec limitatio licet communis sit, nullo tamen jure probatur, quoniam certum est suspensionem ab officio, non esse extra suos limites extendendam; quia ut ait *Glossa*, dicto verbo, *suspensi*, cum aliquando suspensio fiat ab officio, aliquando ab officio, & beneficio, superflue adderetur secunda pars, si in prima includeretur; probat *Bonifacius in dict. Clement. Cupientes, de penis, nu. 35. Navar. in Manual. cap. 27. nu. 161. Suar. dict. sect. 3. nu. 3. ad fin. & seqq.* Nec obstat fundamentum commune, ex *d. cap. Inter, de purgatione Canonica*, solum enim evincit infamatum de gravi crimine, non modo ab officio, sed etiam à beneficio posse suspendi; sed non ex inde sequitur, quod suspensus ab officio, censeatur suspensus à beneficio. Poterit tamen defendi illa limitatio, si suspensio ab officio sit perpetua; ut tradit *Toletus in summa, lib. 1. cap. 45. nu. 7.* Suspensus tamen ab officio non potitur distributionibus quotidianis, quia solum dantur interessentibus divinis, cap.

Licet, de praebeendis; à quibus tamen suspensus ab officio est separatus, docet Burrius, post Hostiensis in cap. Cum bona, nu. 10. de atate. Suar. d. 5. tom. de censuris, disp. 26. sect. 3. nu. 4.

In eadem Glossa, ibi, Intererit electionibus. Tenet *Glossa*, quod suspensus ab ordine potest eligere, quia eligere ad jurisdictionem spectat; licet enim non sit omnino propria jurisdictione, est tamen administratio quaedam, quae convenit ratione beneficii; tradit *Suar. de censuris, disp. 26. sect. 4. nu. 5. Toletus lib. 1. cap. 45. nu. 8.* licet contrarium tueatur *Glossa*, verbo, *suspensis*, in principio, & *D.D.* communiter in *cap. Cum dilectus, de consuet. Decius, post alios; in cap. Apostolica, nu. 6. de except.* Nec illis suffragatur textus in *dict. cap. Cum dilectus, vers. Quia nobis*, dum irritat electionem à suspensio factam, quia debet intelligi de suspensio non solum à beneficio, sed etiam ab officio; sentit *Navar. in Manual. cap. 27. nu. 163.*

In Glossa ult. ibi, Imò ad hoc tenetur. Et sic sacerdos excommunicatus, vel suspensus, tenetur dicere horas Canonicas, quia non suspenditur ab officio ecclesiastico, quatenus est oneris, sed quatenus est honoris. *Decius in d. cap. Apostolica, in fin. de except. Covar. in cap. Alma, 1. part. §. 3. nu. 8. Navar. cap. 7. nu. 17. Sylvest. verbo, Hora, quest. 3. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 9. Suarius de censur. disp. 12. sect. 2. nu. 14.* Vtrum vero clerici damnati ad trimes teneantur recitare horas Canonicas. Respondet *Lessius*, citatus, usum esse in contrarium. Quod triplici probat ratione, quam ibi vide. *Suar. tamen, lib. 4. de relig. cap. 17. nu. 8. Azor. lib. 10. cap. 6. q. 1. contrariam tenent sententiam.*

C A P. Consulendum. XVII.

S V M M A R I U M.

- 1 *Consultum Bulgarorum ad Nicolaum primum.*
- 2 *Clericos non judicant laici.*
- 3 *Laici an possint eicere sacerdotem concubinarium?*

IN superscriptione, ibi, *Nicolaus ad consulta Bulgarorum.*

De hac consultatione Bulgarorum ad Nicolaum primum, agit late *Baron. tom. 10. annal. anno Christi 866. in principio, atque verba nostri textus referuntur 3. tom. Concil. sub rescripto Nicolai 1. fol. mihi 517. & de ipso Nicolao vide quae scripsi.*

scripsimus ad cap. Imperium, nu. 1. supra, dist. 10. Adde circa textum Vasquez de Sacramento ordinis, disp. 247. cap. 5. nu. 51. in fine, & 52. in princip. & cap. 6. nu. 87. Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 28. nu. 6.

2 Ad textum. Collige ex textu non posse laicos de clericis judicare, nam nullus iudex potest judicare personas, quæ ad illius potestatem, vel jurisdictionem non spectant; & in quibus non iudex, quin imò privatus existit; cap. Forus, vers. Iudex dicitur, de verborum. Vnde si clericus apud iudicem laicum falsò testificatur ab eodem, ut potè incapaci, puniri non potest, ut est communis opinio; de qua per Ripam in cap. 2. nu. 26. de judicijs, & plures relatos à Covar. practicar. cap. 18. nu. 8. Bernard. in pract. cap. 93. ubi Additio, multos citat ex novioribus, qui, & communem, & praxi receptam sententiam dicunt.

3 Ibi, Deijcere non debetis. Imò videtur, quòd licitum erat laicis eijcere sacerdotem concubinarium, quia talibus est licitum obedientiam subtrahere, cap. Vestra, de cohabitatione clericorum, ubi dicitur quod laici licitè possunt abstinere ab officio talium presbyterorum, sed respondetur quod aut clericus est concubinarium notorie, & tunc procedit objectio; aut est occultus, & tunc non est licitum ab eis abstinere, ut aperte colligitur ex d. cap. Vestra. Verbum autem, uxorem, de quo in textu, non uxor de jure, sed de facto debet intelligi. Adde posita ad cap. Nullus Missam, infra, dist. 32.

Covar. in cap. Alma, 2. part. in initio, nu. 1. qui textus meminit.

Ibi, Non indagantur. Per hunc textum tenet Decian. responso 8, nu. 106. quòd confessio in iudicio ex abrupto, & absq; deliberatione facta potest quodcumq; revocari, etiam non docto de errore, quia ut talis confessio possit nocere, nec possit revocari, debet dari tempus ad deliberandum, vide in simili Felin. in proemio decretalium, nu. 2.

Ibi, Labyrinthum. Idest confusio-
nem, & intricationem, quoniam Labyrinthus fuit fabulosa domus à Dædalo adinventata, labyrinthus dicta, quia multa habebat diverticula, ita quod vix poterat inde aliquis exire, de qua agunt Ovidius lib. 8. Metamorphoseon. Virgilius 6. Æneid. ubi Pontanus, & Cerda.

Ibi, Antè judicant, quam intelligant. Nota quod judicans ante indagacionem veritatis, non dicitur intelligere, quod judicat. Vnde iudex; qui accipit acta causa, & vespere, & mane illa judicat, non dicitur judicare cum investigatione veritatis, & ideo sententia potest dici nulla, ut docet Bart. in l. Prolatam, nu. 10. C. de sentent. & interlocut. omnium iudicum, ubi Additio littera N. multa congerit. Adde Alexand. cons. 123. incipit scripsit ecclesiasticus, nu. 24. facit textus in cap. Tum ex litteris, de integ. rest. ibi, Quando non plene de meritis ipsius causa videbatur instructus.

DISTINCTIO. XXIX.

CAP. Sciendum. I.

SUMMARIUM.

1. Contrarietas Canonum, quomodo reducatur ad concordiam?
2. Confessio in iudicio sine deliberatione, potest revocari.
3. Labyrinthus quid sit?
4. Sententia lata sine indagacione veritatis est nulla.

AD textum. Collige ex textu, quomodo contrarietas Canonum possit reduci ad concordiam, nempe ratione causæ, personæ, loci, & temporum? Namque per has quatuor consideraciones possunt solvi Canones inter se pugnantes, & leges hac varietate mutari, ut tradit

CAP. Regulæ. II.

SUMMARIUM.

1. Instante necessitate licitum est venire contra legem.
2. In causa matrimonij testes cõsanguinei sunt idonei.
3. Domesticus admittitur in testem favore Ecclesie.

AD textum. Nota ex textu quod instante necessitate, licitum est venire contra dispositionem Canonis, quòd tamen est intelligendum, ne ex quolibet negotio inducatur dispensatio, sed quando subest causa legitima, juxta notata in cap. supra proximo, nu. 1.

In Glossa 1. ibi, In causa matrimonij. Docet Glossa, quod in causa matrimonij testes cõsanguinei idonei reputantur. Socin. Junior, cons. 79. nu. 11. plures referent.

referendo sequitur *Grabel lib. communium, conclusio 13. de testibus nu. 14.* Contrarium tenuit *Decius cons. 133. nu. 4.* & alij quos refert *Farin. de testibus, q. 54. nu. 65.* Sed primam opinionem verioram existimo, ex ijs, quæ tradit ipse *Farinac. d. q. 54. nu. 191.*

3 In eadem Gloss. ibi, **Domestici.** Et sic favore Ecclesie domesticus admittitur in testimonium, sequitur Glossam *Mascard. de probat. conclusione 534. nu. 35.* multos congerit *Farin. de testibus, q. 55. nu. 91.*

C A P. Necessè est. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Non omnibus communitatibus eadem leges conveniunt.
- 2 Medicus imperitus qua pœna puniatur?
- 3 Sacerdotes debent esse periti ad indicendas pœnitentias.

1 **A**D textum. Docet Hieronymus in presenti, non omnibus cõmunitatibus, Rebus publicis easdem leges cõvenire, vel utiles esse. Tametsi omnibus conveniat, & proprium sit ratione, & jure ad justitiæ normam, & regulam institutas esse, qua de re sunt pulchra *Aristot. verba lib. 5. Ethicorum cap. 7.* prosequitur *Covar. in cap. Alma, in initio nu. 3.*

2 Ibi, **Imperiti medici.** Qua pœna puniatur medicus imperitus, ex cuius ignorantia mortuus est ægrotus; dic quod extraordinariè debet puniri, ut tenet *Ripa de peste, cap. 7. nu. 7.* licet puniendū esse pœna homicidij affirmaverit *Jacobus de Arenis,* & alij, de quibus per eundem *Ripam nu. 67.* & seqq. qui late hoc disputat. Vide textum in *l. Illicitas, §. Sicuti, ff. officio præsidis,* & ibi, *Corras. & Antonium Vaccà:* Si tamen infirmus dolo ipsius medici decessit, tunc pœna mortis puniri potest; advertit *Menoch. de arbitrar. centuria 6. casu 581. nu. 3.* quem cõsule; & *Reginaldum tom. 1. lib. 10. nu. 98.* ubi citat *Medinam in Cod. de rebus restit. q. 96.*

In Glossa, verbo, **Collyrio.** Inducit *Menoch. casu 391. nu. 3.* ad sacerdotes qui in indicendis pœnitentijs sacramentalibus, bono medico æquiparatur, qui nō uno solo pharmaco, omnibus morbis moderatur, sed pro arbitrio suo varijs utitur remedijs, ut sciat oleo divinæ misericordiæ, vel vino divinæ justitiæ pœnitentem lenire, desperantem erigere, pusilla-

nimem confortare. *Paulus Fuschus de visitat. lib. 2. cap. 3. nu. 9. & 42.*

DISTINCTIO. XXX.

S V M M A R I V M.

1 **Causa Concilij Gangrensis qualis fuerit?**

1 **I**N principio distinctionis, ibi, **Hæresis Manichæorum.** Firmat *Gratianus* causam Concilij Gangrensis fuisse hæresim Manichæorum; sed cum improbat *Cardinalis Baronius tom. 3. Annal. anno Christi 361. nu. 57. vers. Sed, & quod.* Ratio est quia hæretici in hoc Concilio damnati eleemosinas faciebāt, in quo ab ipso Manichæorum instituto alienos fuisse constat. Cum illi ex suæ ipsorum legis præscripto vetarent eleemosinas dari pauperibus. Potest tamen *Gratianus* defendi, si dicatur propriè Gangrense Concilium statuisse contra errores *Eustathianorum,* sed hos errores *Eustathianos* hausisse à *Manichæis.*

C A P. Si qui filij. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Gangrense Concilium quando celebratum?
- 2 Filius religiosus an possit exire à monasterio pro alendo patre?
- 3 Filij tenentur honorare parentes.
- 4 Parentibus infidelibus an debeant filij subvenire?

1 **I**N superscriptione, ibi, **Gangrense Concilium.** Omnia capita huius distinctionis, præter ultimum, fuerunt desumpta ex Concilio Gangrensi; quæ Synodus autoritate Romani Pontificis, Gangris civitate in Paphlagonia fuit congregata, adversus deliria *Eustachij,* qui multos Armeniæ infecit monachos; hæc enim adeo favit monachismo, ut spreverit reliquos christianorum ordines, & prætextu quodam sanctitatis, Dei Ecclesiam ferme fuisset demolitus, nisi citò securis Apostolica infansillos palmites faccidisset; de quo vide latissimè *Baron. tom. 3. annal. anno Christi 361. num. 54. vers. At longe,* & sequentib. qui contendit non

Eusta-

Eustachium, sed Eutactum esse legendum. Vide scripta ad cap. Si quis discernit, num. 1, supra, dist. 28.

2 In textu, ibi, Occasione Dei cultus. Igitur filius religiosus etiam professus, pro alendo in gravi necessitate constituto patre, potest exire à monasterio, de quo late differunt D. Thom. Quodlibet. 3. art. 6. & 2. 2. q. 101. art. 14. ad quartum, & ibi Caiet. Sylvest. verbo, Religio 2. q. 4. Angles in floribus theologicis, in quaest. de voto, ex pag. 94. Cordub. de casibus conscientia, q. 151. Pedraza in summ. in 4. praecepto Decalogi, fol. 36. vers. Qui se offerece, & in 7. praecepto, fol. 96. vers. La sexta. Medices in summ. peccatorum, part. 1. tit. 3. q. 16. vers. Quinto. Lessius de iustitia, lib. 2. cap. 41. dubit. 3. nu. 9. Si filius, Ioannes Maior. in 4. dist. 38. q. 2. Lopez in instructorio conscientia, 1. part. cap. 54. vers. Peccatq. filius, optime Navarr. in cap. Nullam 18. q. 2. ex nu. 48. & in Manual. cap. 14. nu. 14. ubi etiam an filius peccet, qui monasterium ingreditur cum pater eius ope, & alimonia indiget? De quo etiam Angles, ubi supra, vers. Magna, Corduba, & Lopez, supra citatis locis, Lara in 1. Si quis à liberis, §. Item rescriptum, nu. 12. ff. de liberis agnoscendis Resolve peccare filium si ingrediatur monasterium existente patre in gravi necessitate. Ita D. Thom. dict. Quodlibet. quaest. ult. art. 6. Lessius, ubi supra, nu. 34. §. Septimo, cum quo limitabis. Sairas in clavi Regia, lib. 7. cap. 6. nu. 1. Azor. 2. p. lib. 2. cap. 3. q. 5.

3 Ibi, Debitum honorem. Ergo filij tenentur honorare parentes, de qua materia agunt Navarr. in Manual. cap. 14. nu. 3. vers. Quinto. Simanch. de patre heretico, ex nu. 54. Menchaca lib. 1. Illustrium, cap. 37. nu. 5. Plaga de delictis, lib. 1. cap. 22. num. 10. Peres lib. 8. ordinam. tit. 9. l. 1. col. 1. Garcia de expensis cap. 3. nu. 26. alios congerit Cenedo Collectan. 20. ad Decretum, nu. 1. Vnde filios pro patribus mortem pati debere, tradit Menoch. lib. 3. praesumptione 29. num. 19. Sic filius tenetur patrem banntum alere, ex eodem Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 90. nu. 45. Plaga de delictis, lib. 1. cap. 36. num. 4. & 5. An vero advocatus potius debeat advocare pro patria, quam pro patre? Vide Iason. in l. 1. §. Huius studij, nu. 14. ff. de iustitia, & iure. An possit quis cogi testificare contra patrem? Tradit Menoch. colif. 175. nu. 21. vol. 2. Grammat. decis. 45. nu. 16. & decis. 48. nu. 13.

4 In Glossa 1. Docet Glossa parentibus infidelibus debere filios subvenire, de quo vide Abb. in cap. Si quis, nu. 2. de hereticis, Gregor. Lopez part. 1. tit. 23. l. 8. Glossa 1. Padilla l. Praesef. nu. 11. C. de servitut. Folerium in Constitutionibus Neapolit. in tit. de hereticis, nu. 4. qui de hac questione late differunt. Adde posita ad cap. Non satis, infra, dist. 86.

CAP. Quaecumq. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Mulieres non debent comam amputare.
- 2 Coma in mulieribus est signum pulchritudinis.
- 3 Quod limitatur in feminis religiosis. & num. 4.
- 5 Delentes arma depicta possunt puniri.

IN textu. Collige ex textu non debere mulieres comam sibi datam à Deo ad velamen, & memoriam subjectionis amputare, & praescindere; de quo vide Sylvest. verbo, Femina, nu. 3. qui textus meminit, post alios Tiraq. l. 1. Comub. Glossa 1. p. 1. nu. 21. ad med. iuvacilentia Ambrosij lib. 6. Hexamer. cap. 9. ibi. Quam reverenda Casaries in senibus, quam veneranda in sacerdotibus, quam dulcis in pueris, quam speciosa in adolescentibus, quam compta, & necessaria in mulieribus. Nam quemadmodum tota arborum pulchritudo in coma est, sic capilli feminarum maxime honestant. Vnde minatur Isaias cap. 3. nu. 17. filias Sion exclamans. Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion. Prosequuntur late Tertullian. de cultu muliebri. Clemens Alexandrinus lib. 3. Pedagog. Cyprianus de disciplina, & habitu virginum.

Sic etiam apud autores profanos legimus comam in mulieribus esse pulchritudinis signum, & ornatum. Apuleus de asino aureo, ait; ne ipsa Venus foeminarum pulcherrima ipsi Vulcano placere potest, si calva esset; Vnde dixit Ovidius in Arte.

Turpe pecus mutilum, tarpis sine gramine campus,
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.

Sic Poeta Statius lib. 1. Achil.

Niveo natat ignis in ore.

Purpureus, flavog, nitet coma gratior auro.

Quod etiam Virgilius, non tantum foeminis, sed etiam Nymphis tribuit de ortu folis.

Aurea fulgebat roseis aurora capillis.

Vide late Mantuanam lib. 8. de observation. observatione 76. Pineda in Iob, tom. 1. cap. vers. 30. num. 13. Vilhalpando in Epitome delictorum, in defensione, cap. 6. nu. 18. & seqq.

Intellige tamen textum de laicis mulieribus, non autem de religiosis foeminis, quae Deo, & Ecclesiae, dicatae sunt; Glossa in Clement. 2. de stat. regul. cuius rei rationem assignat D. Thom. super epistolam ad Corinth. cap. 15. quia virgines intrantes religionem assumunt poenitentiae lamenrum, mulieres vero tempore luctus comam deponunt, ut post Senecam, tradit Vilhalpando in Epitome delictorum, in defensione, cap. 6. nu. 19. & 20. Alia ratio potest adduci; namq. coma symbolum est

est cogitationis, unde magno quidem studio à montalibus cogitationes sepefluæ amputandæ sunt. D. Gregor. lib. 5. moral. cap. 23. sic D. Augustin. in Psalm. 51. nu. 4. explicans verba illa. Sicut novacula acuta fecisti dolum. Ecce quod faciunt (ait) sanctis mali, capillos radunt; Nam ipsi capilli superflua rerum temporalium signifiant.

4 Potest etiam cœremonia hæc abscissæ comæ, ad mortis votum, aut præviã animi præparationem, referri namq̃ solebant morituri prius honoris insignia ne illo habitu mörerentur, deponere, capillos præsertim, & capitis honorem, ut ex multis tradit Ioannes de Tineda in Job, tom. 1. cap. 1. vers. 20. nu. 14. Ad Pontanũ, & Cerdã, ad illud Virgilij 4. Æneid.

Nondum illi slyum Proserpina crimem
Abstulerat.

5 Ibi, Memoriam subiectionis.

Ex his verbis deducunt D.D. quod si castrum habeat arma depicta alicuius domini in signũ subiectionis si deleantur illa arma, dicitur tolli subiectionem domino, & sic per dominum possunt vasalli tanquam rebelles puniri, nisi aliter appareat de causa delendi. Faciunt, quæ tradit Barr. de his, qui se opponunt officialibus Principum, in l. Hostes nu. 15. ff. de captivis, & post. l. imin. reversis.

C A P. Si qua mulier. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Nuptie sunt licite.
- 2 Mulier debet habitare cum viro.
- 3 Mulier an possit discedere à viro?

1 **I**N textu. Notat illum Orandus in 4. sententiarum, dist. 26. propositione 7. §. Per hæc, & illum adducit contra Fatianos hæreticos affirmantes nuptias esse illicitas, & pares fornicationi, de quo vide posita ad cap. Siquis vituperat. dist. 31.

2 **I**bi, Discedere. Collige ex textu quod mulier semper debet habitare cum viro, & ipsum sequi, & cum materia sit gravis, tenetur ad hoc uxor sub culpa lethali. Navarr. in summa, cap. 14. nu. 20. Grassijs lib. 2. decision. cap. 59. nu. 2. Emman. Roder. tom. 1. summe, cap. 15. nu. 2. quod limitabis, nisi vir vellet uxorem pertrahere ad peccatũ, aut grave vitæ periculum. Tunc enim potest à viro discedere, cum urgentius sit præceptum abstinendi a peccatis, vitamq̃ tuendi; sic Navarr. & Grass. ubi proxime, Sylvest. verbo, uxor. q. 8. Armilla nu. 6. plures adducit, & sequitur Sanches de matrimonio, lib. 1. disp. 41. nu. 4.

3 **I**n textu. Vtrum autem possit mulier discedere à viro, quando ille mutat domicilium sine causa iusta, vel si vir velit non habere certam sedem sed hinc inde vagari? Vide Sanches d. disp. 41. nu. 5. & 6. cum quo negativè resolve. An verò vir possit discedere ab uxore, quando illa ex causa necessaria transfert domicilium? Vide Glossam in cap. 1. de conjugio leproforum, verbo, sequuntur. post alios Sanches nu. 14.

C A P. Si quis propter. IV.

S V M M A R I V M.

1 Ex communicantur qui matrimonium vituperant.

IN textu. Statuit textus mucrone excommunicationis feriendos esse religiosos, qui vituperant laicos matrimonium contrahentes, licet enim virginitas sit excellentior matrimonio, ut tradit D. Thom. 2. 2. q. 152. art. 4. statuit Concil. Trid. sess. 24. de matrimonio, Canone 10. contra errorem Ioviniani, qui posuit virginitatem non esse matrimonio præferendam. Non tamen peccat, qui nuptias contrahit, licet illa bono, aut virginalis continentia, aut vidualis non debeant æquari. D. August. in lib. de virginitate, cap. 19. quem refert D. Thom. ubi proxime, vers. Sed contra.

C A P. Si quis, vel virginitatem. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Servans castitatem quando peccat?
- 2 Excommunicationis umbra fuerit ne in statu legis naturæ, legis scriptæ?
- 3 Apud Iudeos, inobedientes fiebant extra synagogas.
- 4 Idem erat apud Gentiles.
- 5 Romani divi execrationibus usi sunt.

IN textu. Nota ex textu quod profitens castitatem, non ex eo, quod putat illam esse bonam, sed in detestationem matrimonij, excommunicatur; de materia agunt Cardinalis Hosius in confessione catholice fidei, cap. 55. de Sacramento matrimonij, vers. Fuerunt apud gentes. Orandus in 4. sententi. dist. 26. propositione 7. vers. Per hæc.

Ibi,

Ibi, Anathema fit. Ante Christi adventum propria ratio excommunicationis nunquam fuit, quædam tamen excommunicationis umbra in statu legis naturæ præcessit, & legis scriptæ, cuius etiam vestigium apud Gentiles cognitum fuit. Vnde Adamus ad modum excommunicationis prohibitus est ab esu ligni scientiæ, *Genes. cap. 2. nu. 16.* & postea pro peccato de Paradiso eiectus est, *Genes. 3. nu. 24.* vocaturq; excommunicatus in *cap. Ad mensam, vers. Hac sententia, II. q. 3.* de quo *Iansenius in Concord. cap. 78. Petes lib. 8. ordinamenti, tit. 5. l. 1.*

Apud Iudæos, inhobedientes fiebant extra synagogas, hoc est de Ecclesijs veluti excommunicati eiciebantur. Sic *Ioann. in cap. 9. nu. 22.* & *cap. 12. nu. 42.* ut utroq; loco observat *Caietan.* qua pœna mulctatus est cœcus, qui à Christo fuit illuminatus. Apud Essenos quoque terribile excommunicationis genus in ulu fuisse, testatur *Iosephus lib. 2. de bello jud. cap. 7.* cum ait. *Deprehensos in peccatis à sua congregatione depellunt, ille quidem Sacramentis, & iuribus obligatus, neq; capere ab alijs oblatum cibum potest.*

Apud Gentiles tradit *Cesar lib. 6. commentariarum, Druidum sacerdotum Gallorum mores, ac ritus describens, de his in hæc verba loquitur. Si quis autem publicus, aut privatus, eorum decreto non stetit, sacrificijs interdicitur, quibus ita est interdictum, hi numero impiorum, ac sceleratorum habentur, hi omnes decedunt, aditumq; sermonemq; defugiunt, nequid ex contagione incommodi accipiant, neq; his petentibus ius redditur, neq; honos ullus communicatur. Plato ad fin. prope, lib. 9. sic ait. Qui de vi parentibus allata damnatus fuerit, condemnabitur, primo perpetuo exulet, deinde, & à sacris omnibus arceatur; quisquis vero cum huiusmodi homine comedit, aut bibit, vel aliquo pacto cum eo communicaverit, aut sponte locutus fuerit, is ne in templum ingrediatur, nec in forum, nec omnino in civitatem proficiatur, antequam mundetur; putare namq; debet scelerato se commercio contaminatum. De materia vide *Polidorum de inventoribus rerum, lib. 4. cap. 12. ad fin. Turrian. lib. 2. in Clementis constit. cap. 42. & lib. 4. cap. 7.**

Romani quoque his diris execrationibus usi sunt; Author est *Plutarchus in Crasso*, ubi tradit Actium tribunum plebis, his diris confixisse *Crassum in Parthos proficiscentem*, de quibus fit mentio apud *Plinium lib. 28. cap. 2.* haud multo post principium, *Livium lib. 6. tertie decadis*, ubi inquit, *Qui victus acie excessisset, eum nequis urbe, tecto, mensa, lare reciperet.* Hinc etiam quosdam impios interdicebant aqua, & igne: *Laetantius lib. 2. instit. divinarum, cap. 10.* *Budaus in pandectis in l. penult. ff. de donationibus inter virum Covar. in cap. Alma, 2. p. §. 1. nu. 1.* illis enim aqua, & igne interdicebant, quibus commercium, societasq; hominum auferabatur, eos urbe, mensa, tecto, aut ore recipere vetabant. Tradit elegantes

Alexand. ab Alexandro lib. 3. Genial. cap. 5. post principium; reperitur de hoc memoria in *J. Gallus §. Et quid sit tantum, ff. de liber. & posth. loco* cuius pœnæ successit deportatio, teste *Ulpiano in l. 3. ff. ad l. Juliam pecularis, & in l. 2. §. 1. ff. de panis.* Alia possunt videri apud *Baron. tom. 1. annal. anno Christi, 57.*

CAP. Si qua mulier. VI.

SVMMARIUM.

1. Potest quis excommunicari, si mutet vestimenta.
2. Mulieres peccant utendo habitu virili.
3. Quod tamē limitatur, si adsit necessitas.
4. Virgines sanctimonia illustres, habitum virilem inducunt.
5. Prohibitum viris, ne ornatu muliebris utantur.

IN textu, Citat *Petes ad lib. 8. ordinam. tit. 19. in principio, vers. Adde,* quod quilibet potest excommunicari propter mutationem vestimentorum, ubi tractat de sumente habitum mulieris, ad intrandum monasterium causa corrumpendi monialem; & addit quod si per annum stetit, & fecit ibi professionem, dum pro fœmina reputatur, potest compelli, ut vadat ad monasterium monachorum, & ibi permaneat, cum sola professio faciat monachum *cap. Porrectum, de regular.* quod mihi improbabile videtur.

Ibi, Virili veste utatur.

Peccat igitur fœmina mortaliter utendo habitu virili; quod intellige quando mulier hoc facit malo proposito, & intentione meretricandi. Vnde si ista fiant ex animi levitate, sine intentione corrupta, vel scandalo gravi, non est mortale, ut bene docet *Sylvest. verbo, fœmina nu. 2. D. Thom. Caiet. Navar. in manual. cap. 23. nu. 22. Cornelius, proxime, citandus, qui hos refert, sic alias in lege veteri, Deuter. 22. nu. 5. erat statutum ne mulieres uterentur veste virili. Ad quem locum videndus est Cornelius, ubi eleganter, item *Franciscus de Medoça, tom. 1. in lib. 1. Regum, cap. 1. nu. 1. annot. 4. sect. 2. nu. 3. & sect. 3. a nu. 38, unde D. Hieronymus ad Eustochium de conservanda virginitate, in mulieres invehitur, quæ vestibus virorum utuntur, quod, & reperitur prohibitum de jure civili in l. Vestis §. Muliebria, & §. Cœmuna, ff. de auro, & argento legato. Apud Hispanos adest prohibitio *part. 3. tit. 16. l. 8. & ibi Glossa 18. & part. 5. tit. 12. l. 3. Glossa 10.* Apud Lusitanos hoc prohibetur**

liberit per *Ordin. aliquam lib. 5. tit. 31. & no-*
man. lib. 5. tit. 34. ubi Barbosa nu. 1.
 3 Legimus tamen in veterum monumentis
 mulieres aliquando sine dedecore, & repre-
 hensione virili ornatu esse utas, cum vel neces-
 sitas, vel iusta causa ingruerit, aut mos regio-
 nis permiserit. *Plutarch. in claris mulieribus, cap. 4.*
 tradit apud Argivos sacra quædam celebrari,
 in quibus mulieres virilem vestem induta, ver-
 sabantur. Laudatur Hypsicratea Mithridatis
 regis uxor, quæ virilem habitum induta, ton-
 sis capillis Mithridatem à Pompeio victum,
 per efferatas gentes fugientem, secuta est; ut
 tradit *Valerius Maximus lib. 4. cap. 6. Plutarch. in*
vita ipsius Pompeij. Hanc imitata Plotina mulier
 ratæ fidei, & pudicitia, pro mariti salute, mari-
 tum in exilium est secuta, ut videre licet ex
Apuleio lib. 7. asini aurei, plura congerit Tiraq. l. 3.
Communal. p. 3. nu. 66. & 69. Glossa 1.

4 Sed ut de sacris mulieribus sermonem ha-
 beamus, Eugenia Philippi proconsulis filia, &
 Marina Alexandrina, virgines sanctimonia il-
 lustres, habitum virilem indute in cœnobium
 virorum profectæ sunt, illiciti viri existimati,
 sanctissime vixerunt. Pelagia Antiochena, re-
 lictis voluptatibus, sumpto virili habitu, in pe-
 nitissimas nemorum latebras secessit, ubi usq;
 ad mortem constanter perseveravit. Sed, &
 diua Natalia Adriani matris uxor, cum Maxi-
 mianus mulierum ingressum ad viros in carce-
 re detentos prohibuisset, viriles sibi vestes de-
 fumpit, quo vir existimata, sanctis hominibus
 administrabat. Tradit idem *Tiraq. ubi proxi-*
mè, nu. 71. Sic beatus *Ambrosius in 2. de virginitate,*
 narrat de alia virgine Antiochena, quod ab ido-
 lolatriis prostituta in lupanari, ad preces viri
 sub specie turpitudinis intrantis, mutavit habi-
 tum, & exivit, non ut evitaret martyrismum, sed
 contagium; refert *Sylvest. dicto verbo, famina,*
num. 2.

5 Non tamen pretermittendum est, prohibi-
 tum esse etiam viris, ne cultu, veste, & orna-
 tu muliebri utantur, ut colligitur ex *d. l. Vestis,*
§. Muliebria, & §. Communia, ff. de auro, & argento
legato, expressit Ordin. Lusitana lib. 5. d. tit. 34. ubi
Barbosa, citans Bobadilham, & Peres. Vnde Hercu-
 les admodum vituperatur; quod amore Om-
 phales captus, ei obsequens, vestibus eiusdem
 aliquando se induerit, ut scribit *Lactantius lib. 1.*
 qui de falsa religione inscribitur, *cap. 9.* Sarda-
 napalum quoque carpunt historici, quod ab Ar-
 bacto Medorum præfecto inter scortorum gre-
 ges habitu muliebri inventus est, ut scribunt
Athenæus lib. 12. cap. 3. Paulus Orosius lib. 1. cap. 19.
 Caligulam impudentissimum imperatorem ar-
 guit *Ioseph. lib. 19. antiquit. cap. 1.* quod stolas mu-
 liebres cycladem, & alia huiusmodi vestimen-
 ta muliebria induerat. Vnde rectè reprehendit
 Zenon stoicæ sectæ princeps, qui in sua

republica præcipiebat viros, & mulieres ean-
 dem vestem induere, ut tradit *Diogenes Laertius*
in vita ipsius Zenonis, consule late Tiraq. l. 3. Com-
munal. Glossa 3. num. 59. 60. & 63. de gestatione
 habitus muliebri in viris, aut virilis in femi-
 nis, cum personati incedunt, lege quæ *Barbosa*
lib. 5. Ordinari. l. tit. 34. nu. 1. sumit. A sibi V

CAP. Si quis tanquam. VII.

S V M M A R I U M.

1 Jejunans die Dominico peccat mortaliter.
 2 Limita nisi ex voto, vel devotione, sicut
 jejunium.

IN textu. Collige ex illo jejunantem
 die Dominico peccare mor-
 taliter; similis prohibitio habetur Melchia-
 dis Papæ in *cap. Jejunium, de consecrat. dist. 3.*
 quia tale jejunium est contra Ecclesiæ univer-
 salis consuetudinem, cum dies Domini lætitiæ
 deputentur, non luctui, & pœnitentiæ, ut ex
 nostro textu observat *Rebus. ad leges Gallie, 3 tom.*
in præfatione, tit. de consuetud. nu. 73. Jacob. de Grass.
lib. 3. conf. 13. de voto, num. 4. de quo late agunt
Bellarmin. tom. 3. controversia 3. generali, lib. 2. cap.
23. Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 7. cap. 27. vers.
Septimo. Reginaldus in praxi fori pœnitentialis, lib. 4.
cap. 12. nu. 137. & multi alij, quos refert Sanch.
tom. 1. Decal. lib. 2. cap. 37. nu. 11. sed hæc tem-
 peranda sunt expositis num. sequenti.

In Glossa, verbo, Contemptum.

Docet Glossa si quis jejunet in die Dominico
 non ex contemptu, sed ex voto, vel devotione
 licite agere, quam sequitur *Grassius dict. conf. 13.*
de voto, nu. 8. Vnde jejunium in die Dominico
 non est semper prohibitum, sed solum si quis
 in illis, vel ex superstitione jejunet, ut Monta-
 nistæ faciebant; vel ex errore, ut Manichæi, &
 Pricillianistæ; vel ex contemptu Ecclesiæ, ut
 Eustathiani, & Arriani; vel denique cum scan-
 dalo aliorum, ut si quis unum diem jejunatu-
 rus eligat diem Dominicam; tradunt eleganter
Bellarmin. d. cap. 23. Azor. dict. cap. 27. vers. Non
quæritur. Reginaldus dict. cap. 12. nu. 178. Vnde &
 multi eremita diebus Dominicis jejunabant,
 ut ex vitis Patrum constat, traditque *Lesius de ju-*
stitia, & jure, lib. 4. cap. 2. nu. 68. Sanches, ubi pro-
ximè, nu. 12. cum multis. Adde Filiucium tract.
27. cap. 5. nu. 103.

CAP. Si quis eorum. VIII.

SUMMARY.

- 1 Ieiunia Ecclesie contemnentis excommunicantur.
- 2 Vtrum scire queat aliquis certo absq; revelatione se esse in gratia?
- 3 Vtru hoc saltē moraliter scire possit justus?
- 4 Vtrum predestinati cognoscāt suam predestinationem?
- 5 Excommunicatio an possit proferri propter peccatum internum?
- 6 Pars negativa verior.
- 7 Textus noster intelligitur.
- 8 Votum mentale quomodo dispensetur?

IN textu. Ponitur in præsentī detestatio alterius superstitionis quorundam hominum, qui viventes in proposito abstinentiæ, propterea quod aliquā austeritatem supportare possunt, superbiunt, & communia Ecclesie jejunia contemunt, dicentes illa levia esse, & nullius momenti; notantur igitur in textu Eustathiani hæretici, qui asseriebant contemni posse jejunia Ecclesie, postquam quis pervenit ad quendam gradum perfectionis, & jejunijs ecclesiasticis præferri alia jejunia, que ipsi instituebant, ut tradit *Suar. de censuris, disp. 4. sect. 2. nu. 12.* Adversus hunc errorem definit *Concil. Trident. sess. 6. Can. 20.* Si quis hominem justificatum, & quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad observantiam mandatorum Dei, & Ecclesie, sed tantum ad credendum quasi vero Evangelium sit nuda, & absoluta promissio vite æternæ, sine conditione observationis mandatorum Dei, anathema sit. Igitur facessant hæc inauspicata hæreticorū deliria, & omnium catholicorum sibilo hæc abigantur hominum mendacia. Quid enim sanctius, quam ab Ecclesia instituta jejunia? Quid deterius, ac perniciosius, quam Ecclesie legibus indicta jejunia contemnere, & alia observare? *D. Ambros. audiamus, qui in sermone Quadragesimæ, ita ait. Illa voluntaria sunt jejunia, & ista necessaria; illa de arbitrio veniunt, ista de lege; ad illa invitamur, ad ista compellimur. Nostrium igitur jejunium teste D. Hieron. ad Demetriad. ceterarum virtutum est fundamentum.* Quod eleganti carmine expressit *Zacharias Ferrerius Episcop. Gardien. in volumine, sacrorum hymnorum, ubi omnes virtutes quadragesimali jejunio adhaerentes comites ita depingit.*

Bacchus abscedat, Venus ingemiscat
Nec jocis ultra locus est, nec esis
Clauditur ventri in glavies voraci
Clauditur lingua labium loquaci

Iamq; de verbis abiguntur salaces.

Seria nugas.

Occasione erroris Eustathianorum, enodanda veniunt tres difficultates. Prima. Vtrum iusti in hac vita ad eam justitiæ perfectionem possint pervenire, qua certi reddantur, citra specialem revelationem, se esse in Dei gratia? Cuius quidem quæstionis pars negativa tenenda est; cum *Suar. 3. p. de gratia, lib. 9. cap. 9. nu. 13. Bellarm. lib. 3. de justificatione, fere per totum, ubi plures citant DD. & probant ex sacra pagina. Ecclesiast. 9. Nescit homo an odio, vel amore dignus sit, & omnia in futurum reservantur incerta. & ex Trid. sess. 6. cap. 9. asserente. Quilibet dum se ipsum, suamq; propriam infirmitatē respicit, de sua gratia formidare, & timere potest cū nullus scire valeat (certitudine utiq; fidei cui falsum subesse nequit) se gratiā Dei esse consecutū.*

Secunda difficultas. Vtrum id saltem certitudine morali cognoscere possit aliquis justus? Respondeo affirmativè cum *Suar. citato, dummodo conclusio intelligatur de ijs, qui perfectissimè perseveranterq; Deo inserviunt. Probabilis enim conjectura, & existimatio sufficit illis, ut possint humano modo credere, & iudicare se esse in statu gratiæ; hæc autem omnia possibilia sunt absq; miraculo; ergo resolutio bene habet. Imò hoc iudicium prudens sæpe necessarium est ad operationes recte institutas, ait enim *Apostolus 1. ad Corinth. 11. suscipientibus Eucharistiam. Probet autem se ipsum homo: id est, iudicet probabiliter, & prudenter se esse dispositum; licet non sit ita certus, quin decipi possit; ergo talis certitudo non repugnat. Et addit *Suar. posse quemlibet justum, eo virtutis ascendere, ut non minus certo credat remissa sibi esse peccata actualia seu originale, quam esse sacerdotem, seu non baptisatum. Vtrunq; enim moraliter, & humano modo cognosci posse non dubitat cap. 11. nu. 13. At dices posse aliquem sine temeritate jurare sibi esse remissa peccata, & esse sacerdotem, quod est falsum, & contra. *Innocent. in cap. Veniens, de presbyt. non baptisato. Respondebis enim eum eodem *Suar. n. 14. nullam ibi intervenire temeritatem.*****

Ultima difficultas petebat an predestinati possent scire certo absq; revelatione se esse scriptos in libro vite æternæ? Sed hæc quæstio Theologorū propria p parte negante illis disputanda committitur. Consule *Suar. citatū, nu. 15. & Bellar. qui alios referunt, lib. 3. de justificatione, cap. 12. per totum.*

Ibi, In sua conscientia judicans.

Ergo excommunicatio potest proferri propter peccatum omnino internum; de quo agunt *Sylvest. verbo, excommunicatio 7. q. 2. Castio lib. 2. de justa hæreticorum punitione, cap. 18. Dri. do de libertate christiana, lib. 3. cap. 5. sub fin. Navarr. in Manuali, cap. 27. nu. 56. Simanch. de catholicis, cap. 42. Covarr.*

in regula peccatum, part. 2. nu. 7. plures refert Suar. de censur. disput. 4. sect. 2. quod Ecclesia dispensat in voto pure interiori, & sola mente facto: Ergo signum est habere potestatem directam in actus internos.

6 Sit tamen resolutio. Censura non solum ab homine, sed ipso jure lata, non potest cadere in peccatum pure internum, quia omnino est extra forum Ecclesie; actus enim pure internus est per se occultus Ecclesie; & ideo extra jurisdictionem, & potestatem vindicativam eius. Si tamen actus sit exterior licet interdum per accidens sit occultus; quia ipse secundum se non est extra potestatem Ecclesie, saepe punitur per legem, potestque esse materia censura; prosequitur late *Suar. de censur. disp. 4. sect. 2. n. 16. & seqq.*

7 Nec obliunt verba nostri textus, *in sua conscientia judicans*, nam verbum illud, *judicans*, non accipitur pro sola existimatione interiori, sed pro ut prodit in actu exteriori, quod et phrasim latinam cum elegantia significat, & ad litteram habent verba graeca Gangrensis Concilij; ut bene notavit *Suar. d. disp. 4. sect. 2. nu. 12.* atque in hunc modum facile exponuntur alia jura, quae in hac difficultate solent adduci; in omnibus enim est sermo de actibus internis, non secundum se, sed pro ut informant externos, seu de externis, ut procedentibus a talibus internis.

8 Ad aliud argumentum de voto pure interiori, sunt qui respondeant votum mentale non dispensari, nisi petat vovens, & per eam petitionem iam manifestari Ecclesie; sed refelluntur, quia illa manifestatio solum est conditio necessaria ad talem usum jurisdictionis, ipsa vero jurisdictio immediate cadit in actum internum. Unde facilius solvitur, si dicatur dispensationem talis voti non cadere proprie in actum interiore, qui praecessit, sed in effectum eius, qui manet, id est in obligationem, quae iam non est actus internus, sed morale quoddam vinculum, quod manet in homine, & auferri potest ex justa causa a superiori habente potestatem; advertit *Suar. d. sect. 2. nu. 10.* Adde de materia, quae scripsimus ad *cap. Voventibus, nu. 3. & seqq. supra, dist. 27. & ad cap. Qui partem, 6. nu. 8. & sequent. infra, distinct. 55.*

CAP. Si quis per superbiam. IX.

S V M M A R I V M.

1 Congregationes quae sunt in Ecclesijs non debent contemni.

2 Existimans se perfectum, non sequitur, quod sit perfectus.

3 Basilica quid sit

IN textu. Collige ex textu detestatione dignum esse errorem quorundam, qui se tanquam perfectos existimantes, congregationes quae sunt in Ecclesijs sanctorum martyrum, inculant, & oblationes ibi factas dicunt spernendas; in quibus omnibus haeretici, qui dicuntur Paterni, errant; quorum errores postea sequuti sunt Valenses.

Ibi, Perfectum se existimans.

Ergo licet quis se existimet perfectum, non ex eo sequitur, quod sit talis; facit illud *Pauli 2. ad Corinth. 10. num. 17. & 18. Fratres qui gloriatur in Domino, gloriatur, non enim qui se ipsum commendat illo probatus est, sed quem Deus commendat.*

Ibi, Basilicas. Basilica locus publicus est, in quo judicia exercentur, venaliaque proponuntur; idem fere quod latini *forum*, appellant. Basilicam M. Vitruvius ita aedificari debere ostendit, ut in superiore parte judicia, in inferiori negotia exerceri possint. Paulus auctor est in Basilica negotiatorum venale argentum reponi solitum. Prohibuit Theodosius in Basilicarum tabularijs egesteria constitui, vel eas picturis obumbrari, quem locum de divinis templis *Bart. intellexit*, cuius sententiam alij quoque damnaverunt. Basilicas pro Ecclesijs accipi solitum fuisse, ostendit *Ambrosius in epistola*, cui titulus, *de Basilicis tradendis*, atque ita accipitur in praesenti. Haec *Alciatus lib. 1. praetitorum*, verbo, *Basilica*.

C A P. Si quis docet. X.

S V M M A R I V M.

1 Qui docent spernere Ecclesias excommunicantur.

2 Verba nostri textus intelliguntur.

IN textu. Notabis ex illo, quod qui docent spernere Ecclesias, & congregationes quae sunt in eis, excommunicabuntur; est namque prohibitum docere in Ecclesia Dei id, quod habebitur in contemptum; juxta illud *Pauli 1. ad Corinth. cap. 11. nu. 23. An Ecclesiam Dei contemnit: juvat illud Psalm. 92. nu. 5. Domum tuam decet sanctitudo Domine.* Qui ergo in Ecclesia aliquid indecore, aut irreverenter committit, Dei templum reddit latronum speluncam, vel domum negotiationis, ut habetur *Isaia 56. & Ioann. 2.* Unde *Hugo Victor. in tractatu de duodecim abusibus*, ita inquit. *Duodecima abusio est irreverentia circa altare.*

Ibi, Congregationes. Sed quæ cōgregationes sunt istæ? Existimo esse confraternitates, solēnitates sanctorum, conventus, concilia, prædicationes, & similia. Ad horum superstitionem reducitur error Valdesium, & Boemorum, qui missam celebrare dicuntur, sine sacris indumentis, non in locis sacris, & sine altari portatili, de Ecclesia consecrata non curantes, sed ubicumq; volunt, sive in stabulo, sive in molendino super una tabula missam celebrant.

C A P. Si quis extra. XI.

S V M M A R I V M.

- 1 Nō debet predicari in domibus privatis.
- 2 Verbū, Ecclesia, quomodo intelligatur?

Ibi, Privatim. Notat Greg. Lopez part. 1. tit. 5. l. 43. Glosa 2. & ex illo deducit non debere predicari in domibus privatis, sed publicè in Ecclesijs, & locis honestis, quod etiam disponit ibi, lex 43. Partitarum. Vide Reginaldum tom. 2. lib. 18. num. 129. Hinc existimo sancitum esse à Concilio Tridentino, ut quilibet ad audiendam concionem parochiæ suæ interesset, ut ibi tanquam in loco publico, & concionibus destinato audiret verbum Dei. Legatur Navarr. cap. 21. notabili 5. Angel. & Sylvest. apud Zerolam, verbo, Prædicatione, §. Ad quartum.

Ibi, Ecclesiam. Potest hic intelligi verbum, Ecclesia, de congregatione, quæ sit extra Ecclesiam spiritualem, id est extra unionem, & congregationem fidelium, quia talis congregatio est prohibita; vel potest intelligi de ipsa Ecclesia materiali, quam nullus debet edificare sine autoritate Episcopi, qui antequam incipiat debet crucem affigere, atrium designare, & cœmiterium assignare, ut notabimus in cap. Nemo, infra, de consecratione, distinct. 1. prosequitur Paulus Fuscus de visitatione, lib. 1. cap. 10. nu. 2.

C A P. Si quis nuptias. XII.

S V M M A R I V M.

- 1 Damnantur affirmantes non posse conjugatos cælum ingredi.
- 2 Nubere proprium est feminarum, ducere virorum.

I N textu. Damnat Concil. in præsentis opinionem dicentium conjugatos non posse Regnum cœlorum ingredi, nec vitam æternam obtinere; ut affirmabant quidam hæretici, quorum meminit Albertus Magnus in 4. dist. 25. vide quæ scripsimus ad cap. Si qua mulier, 3. nu. 1. & ad cap. Si quis propter, 4. supra, hac eadem distinct. & posita ad cap. Si quis vituperat, infra, distinct. 31.

Ibi, Nuptias. Nubere propriè feminarum est, sicut ducere virorum, ut probatur in §. 1. veri. Vnde questum, instit. de nuptijs, & in l. 2. §. 1. ff. de in ius vocando. Licet enim nubere interdum de viris dicatur, ut probat textus in præsentis, & colligitur ex Cornelio Tacito lib. 15. cum scribit de Nerone, & ex Suetonio, de eodem Nerone tradit Bald. in l. Cum testator, Cod. de testam. manum. Sicut è diverso nonnunquam de fœminis ducere dicitur, ut in l. Si ignorans, Cod. soluto matrimonio, late de utroque Tiraq. l. 5. Connubialium. part. 5. nu. 4. verbi. Nam dicit. Lege Martialem lib. 7. epigramati. 12. ad Priscum, & quæ ibi notat Raderus. Illud unum dicam compendiosè, ideo virorum proprium esse ducere, fœminarum verò nubere, quod fœminæ desponsatæ ante maritacionem, velo obturbantur, frontemq; tenuissimo velamine obtegebant, ut præter alios refert Cælius lect. antiq. lib. 28. cap. 15. Mariti verò cum ad nuptias detecta fronte, & revelato capite incederent, non quidem nubere, sed uxores domum ducere, sive traducere dicebantur.

C A P. Si quis carnem. XIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Debet quis abstinere à carnibus Idolo immolatis.
- 2 Dubium est an præceptum obliget in extrema necessitate.
- 3 Textus, circa non edendi suffocatum, exponitur.

I N textu, ibi, Idolo immolatū. Igitur debet abstinere à sanguine, & à carne Idolo immolata; tradit latè Victor. in relectione de usu ciborum. nu. 3. qui textus meminit Gerson. in tractatu de abstinentia, qui habetur Alphabet. 39. littera O. Ioannes Maior in 4. dist. 38. q. 24. conclus. 5. faciunt quæ tradit D. August. in epistola ad Publicolam. 154. Leo Papa in epistola 77. quæ est ad Nicetam, cap. 5. quos omnes refert Vass. disp. 162. cap. 2. & cap. 5.

2 Sed dubium insurgit, an sit licitum vesci carnibus Idolo immolatis, quando non sunt alij cibi, quibus possit homo sustentari? Partem negativam tuerentur Gerson, & Maior, supra citatis locis, Adrianus Quodlibeto 1. art. 3. ad nonam argumentum. Merito tamen oppositum docent Altfiodorensis lib. 3. summ. tract. 3. quest. 4. prope finem. D. Thom. in 4. dist. 38. q. 2. art. 4. q. 3. ad tertium. Potest ita homo constrictus extrema necessitate, non tantum vesci carnibus immolatis, sed etiam recumbere in Idolo ad comedendum, hoc est, in mensa Idolo consecrata; ita tamen ut alijs explicet suam necessitatem, propter scandalum; prosequitur eleganter, post D. Augustin. & Beatum Leonem, Vasquez d. disp. 162. cap. 5. nu. 29. & seqq. Adde posita ad cap. Presbyteros, 33. nu. 6. infra, dist. 50.

3 Ibi, Suffocatum. Oritur difficultas, quo pacto Concilium præceptum renovavit legis veteris Genes. cap. 9. nu. 4. Deuter. cap. 14. nu. 21. non edendi suffocatum? Respondeo. Inter præcepta ceremonialia quædam fuisse tradita in figurâ Christi, quædam ut aliqua prohiberentur; huiusmodi fuit edere carnes suffocatas, ut notavit D. Thom. 1. 2. q. 102. art. 6. ad primum. quia igitur vesci sanguine, & suffocato speciem superstitionis Ethnicæ initio Ecclesiæ habere poterat, potuit in Ecclesia prohiberi, ne ullus vesceretur carnibus suffocatis, ut prohibitum est Act. Apostolor. cap. 15. nu. 20. ad quem locum videndus omnino est Lorinus, qui hoc præceptum, acute, & diligenter excussit. Ut igitur ea, quæ ad Gentilismum pertinebant, oblivioni traderentur, merito tale præceptum diu in Ecclesia renovatum permansit, sed iam huius superstitionis nulla inter fideles prohibitio superest. Tradit optimè Vasquez 1. 2. disput. 182. cap. 10. nu. 77. & sequent. latissimè Baronius, post multos Patres, tom. 1. annalium, anno Christi 51. nu. 4. & sequent. Bellarmin. tom. 1. lib. 4. de Romano Pontifice, cap. 16. vers. Quintus locus, Pater Molina de iustitia, tractatu 5. disp. 62. circa fin. vers. Objicit.

CAP. Si quis dereliquerit.

XIV.

1 **S V M M A R I V M.**
 1 Peccat pater, qui negligit filios alere.
 2 Educatio liberorum est juris naturalis.
 3 Frater an possit instituere extraneum, omisissis fratribus?
 4 Parentes an possint religionem ingredi, prætermisissis cura filiorum?

IN textu. Appellat singularem Navarr. in manuali, cap. 14. num. 27. in principio, & per illum tenet peccare patrem, qui notabiliter negligit exhibere illa, quæ ad filij necessitatem spiritualem, aut corporalem pertinent, nisi habeat excusationem paupertatis, vel alterius rationabilis causæ. Potest tamen aliquando pater tuta conscientia ex legibus, & constitutionibus aliquarum provinciarum filios exheredare, quia sic filij in paterna obediencia magis continentur, ut defendunt, Castro de lege poenali, lib. 2. cap. 11. Navarr. in Manual. cap. 26. nu. 38. Henriq. in summa, lib. 11. cap. 6. nu. 2. Sarmiento lib. 2. selectarum, cap. 14. nu. 6. refert alios, quos sequitur Cened. in questionibus utriusq. juris, q. 17. nu. 6.

Ibi, Pietatis. Educatio liberorum non est naturalis, sed juris naturalis, ut notavimus ad cap. Ius naturale, nu. 5. supra, dist. 1. Unde cum hæc causa sit pia, poterit iudex ecclesiasticus compellere parentes laicos, ut filios alant. Notat Præpositus in presenti, nu. 3.

Ibi, Necessaria non præbuerit.

Citant Gomes tom. 1. cap. 11. nu. 39. Cened. in questionibus utriusq. juris, q. 17. nu. 2. & 14. & per illum controversant, an in foro conscientie possit frater instituere extraneum, & omittere fratrem, & illi nihil relinquere? De quo agunt Rojas de successione, cap. 32. nu. 4. Roderic. Suar. allegacione 1. nu. 10. & 11. Peralta in rubr. de hered. instit. nu. 14. Navarr. in Man. cap. 26. nu. 36. ad fin. Tu multis omisissis resolve; tunc potest testator in conscientia instituere extraneos omisissis fratribus, si ipsi fratres indigni sint, vel non indigeant hereditate morientis, cum frater dives compellendus sit à iudice alere fratrem, seu sororem inopem; ita post multa, & multos concludit Cened. nu. 10. 11. & seqq. d. q. 17.

Ibi, Occasione continentia.

Ergo parentes qui habent filios, non possunt licite religionem ingredi, prætermisissis cura filiorum, & non proviso qualiter educari possint. Ita notavit Turrecrem. in presenti, nu. 1. juvat quod in simili tradit Navarr. Commentar. 3. de regularib. n. 48. frater Emman. Roder. in summa. 2. p. cap. 6. nu. 4. post D. Thom. 2. 2. q. 101. art. 4.

CAP. Si quis virorum. XV.

S V M M A R I V M.

1 Excommunicantur, qui pretiosas vestes deserunt, reprehendentes, qui vilibus ornantur.

- 2 Birrus quid sit?
- 3 Mos regionis excusat in usu vestimentorum.
- 4 Quod etiam procedit in clericis.

IN textu. Collige anathematizari illos, qui pretiosas vestes deferentes, tanquam ex eo iustitiam habituri, alios reprehendunt, qui vilioribus ornantur vestibus; licet aliquando compertum sit, cultum mediocre, splendoremque vestium ad dignitatem, autoritatemque comparandam, ac tuendam, non parum momenti afferre; teste Pontif. in cap. *Ve Apostolica, de privileg. lib. 6.* Salomon item in *Ecclesiasten, cap. 9. nu. 8.* monet ut vestimenta sint candida. Deus precipit Iob, ut speciose indueretur vestibus, ut scribit *Iob cap. 40. nu. 5.* utroque loco videndus Pineda eleganter. Unde reprobat Pelagius haereticus scribens gloriam vestium, & ornamentorum esse Deo contrariam, adversus quem *D. Hieronymus lib. 1.* in eundem Pelagium multa protulit. Vide latissime *Tiraq. l. 3. Connubial. Glossa 1. part. 3. num. 52.* & seqq. qui textus meminit. Adde posita ad principium *dist. 41. nu. 5.*

2 **I**bi, Birris. Quo birro omnes pro tegmine capitis utuntur. *Alciatus lib. 6. parergon. cap. 25.* post principium. *Latius lib. 8. cap. 10.* ad med. *Lancelotus in templo omnium iudicum, lib. 1. cap. 4. nu. 1.* qui uterque nostri textus meminit. Quid vero sit birrus non plane constat apud auctores; nam *Calius lect. lib. 16. cap. 10.* astat esse quoddam vestimenti genus, non tamen explicat. Ego hac in re assentior *Radero, illumque ad scopum existimo collimare, dum lib. 6. epigram. 9. fol. 438.* asserit birrum esse similem cucullo, sive bardocucullo, quem *Lusitani dicimus, capello.* Quam explicationem, & germanam, & genuinam credit illius carminis *Juvenalis.*

Tempora santonico velas adoperta cucullo.

Vbi, inquit idem *Raderus, vetus interpret birrum Gallicum explicat.*

3 **I**n Glossa, verbo, *Veste, ibi, Secundum consuetudinem.* Igitur mos

regionis excusat in usu vestimentorum. Unde apud Romanos Idibus Iannarij permittebatur, ut tibicines muliebri habitu urbem lustrarent, ut tradit *Plutarchus in problemat. Roman. cap. 55.* Idem quoque in *problemat. Gracis, cap. 171.* scribit apud Coos sacerdotem *Herculis muliebri veste indutum, & Mytra caput ornatum, rem divinam facere solitum, Macrobius lib. 3. Saturnalium, cap. 8.* prodidit, Lunae sacrificium facere viros cum veste muliebri, mulieres cum virili. *Plutarch. in claris mulieribus, cap. 4.* tradit apud Argivos sacra

quedam celebrari, ubi mulieres chlamydem, ac virilem veslem induunt, viri autem pepulum gestantes, & muliebribus velamentis capita obvoluti versabantur, cuius rei rationem reddidit. Hæc ex *Tiraq. lib. 3. Connub. Glossa 1. part. 3. nu. 66.* Adde posita ad principium *dist. 41. nu. 3.*

Ibi, Non coguntur. Ergo non dicitur clericus indecoris vestibus indutus, qui juxta regionis consuetudinem vestitus incedit, ad quod dicit nostram Glossam insignem *Covar. practicar. cap. 31. nu. 7. vers. Quarto;* ad idem Glossa in *Clement. 1. vers. Secularis, de electione, probat Alexand. cons. 149. nu. 12. vol. 6.* quem refert idem *Covar. ubi proxime, qui alia cumulat.* Adde *Abb. in cap. penult. num. 18. de vita, & honestate clericorum. Lege Thomam Vellascum allegatione 56. nu. 13.* ubi optime probat posse clericos ex consuetudine uti pretiosis vestibus. Vide etiam eundem *allegatione 11. num. 1.*

CAP. Hæc autem. XVI.

S Y M M A R I V M.

- 1 Magistri inducentes novitates exprobandur.
- 2 Legatum mulieri viduae relictum, donec honestè vixerit, an perdat si nubat?
- 3 Habere divitias an sit peccatum?

IBI, Nova introducunt precepta. 1

Notat *Præpositus in cap. Quis nesciat, nu. 8.* in principio, supra, *dist. 11.* adversus magistros inducentes novitates. Unde etiam notabis contra quosdam novos religiosos, qui relictis suorum sanctorum Patrum statutis, novas institutiones introducunt, tam in habitu, quam in cibo, & in rigore disciplinae, ut vix iam habitum portent proprium religionis suae, licet in nomine gloriantur. Adde posita ad *cap. Nolite, nu. 2.* & ad *cap. Quis nesciat, nu. 5.* supra, *dist. 11. Menoch. lib. 5. presump. 122. nu. 116.* late *Valenzuela cons. 24. nu. 3.* & seqq. qui nostri textus meminit. *Cappo. decis. 148. nu. 3.* Imò arguitur fraus ex novitate. *Butrius cons. 42. col. 1.* tradit post alios *Gaspar Caballinus milleloquio juris 998.*

Ibi, Nuptiarum, & ibi, Castitatem. 2

Citat *Antonius Gomez l. 16. Tituli, nu. 9.* post principium, & per illum tenet, quod si quis reliquat mulieri viduae legatum, vel fidei commissum, sub conditione donec caste, & honestè vixerit, non perdit illud, si nubat, quia in matrimonio est castitas, ut textus habet *l. Mulier, §. Cum*

proponeretur, ff. ad Trebel. & ibi Bart. quod intelligo, quando talis conditio profertur à patre conjuncto, vel extraneo, quia tunc per transitum ad secunda vota, nulla videtur eis fieri injuria. Secus vero si conditio ponatur à marito, vel filio, nam tunc amittit relictam, quia fit eis injuria. Authent. de non eligendo secund. nubent. §. Proximos, collatione 1. Authent. de nuptijs, §. Soluto, collatione 4. tradit multa idem Gomes d. nu. 9. Veri. Item.

3 In fine textus ibi, Divites. Ergo non est peccatum habere divitias. Nam Abraham, Job, & ceteri Patriarchæ divitijs abundarunt. In novo etiam testamento multi Reges, & alij quam plures divites per Ecclesiam canonizantur. Nam divitiæ, ut impedimenta improbis, ita bonis sunt adiumenta virtutum; ut ex nostro textu tradit Greg. Lopez part. 1. tit. 7. Glossa 1. in summ. latissime Tiraq. in l. Si unquam, verbo, bona, nu. 4. & de nobilitate, cap. 3. nu. 20. & seqq. Nec obviat illud Luca 18. nu. 25. Facilius est Camellum, &c. quoniam intelligitur de his, qui ponunt spem suam in divitijs, præponentes illas Deo, contra omnem justitiam, ut notant præcitati.

C A P. Si quis presbyter.

XVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Qui publicè punitur, non fit clericus.
- 2 Qui jejunat diebus Dominicis peccat.
- 3 A Pascha usq; ad Pentecosten non fit prostratio.
- 4 Recusans carnes comedere, quando ab ordine deponatur.

1 I B I, Publicam pœnitentiam.

Ergo qui solemniter pœnituit, non potest fieri clericus. Vnde juvenibus non est facile ista pœnitentia imponenda, ut ex nostro textu deducit Gregor. Lopez part. 1. tit. 4. l. 19. Glossa 6. Quod tamen intellige, quando pœnitentia fuit manifesta, & prodijt in publicum Gregor. ubi proxime, l. 20. Glossa ult.

2 I B I, Die Dominico.

Collige ex textu non debere diebus Dominicis aliquem jejunare, de quo vide late quæ scripsimus ad cap. Si quis tanquam, supra, hac eadem distinctione, num. 1. & sequentibus.

Ibi, Non prosternant se in oratione.

Igitur à Pascha usque ad Pentecosten, non debent fieri prostrationes in Ecclesia. Rationem tradit D. Augustin. in lib. ad inquisitiones Ianuarij, nam dies post Resurrectionem Domini celebrantur in figura non laboris, sed quietis, & lætitiæ, propter hoc, & jejunia relaxantur, & stantes oramus, quod est signum Resurrectionis. Vnde post Resurrectionem stetit Iesus in medio discipulorum suorum, ut scribitur Luca 24. nu. 36. & Joann. cap. 20. nu. 19. & nu. 26. & cap. 21. nu. 4. Sed quid si confessarius iniungat alicui, ut flectat genua in missa omnibus diebus, etiam Dominicis? Videtur quod non debeat flectere, quia confessarius non potest derogare juri communi, nisi secreta hoc possit fieri. Vide posita ad cap. Scire debet, num. 2. distinct. 76.

Ibi, A carne abstinere.

Igitur recusans tempore Paschali carnes comedere, tanquam illas escas abhorreat; si non voluerit saltem pergustare carnes, vel olera cum carnibus cocta, tanquam suspectus de hæresi, ab ordine deponitur; quod limita nisi quis abstineat à carnibus ex voto, vel devotionis causa, quia tunc minime peccabit. Nota insuper quod paria sunt gustare carnes, & olera cocta cum carnibus, quod facit ad aliquos religiosos, qui carnibus vesci nequeunt; qui consequenter nequibunt edere illa, quæ cum carnibus coquantur.

DISTINCTIO. XXXI.

C A P. Ante triennium. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Adducitur textus contra Turrianum. & num. 2.
- 3 In Sicilia subdiaconi uxoribus suis utebantur.
- 4 Prepositio Ante- quid significet? & nu. 5. & 6.
- 7 Verba, præterita mala, quid significant in nostro textu?
- 8 Verba, futura mala, quid significant?

Ecce textus contra Franciscum Turrianum, qui in lib. de 6. 7. & 8. Synodo generali, in expositione Canonis tertij sextæ Synodi, existimat clericos sacris ordinibus post matrimonium initiatos, divino præcepto continentia ita teneri, ut conjugibus matrimonio antea

antea conjunctis uti non possint sine peccato. Quam sententiam pro viribus confirmare, & defendere postea idem contendit toto lib. 2. de dogmaticis characteribus. Sed Pontifex Gregorius Magnus decernit in presentia, ut nullus subdiaconus ordinetur, nisi prius castitatem promittat; unde constat non teneri subdiaconos, ut Turrianus putabat, jure divino, sed tantum ecclesiastico continentiam cum proprijs uxori- bus servare, ut bene ponderat Vasquez de sacramento ordinis, disput. 247. cap. 6. num. 72. & sequenti- bus.

2 Nec obest, quod idem Turrianus respondet in predicto libro §. Obijcient præterea, Gregorium post prædicta verba, in vers. Vnde videtur, disponere id, quod antea à subdiaconis fiebat, minime licuisse, hoc est cum uxoribus misceri, quanvis castitatem non promississent; levius tamen esse puniendos. Verbum autem, exigere, non pro eo quod est requirere, sed pro eo, quod est punire, usurpari, ac si dicat Pontifex, non esse hæc mala incontinentiæ graviter punienda, ne malum maius accidat. Verum verba priora nostri textus clarè demonstrant Gregorium non solum voluisse ne punirentur huiusmodi subdiaconi propter incontinentiam, sed nullo modo ipsos ad eam teneri, ut copiosè tradit idem Vasquez dicto cap. 6. num. 72. Adde posita ad cap. 1. nu. 2. dist. 27.

3 In textu. Collige ex textu posse in Sicilia subdiaconos conjugatos suis uxori- bus licite frui, cum ibi tunc consuetudo viguisset, eam vero Pelagius Gregorij prædecessor decreto in Siciliam misso abstulerat, quo subdiaconis uxoris indicebatur, ut unum ex duobus eligerent; videlicet, aut à suis uxori- bus abstinere, aut certè nulla ratione ministrare præsumerent, ut reliqui ecclesiastici in tota Ecclesia cælibes vivebant. Cur Gregorius Pelagij decretum revocaverit, ea causa fuit, quod æquum minime videretur, ut qui legitimas coniuges adepti fuerant, antequam ad subdiaconatum accederent, nec in ordinis susceptione continentiam ab uxore promiserant, ad eam ullo jure compellerentur. At quamvis Gregorius hoc Pelagij decretum sustulerit, non tamen subdiaconis usum conjugum permisit, sed quid in futurum observandum esset, sancivit in vers. Vnde videtur, cuius rei rationem dedit in calce nostri capituli, ut bene notat Boverius de Republ. ecclesiastica, part. 2. lib. 2. cap. 10. vers. Venio ad subdiaconos, fol. 375. post Bellarminum de clericis, lib. 1. cap. 22. vers. Præterea. A quo tempore subdiaconis fuerit prohibitum matrimonium, vide posita ad cap. Si quis, infra, dist. 32.

4 In principio textus, ibi, Ante. Quæ dictio significat tempus ante principium

actus, ut ex nostro textu deducit Cenedus singulari 13. nu. 1. juvat textus in l. Si quis id, vers. Quod si disponit, ff. de jurisdictione omnium iudicum, l. Fin. ff. de albo scrib. tradunt Aretin. in cap. Cum tu, col. penult. de testib. Bald. in l. Ex his, vers. Opponitur, Cod. quando dies legat. cedat. Decius in l. 2. §. Creditam. in prima lectura, nu. 6. & 11. & in secunda lectura, num. 13. & 23. ff. de rebus creditis, qui nostri textus meminit.

5 Aliquando tamè denotat tempus post principium actus, & hoc fit ratione concordie testium discordantium, (verbi gratia) si unus testis dicat aliquid fuisse factum ante nuptias, alter verò dicat post nuptias; tunc gratia reducendi testes ad concordiam, interpretabimur dictionem, ante nuptias, scilicet finitas, & verbum, post nuptias, scilicet inchoatas, sic in simili, quando aliqui testes dicerent ante publicationem, & alij post publicationem, concordabimus; si dixerimus ante publicationem finitam, post publicationem verò inchoatam: Ita tradit Angel. conf. 275. incipit Thema col. fin. nu. 7. Bart. in l. 2. §. Creditum, nu. 6. ff. de rebus creditis, & ibi, Iason. nu. 8. Decius, ibidem, in 1. lectura nu. 5. & 2. lectura nu. 12. sequitur alios Cened. dicto singulari 13. nu. 2.

6 Quando similiter ista dictio, ante, refertur ad actum, qui habet successuum determinatum, & concurrat favor debitoris, tunc recipit finem actus, & non principium, veluti si dicatur; promitto tibi solvere ante unum annum, vel ante Kalendas Augusti, quia intelligitur ante Kalendas finitas, & ante finitum annum, nec debitor poterit prius conveniri, l. Qui ante Kalendas 13. cum l. Sequenti, ff. de verbor. obligat. & ibi, Bart. nu. 1. Alex. nu. 2. l. Eam, qui 56. §. Qui ita stipulatur, ante eodem tit. ubi Glossa, verbo, ante Kalendas, communiter recepta. Vnde interitur, quod si promitto tibi solvere ante mensem Augusti, quod intelligitur ante mensem, scilicet finitum, tradit Oldradus conf. 49. ad fin. nu. 8. comprobatur ex alijs Cenedus, dicens esse commune dicto singulari 13. num. 3. & 4. dicam nonnulla de hac præpositione -Ante- cap. Quicumq; 3. num. 2. dist. 77.

7 In textu, ibi, Præterita mala. Per mala præterita intelligit Pontifex separationes subdiaconorum ab uxori- bus, & uxori- à subdiaconis maritis, vocat autem, mala, has separationes, non quia castitas ob quam fieret, secundum se mala sit, sed quia injuria utrique coniugi irrogaretur, eo quod sine proposito castitatis matrimonium contrahentes, ius habebant ad usum matrimonij, quo si privarentur sine consensu proprio, malum, & damnum paterentur contra iustitiam. Hæc ergo mala, & damna vocat Gregorius præterita, non quia iam illata essent, sed quia circa contractum præteritum matrimonij essent, si violenter infer-
rentur:

rentur: tradit eleganter Vasquez de Sacramento
ordinis, dicta disp. 247. nu. 75.

- 8 **In textu, ibi, Futura mala.** Mi-
chel Medina lib. 2. de continentia, cap. 25. ad fin. exis-
timat. per mala futura, intelligi incommoda quæ
ex coniugio, & usu illius in sacris ministerijs
consequuntur, eo quod multò melius, servata
continentia, ministri ecclesiastici altaribus in-
serviant, sed rectius Vasquez, ubi proximè nu.
76. & 77. intelligit peccata, & damna spiritua-
lia, quæ sequerentur, si subdiaconi isti à thoro
coniugali separarentur.

C A P. Sacerdotibus. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Beda quis fuerit?
- 2 Sacerdotes semper castitatem debent ser-
vare.
- 3 Dictio, semper, quid significet?
- 4 Semper fieri dicitur quod fit ex inter-
vallo.

1 **I**N superscriptione, ibi, Beda.

I fuit venerabilis, & sanctus Beda presbyter
Anglus, floruit anno Domini 730. scripsit
plurima, quæ octo tomis continentur, vixit enim
longissimam vitam, usque ad nonagesimum quar-
tum suæ ætatis annum; quorum octoginta sep-
timum exegit in monasterio, septennis enim (ut
ipse scribit) traditus est S. Benedicto Abbati in
monasterio sanctorum Apostolorum Petri, &
Pauli posito in Anglia ad Wirimundam, & In-
girieum. Vide Baron. in additionibus ad Martyro-
logium lre 27. Maij littera H. latissimè tom. 9. annal.
anno Christi 331. & seqq. Bellarm. de scriptoribus ec-
clesiasticis ab anno Domini 700. usque ad 800. fol. mihi
141. ubi plures tradit observationes circa san-
cti Bedæ opera.

- 2 **In textu.** Colligè ex textu sacerdotes
semper castitatem debere
observare, de quo ultra posita in cap. 1. nu. 2. &
in cap. Presbyteris, nu. 2. supra, dist. 27. & in cap.
Deijs, nu. 2. supra, dist. 28. vide posita ad cap.
sequens.

- 3 **In textu, ibi, Semper.** Citat hunc
textum Boer.
decis. 158. num. 2. & ex illo, & alijs iuribus, de-
ducit quod ista dictio, semper, denotat regulam,
& inducit perpetuitatem omni casu, & omni
tempore; de quo etiam Caqueranus decis. 87. Pe-
demontana nu. 8. Parisius conf. 90. nu. 28. vol. 2. &
conf. 92. nu. 11. vol. 3. idem Boer. num. 4. 7. & 8.

Avendan. l. 40. Glossa 15. nu. 1. Tiraq. de retract. Lig-
nag. §. 1. Glossa 9. nu. 224. plures sequitur Cered.
singul. 44. nu. 1. & seqq. & 2. juvat Glossa, verbo,
semper, in §. Appellatur, instit. de exceptionibus.

In Glossa, verbo, Semper. Tenet
Glossa
dici semper fieri, quod fit ex intervallo, & hor-
ris debitis; tradit Felin. in proœmio, Rex pacificus. nu.
3. Boer. dict. decis. 148. num. 6. vers. Si autem, ubi
plures citat, & nu. 10. Cened. d. collect. 44. nu. 4.
adde posita ad cap. Sacrosancta, nu. 5. supra, dist. 22.
& ad cap. ult. nu. 3. infra, dist. 36.

C A P. Episcopos. III.

- 1 Qui divinis inserviunt continentes esse
oportet.
- 2 Panormitanus reprobat.
- 3 Dictio, vel, licet sit disjunctiva, aliquan-
do ponitur copulativè.
- 4 Glossa approbatur.

IN textu. Citat Petrus Crespetius in summ.
Catholica fidei, verbo, Calibatus,
col. 4. & ex illo colligit, quod qui divinis
inserviunt, continentes esse oportet. Quin
etiam apud Ethnicos pudicitia in sacerdotibus
fuit semper cõmendatissima, ut liquet ex illo
loco Ovid. lib. 2. fastorum, paulò post princi-
pium.

Nomen idem ramo, qui casus ab arbore pura,
Casta sacerdotum tempora fronde tegit.

Sic etiam Plurarchus lib. 5. sympt. quest. 10. Egyp-
tiorum sacerdotes appellat castos; facit illud
Virgilij lib. 6. Aeneid. vers. 661. ubi Servius.

Quique sacerdotes casti dum vita manebat.

Comprobat alijs Tiraq. l. 15. Connub. Glossa 1. nu.
119. quanvis Ludouicus Lacerda, Societatis Iesu, in
notis ad Virgilij dicto loco, aliò Poetam torqueat.
Adde posita ad cap. Lex continentie 10. infra, hac
eadem distinct.

Vnde deducitur male Panormit. in cap. Cum
olim, de clericis conjugatis, num. 4. docuisse consul-
tum iri Ecclesie, si generali statuto caveretur,
ut clerico nolenti continere, liceret ad nuptias
convolare; cuius dictum merito reprehendit
Sotus lib. 7. de iustitia, q. 6. art. 1. in fine. Henric.
lib. 2. de matrim. cap. 5. §. 9. littera P. in fine. Le-
desma 2. p. q. 55. art. 4. ad fin. Azor. tom. 1. instit.
moral. lib. 13. cap. 13. vers. Quinto. Sanch. de matr.
lib. 8. disp. 8. nu. 3.

In Glossa, verbo, Vel qui.
Docet Glossa, quod licet dictio, vel, sit disjun-
ctiva, l. Cum ita, 16. l. Cum illud, 25. ff. quando dies
legat.

legat. cedat. Clement. 1. vers. Et nihilominus, ubi Glossa, verbo, Vel ad ipsum, de sequest. possessionum, tradit alia Cened. singulari 29. nu. 1. Tamen aliquando ponitur copulativè significans, et, Bart. in l. Si is, qui ducenta, §. Virum, in 7. oppositione, nu. 2. ff. de rebus dubijs. Medices de definitionibus, 2. part. cap. 1. nu. 2. tradit optime Menoch. cons. 187. ex nu. 19. vol. 2. per textum in l. Cum quidam, §. Melius itaq. C. de verbor. significatione, alios congerit Cenedus dict. singulari 19. num. 2. cum quo proseguere.

4 In eadem Glossa, ibi, subdiaconi. Notat Glossa per illa verba, qui Sacramentis inserviunt, subdiaconos indicari, qui divinis Sacramentis inserviunt, confirmat late Boverius de Repub. ecclesiastica. p. 2. lib. 2. cap. 10. §. Ex his plane, fol. 376. Eatenus verò dicitur subdiaconus divinis Sacramentis inservire, quatenus sacra vasa, lintea, panem, & vinum ad venerabile Eucharistiæ Sacramentum preparat. Reginaldus lib. 30. tract. 1. nu. 13. Egidius disp. 20. dub. 3. Vasquez disp. 236. cap. 2. & seqq. quænam verò corporis, & animi puritas in illis desiderari debeat, qui proxime altari administrant diximus supra multis in locis.

CA P. Tenere. IV.

SUMMARIUM.

- 1 Innocentius primus quis fuerit?
- 2 Sacerdotes non debent uxoribus suis misceri.
- 3 Verba textus fuerunt translata ex Levitico, & ex Luca Evang. nu. 4.
- 5 Sacerdotes an teneantur singulis diebus celebrare?
- 6 An possimus nos metipsos laudare?
- 7 Sabbato sancto, die Parasceves, & feria 5. hebdomada sancta an possint missæ celebrari? & nu. 8. & nu. 9.

1 IN superscriptione, ibi, Innocentius primus. De quo vide posita ad cap. Quis nesciat, nu. 1. supra, dist. 11. adde Baron. tom. 5. anal. anno Christi 402. & seqq.

2 In textu. Nota ex illo, quòd non debent sacerdotes uxoribus suis misceri, unde Epiphanius contra hereses lib. 3. cap. 78. illud ex divinis litteris observavit, Moysen postquam prophetavit, non amplius uxori suæ coniunctum fuisse; sed, & Eusebius Casariens. lib.

1. Evangelica demonstrationis, cap. 9. tradit ipsum Moysen, atq. eius fratrem Aaron, antequam ipsis Deus apparuerit, filios genuisse, postquam autem divina oracula acceperint, non amplius genitos ab illis filios esse, observat Tiraq. l. 15. connub. Glossa 1. nu. 118. meminit nostri textus Crespetius in summa catholica fidei, verbo, calibatus, col. 4. fol. 163. Adde posita ad cap. Nicæna 12. infra hac eadem dist.

Ibi, Sancti estote, &c. Translata fuerunt hæc verba, & sequentia ex Levitico cap. 11. nu. 43. circa quorum explicationem videbis ibidem Abulens. q. 18. ante fin. & notat Rebus. in praxi part. 1. tit. de forma signature, vers. Ergo Papa, Cornelium, & alios, d. cap. 11.

In textu, ibi, Vicis suæ, & ibi, de Zacharia. Referuntur hæc verba in cap. 1. Luca nu. 8. & ibi, vide Maldonatum nu. 8. Qui has vices ita dicit esse alternatas in sacerdotalis muneris functione, & incensu oblatione, ut solum in sua hebdomade, quæ per sortes obveniebat, sacerdoti liceret sacris ministrare. Ita locum explicant Beda, Lyræ, & D. Ambrosius.

In fine textus, ibi, Nec præerit dies. Innuat textus sacerdotes teneri singulis diebus celebrare. Tu dic nec jure divino, nec ecclesiastico probari; tum quia nullibi extat tale ius, tum quia multi sacerdotes pij interdum aliquibus diebus sacrificium intermittunt, imò aliqui etiam hoc consulunt ob maiorem sacrificij reverentiam. Advertit Suar. 1. tom. de Sacram. disp. 80. sect. 2. vers. Dico tertio, cum quo proseguere. Nec obest textus in præsentia, quia aut loquitur de consilio, aut loquitur disjunctivè, quasi sit sensus, sacerdotes debere omnibus diebus aliquod opus pietatis exercere.

In Glossa, verbo, Quoniam.

6 Collige ex Glossa, quòd possumus nos metipsos comendare, & laudare, ut deducitur ex illis, quæ tradit Navarr. de redditibus ecclesiasticis, monitu 4. nu. 2. juvat illud Pauli 2. Corinth. cap. 1. n. 5. Existimo nihil me minus fecisse à magnis Apostolis. Sed hoc est intelligendum, si fiat ad aliquem bonum effectum consequendum; nempe vel ad se excusandum super contrarijs forte impositis; vel ad inducendum alios ad similia operandum; quia prælati, & Doctores Ecclesiæ docere, & hortari debent verbo pariter, & exemplo.

In Glossa, verbo, Nec præerit.

7 Tenet Glossa sabbato sancto, & die Veneris præcedente, non posse sacerdotes missam celebrare. Atq. de Parasceve, seu feria sexta maioris hebdomadæ certum est, & probatur in cap. Sabba-

Sabbato, de consecratione, dist. 3. & omnes DD. sine controversia hanc doctrinam docent, rationem huius prohibitionis afferentes; scilicet, quia illa die Passio Domini ab Ecclesia recolitur pro ut realiter gesta est, & ideo non representatur mystice per consecrationem huius Sacramenti, ut ex D. Thom. tradit idem Suarius tom. 1. de Sacramentis, d. disp. 80. vers. Secundus dies; alias congruentias adducit Durandus in rationali, lib. 6. cap. 77. Vasquez 3. tom. disp. 232. cap. 2. nu. 17. & 18. Gutierrez lib. 1. Canoniarum cap. 30. nu. 35. lege etiam Reginald. lib. 29. cap. 9. nu. 170. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 24. q. 3. Quid si sacerdos celebrat tali sexta feria? Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. cum quo videtur sentire Azor. ubi proxime, tenet esse mortale. Quid si quis comunicet non dicendo missam? Respondet Suar. dicta disp. 80. id nullo jure esse prohibitum, ac propterea secluso scandalo non esse peccatum. Certe licet & viaticum dare, & sumere, ut advertit idem Suar. ubi proxime.

8 De sabbato sancto maior est controversia, nam multi existimant non esse peccatum mortale eo die privatim celebrare, quia iam hæc prohibitio abrogata est, & ideo per se licere, secluso scandalo. Ita Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. §. 2. agitur, sequitur Petrus Ledesma in summ. de Sacramento Eucharistia, cap. 19. dubio 3. frater Emman. Roderic. in summa, verbo, Missa, cap. 245. conclusione 3. Gutierrez. Canoniarum lib. 1. cap. 30. nu. 36. Egidi. de Sacrament. q. 83. art. 2. dub. 2. nu. 210. Sæ verbo, missa, nu. 13. dicit probabile Suarius d. disp. 80. sect. 2. in fine. Ego verò exillimo id minime licere, ut probatur in d. cap. Sabbato, & tenet Navarr. in Manuali, cap. 25. nu. 88. Francolin. de horis Canonis, cap. 30. nu. 8. & 9. Vasquez d. tom. 3. disp. 223. cap. 2. nu. 23. Reginald. lib. 29. cap. 9. num. 170. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 24. q. 4. quia in missa illius diei nullus ponitur introitus pro missis privatis. Ergo signum est non esse dicendas, non enim sine introitu dicendæ sunt. Nec dictum caput Sabbato, non celebrandi missam in die sabbati, satis derogatum videtur contraria consuetudine, nisi pro uno duntaxat sacerdote in quavis Ecclesia solemniter celebrante. Hinc colliges in sabbato sancto cum in eum diem incidit festum Annuntiationis B. Mariæ, plures missas non esse dicendas, occasione servandi præceptum audiendi sacrum die illo festivo.

9 In feria quinta hebdomadæ sanctæ (licet aliqui existiment eo die non licere singulis sacerdotibus missam dicere) securè possunt sacerdotes sacrificare, quanvis prudens consilium sit, secretè, & absq. concursu populi id facere. Probatur quia circa hoc non est prohibitio, neque etiam consuetudo, quæ vim legis habeat, cum sacerdotes docti, & timorati sine ullo scrupulo eo die sacrificent; & qui omittunt, non id faciunt, quia existiment oppositum esse malum, sed vel ex devotione, vel ob nimiam illius diei

occupationem, & alia impedimenta. Ita tenet Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. §. Secundo arguitur. Navarr. in Manuali, cap. 25. nu. 88. vers. At in die Iovis, Gutierrez. Canoniarum lib. 1. cap. 30. num. 36. in principio, Suar. d. disp. 80. sect. 2. §. Superest. Sæ verbo, Missa, nu. 3. Reginald. lib. 29. nu. 170. Egidi. de Sacrament. q. 82. art. 2. num. 210. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 24. q. 5. Vasquez dicto tom. 3. disp. 232. cap. 2. nu. 14. & seqq. cum quo observa, eo die solum licere celebrare, antequam missa solemnis sit finita, & corpus Christi in locum designatum recondatur. Nota etiam apud nostrates Bracharenses totum hunc diem esse festivum, & teneri populum ad sacrum audiendum, ac propterea plures missas celebrari solere, maxime in Collegio Societatis Iesu.

C A P. Nam sicut. V.

S V M M A R I V M.

1 Sunt verba Palea.

2 Dicitio, sicut, quid significet?

Palea verba sunt, quorum lectionem, & interpretationem Doctores scribentes tanquam inutilia, & levia in presenti abijciunt. Adducit ille tamen epistolam D. Pauli, 1. ad Corinth. cap. 7. in principio, de cuius explicatione vide Ambrosium Catherinum in eandem epistolam, §. Nolite. Porro de Palea vide posita in proamio, d. num. 31.

In textu, ibi, Sicut. Quæ dicitio importat similitudinem, & aliquando omnimodam similitudinem, & identitatem. Vnde legatum usus fructus uxori factum, sicut habebat vivente testatore, resolvitur in alimenta propter dictionem, sicut, quæ importat similitudinem. Angel. cons. 338. incipit Simon de Regio, nu. 3. Butrius cons. 19. nu. 4. vers. Item verba, quos refer, & sequitur Tuscus tom. 2. conclus. 374. num. 1. & 3. Roman. plenius, cons. 328. nu. 7. & seqq. ubi ponit muka exempla, quæ videas; aliquando tamen non omnino importat similitudinem, si ponatur inter habentia diveriam potestatem, quia si dicatur, quod Episcopus possit unire beneficia, sicut Papa, non tamen omnino in hoc æquabitur Papa. Tuscus dicta conclusione 374. nu. 13. Notatur in cap. Sicut, de excessibus prelatorum. Adde ad cap. Sicut, 23. num. 3. supra, distinct. 15.

CAP. Eos. VI.

S Y M M A R I V M.

1 Abstinentes ab uxoribus debent ad sacrificia admitti.

2 Prepositio, Ad, quid significet? & n. 3.

IN textu. Dicit textus abstinentes ab uxoribus debere ad sacrificia admitti, & fuit sententia eiusdem Innocentij primi ad Exuperium Episcopū Tolletanum. Ratio huius sententiæ est, quia sacrificia nostra, non carnalia, sed spiritualia sunt; ministri autem debent se conformare ministerio suo; maximè quia carnalia spiritualibus obfistunt, & sunt spiritu mortificanda, ut ex D. Paulo ad Roman. cap. 8. nu. 13. ponderat Turrecrem. in prasenti, nu. 1.

2 In principio textus, ibi, Ad.

De qua dictione vide Tiraq. de retract. Lignag. §. 1. Glossa II. nu. 67. ubi in genere plures Doctores citat de illa differentes. Mandos. in Glossa Facult. §. Ac etiam, in veri. Ad. fol. 255. Accipitur primo inclusivè, ut si dicam; promitto tibi solvere ad diem Sancti Ioannis, nam illa dies erit comprehensa, ita quod nisi finita sit, non potero conveniri. Oldradus conf. 49. nu. 6. Sic, si dicam. Do servo meo libertatem ad annum, quo moriar, intelligitur post annum l. Qui duos, §. 1. ff. de manumiss. testam. multa cumulat Cened. singul. 49. nu. 1.

Accipitur etiam pro juxta, vel supra, ut in

3 1. Quidam, ff. de servit. urban. pradior. ibi. Non licet tubulos habere admotos ad parietem, ubi Glossa exponit supra parietem, vel nimis prope, & pro hoc facit, quod tradit Bart. in l. Meminisse, nu. 4. ff. de officio Proconsul. ubi dicit, quod dicitio, Ad, denotat coherentia, ex quo infert, si statuto caveatur, quod si quis aggrediatur aliquem ad domū suam, puniatur certa pœna. Si aggrediatur in porticu, vel ostio, debet illa pœna puniri; sequitur Cened. ubi proximè, n. 2. & 3. cum quo latissimè prosequere circa alias significationes.

CAP. Si laicus. VII.

S Y M M A R I V M.

1 Laici an debeant abstinere ab uxoribus die, qua summenda est Eucharistia. & nu. 2. & 3.

4 Vtrum oratio necessaria sit ad salutem, & quodnam eius præceptum?

5 Vtrū impleatur perorationem mentalem?

6 Quale peccatum comittatur in eius violatione?

7 Pro quo tempore præceptum obliget?

8 Pro quibus orandum?

IN textu, ibi, Orare non potest, nisi careat officio conjugali.

Ex hoc textu colligunt DD. quod laici debent se abstinere ab uxoribus, die, qua recipienda est Eucharistia. Tu observa primò convenientissimum esse post copulam conjugalem abstinere ea die à communione, nisi adsit aliqua justa causa; cum hoc cõsulatur in Concilio Eliberitano; refertur in cap. Omnis homo, 21. de consecratione, dist. 2. & ex Divo Augustino, & alijs tradit Sanches 3. tom. de matrimonio, lib. 9. disp. 13. nu. 4. Suarius tom. 3. de Sacramentis, q. 80. art. 8. sect. 2. infine; licet Alexander de Nevo post Butrium, in Rubr. de sponsal. nu. 28. teneat, quod dictum Concilium Eliberitanum obliget sub mortali peccato.

2 Observa secundò. Si debitum fuerit peti- tum recto fine, ut causa prolis, vel vitandi periculum incontinentiæ, nulla est culpa ad Eucharistiam ea die accedere. Ita probatur in cap. Si quis 33. q. 4. D. Thom. 3. p. q. 80. art. 7. ad secundū, Sylvester, verbo, Eucharistia, 3. q. 11. §. 13. Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 7. verè. Secundum enim argumentum, Navarr. in Man. cap. 21. nu. 51. Suar. tom. 3. in 3. p. q. 80. art. 8. dist. 68. sect. 2. ad finem, verè. Nihilominus; post alios Sanches d. disp. 13. nu. 5. adducens rationem, quia licet in copula conjugali incedat voluptas, & corporalis immundities, cum hæc accidant ob bonum prolis, præponderant, & licite fiunt.

3 Observa tertio. Debitum conjugale exigens ex nimia carnis concupiscentia, & voluptatis capiendæ gratia, regulariter culpam venialem committit, si post copulam accedat ad Eucharistiam; Oritur enim magna distractio, mentisq; hebetudo, deficiente prolis bono præponderante. Tenet Abulensis cap. 5. Matthai, q. 238. Caietanus in summa, verbo, Communio, cap. 1. de quatuor requisitis ex parte summentis in 4. requisito. Victoria in summa tit. de matrimonio, nu. 278. Sotus in 4. dist. 32. art. 3. 2. conclusione, verè. Vnum tamen. Ludovicus Lopez. 1. p. instructorij cap. 11. §. Insuper. & cap. 80. §. Verum Vivaldus in Gandelabro, p. 1. de matrimonio, nu. 263. refert alios Sanches d. disp. 13. nu. 2. & ante illos Glossa in cap. Sciatis, 33. q. 4. verbo, debeamus, & in cap. Proposuisti, verbo, præcepit, dist. 82.

IN textu, ibi, Orandum est. Sciscitaberis, Vtrum oratio necessaria sit ad salutem? Aliqui heretici contra quos Bellarmin. de

bonis operibus, lib. 1. cap. 3. necessitatem orationis negarunt. Oppositum tamen dicendum est cum Bellarm. citato, & Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. cap. 28. ubi D. August. & D. Hieronym. adducit quatenus impugnantes Pelagium statuunt tam necessariam esse orationem ad salutem sicuti est necessarium divinum auxilium: sed hoc de fide est necessarium esse ergo, & orationem. Facit Trident. sess. 6. cap. 11. consulens petere quod non possumus. Vnde infertur positam esse sub præcepto, quidquid enim necessarium est, sub præcepto est; ut tradit communis Theologorum schola cum D. Thom. in 4. dist. 15. q. 4. art. 1. q. 3. Navarr. de orat. cap. 3. nu. 1. & 8. Filliucius tom. 2. tract. 23. cap. 2. Hoc autem præceptum est divinum, non tamen positivum à Christo Domino specialiter datum, sed est naturale ac proinde semper, & in omni lege obligans. Quo pacto verò naturale dicatur? Vide apud citatum Suar. d. cap. 29. nu. 3. & Filliucium, citato loco, nu. 41.

5 Quæres primo. Vtrum hoc præceptum de quo loquimur impleatur per solam orationem mentalem? Affirmans respondeo cum citato Suar. nu. 5. D. Thom. q. 83. art. 12. Med. q. 1. de oratione, Azor. lib. 9. cap. 37. & Filliucio, nu. 42. & probatur quia oratio mentalis sufficiens est ad obtinendum à Deo quidquid necessarium est ad salutem, sed totum fundamentum huius præcepti est necessitas, juxta illud D. August. lib. de natura, & gratia, cap. 43. Impossibilia non jubet, sed admonet jubendo, & facere quod possis, & petere quod non possis: ergo per se solum obligat ad orationem mentalem.

6 Quæres secundo. Quale peccatum committitur in violatione huius præcepti? Respondetur valde probabile esse omissionem orationis nunquam esse speciale peccatum, sed idem cum eo quod opponitur virtuti adquam erat oratio necessaria. Caterum D. Thom. præceptum orandi ad solam religionis virtutem spectare docet, 2. 2. q. 83. art. 3. ad 2. quem sequitur citatus Suar. cap. 30. nu. 10. uno tamen vel alio modo dicas, asserunt Greg. à Val. 2. 2. disp. 6. q. 2. puncto. 3. §. Ex quo sequitur, & Reginaldus, tom. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 69. orationem esse sub peccato mortali cum præceptum sit de re gravi, utpote necessaria ad salutem, consule Navarr. de orat. cap. 3. nu. 14.

7 In textu, ibi, Semper orandum. Non inferas hanc obligationem esse pro omni tempore, hoc enim dogma hæreticorum fuit, ut refert D. August. hæresi 57. illa vero continuitas non est humana, sed Angelica, quapropter nequiret ad impleri in hac vita. Et ideo fatemur cum Catholicis nullum determinatum esse tempus orandi, sed præfixum esse præceptum pro necessitatis articulo; dummodo alias non diutissime differatur. Ad Greg. à Val. citatum,

& Navarr. nu. 5. Reginald. nu. 73. Suar. cap. 30. nu. 16. ubi affirmat hoc præceptum sicut, & alia affirmativa quæquam non habeant tempus certum, non esse actus eorum admodum differendos cum necessarij sint ad vitam recte instituendam. Vnde credit non esse permittendam dilationem unius anni, nec fortasse unius mensis.

In textu, ibi, Pro populo. De oratione publica alibi dicendum veniet; de privata autem ibi commodius differemus interim scias nemini in particulari quandiu vivit, negadam esse orationem; sicut, & omnes proximos ex charitate diligere tenemur. Consule Greg. à Val. puncto 8. §. Nihilominus, disp. 6. q. 2. & Suar. tom. 2. de relig. lib. 1. cap. 13. 14. 15. & 16.

CAP. Si quis vituperat. VIII.

S Y M M A R I V M.

1. Excommunicantur qui nuptias vituperant.
2. Quid de fide tenendum hac in re?

IN textu. Collige ex illo anathema esse qui nuptias vituperat, & ad hoc citat textum Ovandus in 4. dist. 26. propositione 7. §. Per hac, qui eum adducit contra Tatianos hæreticos dicentes, nuptias esse illicitas, & pares fornicationi. Cathari quoque hæretici de Sacramento matrimonij, sentiunt semper fuisse mortale peccatum, & quod non punietur quis gravius in futuro propter adulterium, vel incestum, quam propter legitimum conjugium. Ita docet Raynerius in summa de Catharis, & Leonistis, quem refert Peña ad Director. 2. part. commentario 38. littera F. Simon Saturnius, & Gnostici Manichæi matrimonium à Deo non esse, proinde nec Sacramentum esse docuerunt, sequuntur hæretici nostri temporis, ut Lutherus, Calvinus, & alij, quos refert, & confutat Bellarm. de matrimonij Sacramento, lib. 1. cap. 1. Imò Durandus in 4. dist. 26. q. 3. matrimonium Sacramentum non nisi æquivocè dici posse autumat.

Sed contrarium de fide tenendum est, ut docet noster textus, expressit Concilium Toletanum 1. sub Innocent. 1. Canon. ult. Extat etiam decretum Concilij primi Bracharensis (ex typo mandatis) sub Honorio 1. Can. 11. contra Manichæum, & Priscillianum damnantes conjugia. Concilium Parisiense 3. lib. 3. cap. 2. quæ omnia recenset Petrus Crespetius in summa Catholica fidei, verbo, nuptia, post principium, & est textus in cap. Ad abolendam, de hæreticis. Sacrosancta Triad. Synodus sess. 24. de

de matrimonio can. 1. & ex pluribus scripturę locis & Patribus comprobatur latissimè Bellarminus de Sacramento matrimonij, dicto lib. 1. cap. 2. & 3. cum quo profequere. Adde posita ad cap. Si qua mulier, 3. nu. 1. cap. Siquis propter, 4. supra dist. 30.

CAP. Quicumque. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatur qui nuptias horrescunt.
- 2 Dicitio, nec quid significet?

IN textu. Nota excommunicari illos, qui nuptias horrescunt; de quo vide posita ad cap. supra proximum, num. 1. & 2.

2 Ibi. Nec. Quę dicitio est implicativa ex textu in l. sacra loca, §. Muros, ubi Glossa, verbo, Nec rescire, ff. de rerum divisione, l. Nec avus cū Glossa, Cod. de emancip. liber. l. Nec nos Cod. de captivis, ubi Glossa 1. Bart. in l. si finita §. Si vestigalibus, nu. 13. de publicanis. Parisius cons. 36. num. 9 vol. 1. citat alios Cened. singul. 63. num. 1. Habet etiam vim continuandi eandem materiam Bart. in l. 2. ff. de solutionibus, per textum ibi, in vers. Nec cogitur, ubi Glossa, Parisius cons. 111. nu. 25. vol. 1. ubi dicit quod natura huius dictionis est continuare ad proxima, ideo si mandatur alicui, ut deponat aliquem si reperiat eum malę vitę, nec sufficientem in litteris, requiruntur duo copulativa, quod sit malę vitę, & non sufficiens in litteris. Bald. cons. 482. casus talis est lib. 5. quem sequitur Tuschus conclus. 312. nu. 1. vol. 2.

CAP. Lex continentię. X.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopis, & presbyteris imponitur lex continentię.
- 2 Diaconi, & subdiaconi ministrant altari.
- 3 Status qualiter mutetur?

IN textu. Collige Episcopis, presbyteris, & ministris altaris imponi legem continentię, & ad id citat nostrum textum Petrus Crespelius in summa catholica fidei, verbo, calibatus, col. 4. fol. 163. iuvat Clemens primus, lib. 6. constitutionum Apostolicarum, cap. 17. ubi sic statuunt Apostoli. Episcopum, & presbyterum, ac diaconum dicimus unius uxoris debere consueti, sive vivant eorum uxores, sive decesserint. Non liceat autem his, si post ordinationem sine uxore fuerint ad nuptias transire, &c. Porro Dionysius Arcopa-

gita sepius meminit cęlibatus sacerdotum, lib. ecclesiastica hierarchia, p. 3. cap. 3. dum de sacra communione loquitur. Vnde Origenes homilia 4. in Levit. Ante omnia (inquit) sacerdos, qui divinis assistit altaribus, castitate debet accingi. Ioannes Chrysostomus homilia 2. de pęnitentia Iob, ait. Oportet enim omni prorsus castitate sacerdotem ornatum esse, ut latissime cumulat Petrus Crespelius d. verbo, calibatus, per totum. Adde posita ad cap. Episcopos, 3. supra, hac eadem dist.

In textu, ibi, Ministris. Scilicet diaconis, et subdiaconis, qui ministrant altari, ut exponunt Bellarminus in presenti, & Turcremata in principio, quo verbo in hunc sensum utitur Concil. Trid. sess. 23. can. 6. ut ex ponit Vasquez disp. 238. cap. 2. a nu. 13.

In Glossa, ibi, Propter mutationem status Status qualiter mutetur, & acquiritur, vide per Ripam in cap. Cum Ecclesia sutrina, de causa possess. & propriet. nu. 92. late Tuschus tom. 7. cons. 421. Atque mutatio status quid operetur, vide per eundem Tusch. tom. 5. conclusione 436. Adde quod mutatio, & alteratio status inducit mutationem dispositionis circa rem mutatam, ideo bona emphyteutica si mutantur, & fiant libera, perdunt naturam emphyteuticam. Anchar. cons. 143. Casus est nu. 4. Vnde variato statu rei, & personę, variantur conventiones, pacta, privilegia, & omnes dispositiones. Anchar. cons. 204. punctum unius, ad finem, optime Tusch. d. conclus. 436. nu. 6. & 10.

CAP. Omnino. XI.

S V M M A R I V M.

- 1 Apostoli iusserunt, ut clerici non abijciant uxores a cura sua.
- 2 Episcopus debet habere uxore, ut sorore.
- 3 Clericus potest filias dotare de bonis Ecclesie.
- 4 Potest etiam sororibus dotem constituere.

IN textu. Collige ex textu Apostolos iussisse, ut clerici non abijciant uxores a cura sua, etsi eas debeant relinquere quoad thorum, debent eas adhuc alere, & in omnibus providere: id quod exposuit Concil. Trullan. Canon. 92. ubi dicitur, quod Episcopi uxor debet in monasterio aliquo degere, & providentia Episcopi viri sui frui; tradit Sotus in 4. dist. 38. quest. 1. art. 1. vers. Pluribus. Bellarminus lib. 1. de clericis, cap. 21. vers. Ad primum, qui uterque nostri textus meminere, ex quibus

bus adde nostrum textū non dimanasse à Leone 9. ut in Rubro dicitur, sed ab Humberto Cardinali, in lib. contra Nicetam, *Boyerius de Republica ecclesiastica, part. 2. lib. 2. cap. 10. §. Hinc tamen, fol. 384.*

2 **Ibi, Mulierem sororem.** Idem disposuit Cōcil. Turonens. 2. Canon. 8. ubi dicitur, quod Episcopus conjugatus debet habere uxorem, ut sororem, & eius curam gere, absq̄ suspitione tamen carnalis comercij; advertit *Bellarminus lib. 1. de clericis, dict. cap. 21. vers. Ad primum, eleganter Vasquez de ordine, disp. 249. §. Neque eo tempore.*

3 **In Glossa, De mercede.** Docet Gloss. clericum habentem filios, & filias spurias de bonis Ecclesie, posse ipsos pascere, & illas dotare, ut tradunt *Palatius in repetitione, cap. 1. §. 23. nu. 13. Cosmas in pragmatica, tit. de cōcubinis, §. Ipsas, verbo, cohabitare, ad fin. Navarr. de spolijs clericorum, §. ult. nu. 11. Avendan. respons. 10. nu. 5. Barbosa in l. 1. 4. part. num. 133. ff. soluto matrimonio.* Nam qui debet filias alere, debet eas dotare, cum dos succedat loco alimentorum, secundū cōmunem, de qua testatur *Navarr. d. nu. 11. post Bart. in l. Vxorem, §. Pater naturalis, ff. delegatis, 3.*

4 Vnde consequitur, teneri etiam clericos ex fructibus beneficij sororibus dotem constituere, ut tradit *Lara in l. Si quis à liberis, §. Idem respicit, nu. 96. de liberis agnoscend. Garcia in tractatu de expensis, cap. 3. nu. 32. Tiraq. tractatu primogeniorum, q. 62. nu. 2. Boer. decis. 129. nu. 8. notabiliter Navarr. in Appologia de redditibus, quest. 2. monitu 26. nu. 2. DD. per textū ibi, in cap. Per venit, de arbitris, latissimè Barbosa in l. 1. 4. part. à nu. 132. ff. soluto matrimonio, cum quo ampliabis, & limitabis.*

C A P. Nicœna. XII.

S V M M A R I V M.

- 1 Paphnutius quis fuerit?
- 2 An presbyteri possint matrimonio uti?
- 3 Gratianus defenditur.
- 4 Sozomeni historia an sit vera?
- 5 Canon tertij Concilij Nicœni explicatur.
- 6 Opinio Authoris.
- 7 Vasquez reprobatur.
- 8 Heretici affirmantes posse à sacerdotibus matrimonium contrahi.
- 9 L. 39. tit. 6. part. 1. rejicitur.
- 10 Abbates an teneantur venire ad Concil?
- 11 Mulier que transit ad secunda vota, an perdat legatū sibi relictū, si castè vixerit?

In superscriptione, ibi, Paphnutij. Fuit Paphnutius monachus civitatis cuiusdam, in superiore Thæbaide sitæ Episcopus; vir sane adeo sanctus, & pius, ut nonnulla miracula ab eo ederentur. Huic quidem persecutionis tempore, oculus est effossus; Imperator igitur Constantinus hominem in magno honore habuit: sapissimè illum ad Regiam suam accersivit, oculum erutum exoscullatus est, tanta enim pietas adversus sanctos viros, in animo Imperatoris infidebat, ut tradit *Socrates lib. 1. historia ecclesiastica, cap. 8. Rufinus lib. 10. historia, cap. 4. Vasquez de ordine, disp. 247. nu. 39.*

In textu. Notabis presbyteros, diaconos, & subdiaconos posse cū suis uxoribus, quas ante habebant, matrimonio uti, quod videtur contra *cap. 1. & notata in cap. Tenere, nu. 2. & cap. Omnino, nu. 1. & 2. supra, hac eadem dist.* Præterea pugnat cum verbis *Epiphaniij heresi 59.* ubi ait esse contra Canones ecclesiasticos, quod sacerdos, vel diaconus liberos gignat; & cum verbis *Hieronymi lib. contra Vigilantium, in principio, ubi dicit in Oriente, & Agypto non esse licitum sacerdotibus, & diaconis uxoribus uti.* Vnde *Sorus lib. 7. de justitia, & jure, q. 6. art. 2. conclus. 3. ad fin. & in 4. dist. 38. q. 1. art. 2. vers. Reslat, dicit hanc historiam inter Canones Nicœnæ Synodi non extare; sed illam Gratianum, ex Cassiodoro, desumpsisse, lib. 2. tripartita, cap. 114.* Item docent *Turrianus in lib. de 6. 7. & 8. Synodo generali, pag. 60. Bellarmin. lib. 1. de clericis, cap. 20. vers. Respondeo, dicentes ex veteribus neminem præter Sozomenum, & Socratem, huius rei mentionem fecisse, quorum alter, scilicet Socrates, multa falsa in historia Concilij Nicœni confinxit; Sozomenus autem à Sancto Gregorio reprobatur, lib. 6. epistola 31. maxime cum in Can. 3. ipsius Concilij Nicœni prohibeatur episcopis, presbyteris, & diaconis ullam domi mulierem habere, præter matrem, sororem, & amitam.*

Sed fortassis potest Gratianus defendi, quia non plane convincitur historiam de Paphnutio, quam in præsentia recitat, confictam, & apocrypham esse; nam eam multi viri approbant; extat enim id factum in Nicœno Græco, quod manuscriptum circumfertur apud Italos, ut tradit *Covar. 2. p. de sponsal. cap. 6. §. 3. nu. 1. ad fin.* multa in confirmationem adducit *Henriq. lib. 10. de Sacram. ordinis, cap. 14. nu. 5. littera S. Greg. Lopez part. 1. tit. 6. l. 39. Glossa 2. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 13. §. Inter catholicos.* Demum in eodem Concilio Nicœno, quod nuper *Alphonsus Pisanus, è Societate Iesus, ex Cod. Græco in Latinum transtulit, & excudi curavit, lib. 2. cap. ult.* hæc historia inter acta, & disputationes Concilij habetur, latissimè nititur hæc omnia comprobare

hanc despiciunt, nequaquam posse Papam clericis matrimonium interdiceri affirmantes; quorum hæreses bene confutant præcitati auctores; ultra illos *Vasquez de ordine, disp. 249. cap. 6. & cap. 7.*

9. Quare miror *h. 39. tit. 6. part. 1. in principio*, in qua legislator decidit licitum fuisse omnibus sacerdotibus in principio nascentis Ecclesie matrimonium contrahere; cum receptissimum sit, nunquam sacerdotibus licuisse tam in Ecclesia Latina, quam Græca, postquam essent sacro ministerio addicti, uxorio se negotio implicare, ut firmat *Waldensis, vigilatissimus antiquitatis scrutator, tom. 2. qui est de Sacramentis, cap. 129. Clithovæus lib. de contin. sacerdot. cap. 4. quos late comprobat Sol. lib. 7. de just. q. 6. art. 2. conclus. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 28. nu. 3. Vasq. de ordine, disp. 249. nu. 27. Covar. de sponsal. 2. p. cap. 6. §. 3. nu. 2. vers. Utcumq. sit. Barb. soluto matrim. in Rubr. 2. p. nu. 90. in fine, Baron. tom. 1. annal. anno Christi 58. & tom. 3. anno Christi 325. §. Habes lector. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 12. §. Tertio quaeritur. Vtrum autem Ecclesia Orientalis continentie votum receperit? Vide posita ad cap. Aliter, infra, hac eadem dist.*

10. In vers. Surgens. Notat *Felin. in cap. Quod super his*, in principio, de majorit. & obedientia, & per illum docet, quod licet Abbates non teneantur venire ad Concilium provinciale, tamen expedit eis ut veniant, propter statuta, quæ ibi fiunt, quæ doq. in eorum præjudicium; quod si præsentessent, potuissent impedire ne fierent; videnda est *Curia Pizana lib. 2. cap. 13. num. 2. ubi Azeved. littera C. Zerola, tamen, verbo, Concilium, absolute docet, Abbates in tota provincia comorantes, provinciali Concilio interesse debere.*

11. Ibi, Castitatem. Ergo in matrimonio est castitas, & maxima pudicitia, ut ex nostro textu deducit *Gomez. l. 80. Tauri, nu. 3. adducens l. Mulier, §. Cum proponeretur, ff. ad Trebell. ibi. Quod et mulieris pudicitie, & patris voto congruebat. l. Castitati, C. ad l. Iuliam, de adulterijs. Abb. in cap. Quod à te, num. 3. de clericis conjugatis, ubi docet, quod castè dicitur vivere mulier, quæ transit ad secunda vota, & non perdit legatum sibi relictum ea conditione, si castè vixerit, Bart. in d. l. Mulier, §. Cum proponeretur, ff. ad Trebell. de quo latissime differit *Cavallos de comunibus contra comunes, tom. 1. q. 151.**

CAP. Quoniam. XIII.

SYMMARIVM.

1. Synodus 6. quando celebrata?
2. Auctoritas nostri textus, & nu. 3. & 4.

5. Non licet clericis Orientalibus hebdomada qua serviunt ecclesie uxoribus comisceri.

6. Episcopi apud Græcos continentiam cum uxoribus observabant.

7. Conjugalis copula, quando illicita?

IN superscriptione, ibi, Synodus 6. Quæ fuit celebrata anno Domini 681. tempore Agathonis Romani Pontificis, cuius legati præfides fuerunt Petrus, & Gregorius presbyteri, & Ioannes Diaconus; interfuit in hac Synodo Imperator Constantinus, cum nonnullis viris illustribus; ut tradit *Bellarmin. lib. 1. Concilior. cap. 19. vers. Sextus. Vtrum autem noster textus sit de iumptus, ex eadem 6. Synodo, uide posita nu. seq.*

In textu. Cuius auctoritatem, & aliorum, qui sextæ Synodo tribuuntur, reprobatur *Bellarmin. lib. 1. de cleric. cap. 19. vers. Ad tertium; dicens sextam Synodum nullos Canones edidisse, sed post annos quinque Episcopos Græcos convenisse Constantinopoli, & in palatio Imperatoris Iustiniani 2. quod Trullum dicebatur, Canones 102. promulgasse nomine sextæ Synodi, qui dicuntur Trullani. Docet ipse *Bellarmin. lib. 1. de Concil. cap. 7. §. Tertium est, & lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 18. vers. Caterum; quod iam docuerat Sol. lib. 7. de just. q. 6. art. 2. conclus. 5. late Canonem de falsitate convincens, addens Canonem 13. sextæ Synodi, ex quo desumptus fuit noster textus, etiam à Francisco Turriano, qui sextam Synodum acriter defendit, fallum dici, & apocryphum. Sequitur *Henriq. lib. 10. de Sacram. ordinis, cap. 14. §. 8. littera Z. & colligitur ex ijs, quæ tradit Vasq. de ordine, disp. 247. cap. 5. nu. 93. & seqq. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 28. nu. 7. vers. Ad ultimum.***

Attamen nostrum textum negare non audeat *Covar. de sponsal. 2. p. cap. 6. §. 3. num. 1. ad fin. quem etiam recipiunt Archidiaconi. Præpositus, Turcretinas. nu. 4. vers. Nota, eum alijs illum commentantibus; Simanch. de catholicis, tit. 40. nu. 38. qui fatetur Canones Trullanos esse, patetis exceptis, auctoritatis pene inevitabilis, cum conditi sint à ducentis viginti septem Episcopis catholicis, & quia plurimi sapientissimi viri theologi, & jurisperiti cum Episcopis illis adfuerunt, ut fieri solet in huiusmodi conventibus celeberrimis. Deinde quia *Innocent. 3. in cap. à multis, de arate, et qualitate, septima Synodus OEcumenica, Gratianus, & alij quamplurimi, horum Canonum auctoritate utuntur, inter quos annumerari possunt Vasquez, & Boverius, infra citandi.**

Ergo tot viris defensus Gratianus, bene defenditur, maxime cum officium compilatoris fungatur, & teneatur solum sententias alienas fideliter transcribere, quarum falsitas, & vitium

Vitium non debent illi imputari, dummodo ex suo nihil falsum, aut pravum admisceat, licet mihi opinio Bellarmini, & aliorum magis arideat. Adverto tamen; quod etsi Canones Trullani sint reprobati, quia dum fierent, non interfuit Summus Pontifex, nec per se, nec per legatos, & aperte Sergius Papa, qui tunc sedebat, reprobavit istam erraticam Synodum, tamen aliqui Canones postea probati sunt à Pontifice, aut alijs legitimis Concilijs, qualis est Canon 82. de pingendis imaginibus, receptus ab Adriano Papa, & septima Synodo, ut patet ex ipsa septima Synodo actione 2. & 4. & tradit Bellarmin. dict. lib. 1. de Concilijs, cap. 7. §. Hos ergo. Vasquez de ordine, dict. disp. 247. cap. 5. nu. 53. & sequent. ubi ex nostro textu arguit contra Turrianum, & suam opinionem confirmat, & nu. 58. §. Nullus igitur, Boverius adversus hereticos, tom. 2. examine 4. censura 18. §. Post hoc Concilium, fol. 370.

5 In textu, ibi, Tempore oblationis. Notatur à Doctoribus, quod licet permittatur clericis Orientalibus uxores habere non licet hebdomada, qua serviunt Ecclesie, uxoribus commisceri; notat Covar. de sponsal. 2. p. cap. 6. §. 3. nu. 2. vers. Sed & dicimus; transtulit part. 1. tit. 6. l. 40. ibi. Que no se deve ninguna dell'is ajuntar con sus maridos en aquella semana. que el oviera de dezir las horas. ubi Glossa 5. notat Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 13. nu. 10. in principio, post D. Thom. in 4. dist. 32. art. 1. ad primū. Cum igitur Græci non sint frequentes in ministerio altaris, & divinis officijs, satis visum est Patribus Trullanis, si tempore vicis sue continentiam servarent, ut advertit Vasquez de ordine, d. disp. 247. cap. 5. nu. 58. in fine. Non enim quotidie singulis sacris operantur, sed Dominicis dumtaxat, & festis diebus. Quotidie vero extra quadragenarij jejunii tempus, unum tantum missæ sacrificium pro universo populo faciunt, & offerunt. Azor. instit. moral. tom. 1. lib. 13. in principio.

6 Contra vero cum Episcopi apud Græcos frequentius ministerio altaris assisterent, quam ceteri, eadem ratione ipsis perpetuam continentiam cum proprijs uxoribus, etiam Trullani Patres indixerunt, nec licebat simul cum uxoribus cohabitare, nec ut cū sororibus; quod ex eadem sexta Synodo, Can. 11. refert Covar. de sponsal. 2. part. cap. 6. §. 3. nu. 2. col. 3. Henric. lib. 10. de ordine, cap. 14. §. 8. vers. Olim, ubi littera B. nonnulla adducit. Vasq. de ordine, disp. 247. cap. 5. nu. 59. in principio, & disp. 248. §. Hic autem, cap. 2. Azor. tom. 1. cap. 13. §. 1. ad fin. & §. Inter catholicos. Baron. tom. 1. annual. anno Christi 58. nu. 29. Tenebantur tamen eis, extra domum constitutis, alimenta necessaria prestare, ex Covar. & Azor. dicto supra citato loco. Adde posita ad cap. de Syracusana, 13. nu. 2. supra, dist. 28.

In Glossa, verbo, Oportuno.

Tenet Glossa contra Gandulphum, in Ecclesia sacris ve locis conjugalem copulam minime licere, imò mortale peccatum inducere talem usum in Ecclesia factum, ut post Paludanum, Caietanum, & alios, comprobat Peres lib. 5. tit. 10. l. 1. Ordinamenti, in Glossa 1. §. Quæri potest, vers. Ex quo quidem infertur, de quo dubio latissime differit Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 15. nu. 4. & sequentib. cum quo ampliabis, & limitabis; ubi nu. 9. agit quando conjuges diu sunt intra Ecclesiam inclusi. Quid nomine loci sacri continetur? Vide per eundem ex nu. 23.

C A P. Aliter. XIV.

S Y M M A R I U M.

- 1 Stephanus primus, & tertius, qui fuerunt?
- 2 Nunquam in Ecclesia Græca licuit sacerdotibus matrimonium inire.
- 3 Caietani opinio reprobatur.
- 4 Conjugium contractum, etiam apud Græcos, post sacrum ordinem irritū erat.
- 5 Tempore Apostolorum homines conjugati ad ordines sacros admittebantur.
- 6 Conjugati assumpti ad sacerdotium continentiam servabant.
- 7 Quo tempore inceperit consuetudo servanda, & quomodo?
- 8 Permissus est sacerdotibus ob duritiam, usus prioris matrimonij.
- 9 Mos Græcorum quando cæpit?
- 10 Hodie apud presbyteros Græcos usus matrimonij licitus.
- 11 Explicatur caput Cum olim, de clericis conjugatis.
- 12 Sacerdotes Græci etiam hodie, tempore, quo ministrant altari, ab uxoribus continent.
- 13 Quid dicendum si sacerdos Græcus conjugatus, se transferat ad Latinos?

I N superscriptione, ibi, Step-

hanus Papa. Non constat quis fuerit, nam multi Pontifices Stephani nomine, appellati fuerunt, & apud nullius epistolam hic canon invenitur, ut advertit Bellarmin. lib. 1. de cleric. cap. 21. vers. Ad quintum. At Petrus Crespetius in Summa Catholica fidei, verbo, calibatus,

col. 2. censet esse Stephanum I. quod omni probabilitate caret; nam creatus est Pontifex anno Domini 245. & martyrium subivit sub Galieno, ut tradit *Platina*, & *Panyinus in Chronologia*, anno Christi 257. Plane ante Synodum Trullanam multis post annis celebratam, nulla de usu matrimonij controversia fuit orta. Insuper textus noster fuit conditus in Concilio Lateranensi, ut habet superscriptio; tempore autem Stephani I. nullum fuit Concilium celebratum; nec potuit in Laterano celebrari, erat enim domus imperialis, quam Constantinus Magnus sancto Sylvestro donavit, quos multis annis præcessit dictus Stephanus. Quare maturius *Vasquez de ordine*, disp. 247. cap. 6. num. 77. vers. *Secundum*, autumat nostrum Canonem esse conditum à Stephano 3. in Concilio Lateranensi, qui erat natione Siculus, & Pontificalem sedem fuit adeptus, anno Christi 768. ut tradit *Platina*, in eodem Stephano.

2 In textu. Difficilis reputatur, dum ait in Orientali Ecclesia ecclesiasticos viros in matrimonium mulieres ducere. Pro cuius intelligentia, & ut materia magis illuceat, sequentes statuo conclusiones. Prima conclusio. Nunquam in Ecclesia tam Latina, quam Græca à tempore Apostolorum usque adhuc, licuit sacerdotibus matrimonium inire, ut tradit *Dionysius Paulus in flosculo clericorum*, p. 1. à nu. 90. *Albertus Trotius de vero clerico*, lib. 2. cap. 10. nu. 4. sequitur alios *Azeved.* lib. 8. tit. 19. l. 1. nu. 49. nova recopul. & ex Concilijs, ac patribus antiquis, late probat *Boverius de Repub. ecclesiastica*, p. 2. lib. 2. cap. 10. vers. *Neque*, & vers. *In Oriente*, quod satis manet probatum, in cap. *Nicana*, nu. 9. supra, hac eadem dist. Adde *Vasq. de ordine*, disp. 249. cap. 2. in principio.

3 Vnde non recte *Caietan. in Opusculis*, tom. 1. tractatu 27. post principium, ait etiam post susceptos ordines, licuisse quondam sacerdotibus matrimonio copulari, idem tradit *Decianus tractatu criminali*, lib. 6. cap. 21. nu. 5. & cap. 22. nu. 2. Nititur *Caietanus*, verbis nostri textus, ibi. *Matrimonio copulantur*, irridens *Glossam*, quæ textum exponit. *Copulati utuntur*; sed propter illa verba non debuisse universalem confessionem Doctorum deferere; nulla ergo est violentia dicere *copulantur*, id est, *copulati permanent*. Nam Latine verbum passivum non solum actionem præsentem, verum, & præteritam significat; ius etiam canonicum non raro hoc, quod est matrimonio copulari, sumit pro eo, quod est conjugali copula uti, cap. *Agathosa*, in fine, 27. q. 2. & cap. *Quoniam*, supra eodem, cap. *Nosse*, 30. q. 1. Advertunt optimè *Sotus de justitia*, & *jure*, lib. 7. q. 6. art. 2. conclus. 2. *Henriq. lib. 10. de ordinis Sacramento*, cap. 14. §. 7. littera N. ad fin. *Bellarmin. lib. 2. de clericis*, cap. 21. §. *Dico secundo*. *Azor. tom. 1. institut. moral. lib. 13. cap. 12. §. Ad illud*. *Covar. de*

sponsal. 2. part. cap. 6. §. 3. nu. 1. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 28. nu. 7. vers. Ad tertium.

4 Ex quibus sequitur etiam apud Græcos conjugium contractum post receptum ordinem sacerdotum, jure ecclesiastico irritum esse, & inane, sicut est apud Latinos; ut tradit *Paludanus in 4. dist. 37. q. 1. conclus. 4. Sylvest. verbo, matrimonium 8. q. 12. vers. Sextum*. *Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 12. vers. Quinto*. *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 28. nu. 4.* Quidquid *Vasquez de ordine*, disp. 249. cap. 3. nu. 37. existimet usque ad *Calixtum 2.* qui fuit tempore *Lotharij 3. Imperatoris*, non esse legem ullam, quæ matrimonia post ordinationem contracta, irritarentur. Imò etiã apud Græcos sacris ordinibus initiati, mortua uxore aliam nequibant ducere. *Azor. ubi proxime, cap. 14. vers. Septimo*, *Sanches de matrim. lib. 7. disp. 28. nu. 4.* Adde posita ad cap. *Presbyteris*, nu. 3. supra, distinct. 27. Vnde periclitatur apud me id, quod *Henriq. supponit lib. 10. de Sacramento ordinis*, cap. 14. §. 7. littera N. licuisse episcopis super id dispensare; nam cum prohibitio esset generalis, non competeat Episcopis dispensatio, & ideo melius *Turrianus in 6. Synodo*, & super *Canones Concilij Nicæni ex Arabigo*, negat nunquam dispensatum.

5 Secunda conclusio. Apostolorum tempore, tam in Ecclesia Occidentali, quam Orientali, homines conjugati ad ordines sacros admittebantur. Nam Apostoli ministris egentes cogebantur philosophos sibi asciscere, & senes, atque alios, qui prudentia valerent, quibus ministeria, & functiones committerent, idque tolerabat Ecclesia, donec adulta posset sibi consultius providere; probat eleganter *Sotus de justitia*, & *jure*, lib. 7. q. 6. art. 2. conclus. 1. & colligitur ex ijs, quæ tradit *Azor. institutionum moralium*, cap. 12. §. 7.

6 Tertia conclusio. Semper olim servatum est in utraq; Ecclesia, ut conjugati assumpti ad sacerdotium, continentiam servarent, & ab uxoribus arcerentur, ut ex *Epiphano*, *Hieronymo*, *Ambrosio*, & alijs Patribus, docet *Sotus de justitia*, & *jure*, lib. 7. dist. q. 6. art. 2. conclus. 3. *Covar. de sponsalib. 2. part. cap. 6. §. 2. nu. 1. vers. Sic sane*, *Bellarmin. lib. 1. de clericis*, cap. 18. col. 1. & latius cap. 19. vers. *Contra hos errores*, & deinceps; licet *Clichtovaeus lib. de continentia sacerdotum*, cap. 4. & sequent. contrarium teneat, quem bene confutat *Vasquez de ordine*, disp. 248. cap. 1. per totum. Adde posita ad cap. *Si quis docuerit*, 14. num. 1. & sequent.

7 Quo autem tempore inceperit obligatio servandi castitatem presbyteris sub rigore obligationis, & quomodo fuerit introducta? Non facile definiri posse, credit *Suar. tom. 3. de Religion. lib. 9. cap. 14. nu. 11.* & post longam temporum disquisitionem tandem concludit, hanc legem ab Apostolorum traditione manasse, nullum enim

enim decretum Conciliare, vel Pontificium invenitur, ad quod initium huius obligationis reducatur, quia hæc obligatio est antiquior, quam omnia decreta. Ex quo colligitur referenda obligatio usque ad tempora Apostolorum. Nam obligatio quæ consuetudine nititur, aliquando incipit per actus, qui fiunt sine obligatione precepti quorum usus paulatim immutat iudiciū, & intentionem operantium, & ita tandem introducit obligatio: atque hoc modo difficile imò impossibile est moraliter, initium certum eius assignare, & ita potuit contingere in præfenti, quia in principio fervore fidei, & charitatis, & Apostolorum exemplo, ac verbo poterant omnes facile, qui ab eis ordinabantur, induci ad promittendum cœlibatum, si antea forent innupti. Priores vero Episcopos ita ab Apostolis consecratos verisimile est eandem regulam tanquam optimam, magisque convenientem in successoribus, vel coadjutoribus suis consecrandis observasse. Ut advertit *Suar.* citatus ubi supra, & nu. 12.

8^a Quarta conclusio. Prolabente tempore permissus est sacerdotibus Græcis usus prioris matrimonij. Nam paterna Romanorum Pontificum pietas, ac benignitas id illis, propter suam ipsorum duritiam, permissionis contulit, quod prioribus Concilijs, ac perpetuo Ecclesiæ usu interdictum fuerat; ut tradit *Henriq. lib. 10. de ordine, cap. 14. §. 8. littera X.* docet optimè *Sotus lib. 7. de iustitia, q. 6. art. 2.* post quintam conclusionem, vers. *Haud ergo,* & in 4. dist. 38. q. 1. conclus. 4. vers. *Dubium,* & §. *Restat tamen.* *Bellarmin. lib. 1. de clericis, cap. 21. vers. Dico secundo,* in fine, *Vasquez de ordine, disp. 247. cap. 5. num. 58.* vers. *Nullus.* *Covar. de sponsal. 2. part. cap. 6. §. 3. nu. 1.* *Barbosa soluto matrimonio, in Rubr. 2. p. nu. 91.* *Boyerius de Repub. ecclesiastica, 2. part. lib. 2. cap. 10. §. Neq. placet,* & §. *Id quidem non negamus,* *Fellius moral. questionum, tom. 1. tractatione 11. cap. 3. nu. 65. & 69.*

9^a Hæc corruptela, & mos Græcorum, qui nunc est, cœpit à tempore Concilij Trullani, circa annum Domini septingentesimum, auctus postea tempore Leonis 9. quando dissidium Græcorum à Latinis maxime crevit in multis alijs articulis. Vnde extat liber Humberti Cardinalis eo tempore scriptus de hac re contra Nicetum Abbatem, qui hunc morem Græcorum acerrime defendebat, tradit *Bellarminus lib. 1. de clericis, cap. 19. in principio.*

10^a Vnde infertur iam hodie apud Græcos hunc matrimonij usum licitum esse; licet enim pravum habuerit initium, immemorialis tamen consuetudo illam prohibitionem juris humani, scientibus Prælatibus, potuit abrogare; & sic explicandi sunt DD. dicentes sacerdotibus Græcis licitum esse usum matrimonij, hoc est, hodie, non in initio, ut explicat *Henriq. lib. 10. de ordine,*

cap. 14. §. 6. D. Antoninus in summa, 3. p. tit. 1. cap. 8. Sotus in 4. dist. 38. q. 1. art. 2. ad finem, §. Restat tamen. *Sanches de matrimonio, lib. 7. disp. 28. nu. 5. latius nu. 6. qui plures refert.*

Infertur etiam quomodo intelligendus sit Innocentius tertius in cap. *Cum olim, de clericis conjugatis,* dum inquit Græcos non recepisse votum continentiæ; tantum enim vult non recepisse quoad usum matrimonij præteriti, ut idem Pontifex declarat, & intelligunt omnes supra citati DD. quidquid *Henriq. d. cap. 14. de ordine, §. 7. littera N.* in fine, dicat eum loqui, ut privatum Doctorem, sic etiam debet intelligi cap. *Questum, de penitentijs, & remissionibus, cap. Vt clericorum,* in fine, *de vita, & honestate clericorum, textus in l. Eum qui,* in fine C. *de Episcopis, & clericis.* *Gratianus in cap. Quoniam, §. Hoc autem,* supra, *hac eadem dist. & alijs in locis*

12^a Ultima conclusio. Sacerdotes Græci etiam hodie, tempore quo ministrant altari, debent esse continentes ab uxoribus, *Sotus in 4. dist. 38. art. 1. col. 3. vers. Est tamen advertendum.* *Sanches de matrimonio, lib. 9. disp. 13. nu. 10. Henriq. de ordine, d. cap. 14. §. 6.* sicut sacerdotes in lege veteri abstinabant ab uxore tempore ministerij, ut per eundem *Henriq. ubi proxime, littera G.* de quo vide posita ad cap. *Quoniam, nu. 5. supra hac eadem dist.*

13^a Ex qua conclusione deducitur, quid dicendum sit, si sacerdos Græcus se transferat ad Latinos, ibique moram faciens, sit permittendus celebrare si velit uti uxore sua; & affirmativè respondendum, ut tenet *Archidiaconus in cap. Quoniam, nu. 5. Turrecremat. nu. 2. Propositus, nu. 3. supra, hac eadem dist. Cornelius de Græcis de effectibus clericatus, effectus §. nu. 44.* qui alios refert; & est ratio quia iste sacerdos de jure contraxit, nunquamque promisit continentiam ab uxore, unde ad eam servandam nullo modo est compellendus, quod limitabis nisi adsit scandalum, ut per eundem *Turrecremat. d. nu. 2. in fine, Ioan. Andr. in cap. Cum secundum, nu. 2. & 3. de temporibus ordinationum, ubi Innoc. nu. 2. & Hostiens. in vers. Quid si conjugatus.*

DISTINCTIO XXXII.

SVMMARIUM.

1^a Ordines sacri qui dicantur?

1^a IN Glossæ summa, verbo, servanda, ad fin. ibi, solutio. Docet Glossa subdiaconatum, & reliquos superiores ordines propriè sacros appellari, sequuntur *Campanile diversorum juris Canonici, Rubrica 2. nu. 8. & 9.*

Peres lib. 1. ordinamenti, tit. 3. l. 12. in principio, qui alia adducit, advertens appellatione sacro-
rum ordinum lata vocabuli significatione, etiam
minores ordines comprehendi, non autem in
stricta, & propria significatione.

CAP. Omnino. I.

S V M M A R I V M.

1 *Initiati sacris ordinibus irritè matri-
monium contrahunt.*

2 *Episcopatus an sit ordo?*

1 **I**N textu. Notat *Navarr. in summa, cap. 22. nu. 52.* ad hoc, quod peccat qui ordine aliquo, ex quatuor initiatus contrahit, & non valet matrimonium, quia eis est annexum votum solemne castitatis, quod impedit matrimonium, & dirimit; post alios *Azved. lib. 8. tit. 19. l. 1. nu. 21.* qui etiam textus meminit: *Covarr. de sponsal. 2. p. cap. 6. §. 3. nu. 1.* in principio. A quo tempore subdiaconis fuit prohibitum matrimonium, vide posita ad cap. *Si quis eorum infra hac eadem dist. nu. 2. & seqq.*

2 **I**bi, *Quartus est à capite.* Ergo Episcopatus etiam ordo est, ut ex nostro textu aperte colligitur, cui responderi non posse fatetur *Navarr. in Manuali, cap. 22. nu. 18.* idem tradit *Glossa in proemio sexti, vers. Episcopatus, & in cap. Provida, verbo, firmitatis de elect. lib. 6. Glossa in cap. Quies, verbo, sui ordinis de purgatione, Glossa in presentis, verbo, à capite, Covarr. 3. variarum cap. 16. nu. 15. Bellarmin. lib. 1. de Sacramento ordinis, cap. 5. plures refert Campanille diversorum juris Canonici: Rubrica 2. nu. 7. Adde posita ad cap. Episcopus 7. nu. 3. supra dist. 23. & præterea vide *Azor. lib. 3. cap. 27. §. Tertio queritur, apud quem D. Thom. Albertus, Bonav. Richard. Scotus, Durandus, Palud, Angelus, Rosellus, Sylvester, Tabiensis, Antoninus, & Armilla, negant Episcopatum esse ordinem à cæteris distinctum. Affirmant verò Altissod. Sotus, Palacius, & Medina. Advertit tamen Egidius, disp. 20. dub. 6. Episcopatum non esse ordinem distinctum à sacerdotio, neque imprimere diversum characterem, sed illum solum perficere, & augere, quatenus augetur potestas; quæ in Episcopo maior est extensivè, tenet idem *Reginaldus lib. 30. tract. 1. nu. 5. Henriq. lib. 2. cap. 2. §. 1. & cap. 7. §. 2. ubi cum eo plures.***

CAP. Multorum. II.

S V M M A R I V M.

1 *Subdiaconis connubium prohibetur.*
2 *Clericus in sacris an possit notarij officium exercere? & num. 3. & seqq.*

IN textu. Collige ex illo neq; subdiaconis connubium concedi, de quo vide posita in *cap. 1. nu. 3. supra, dist. 31. & in cap. 1. nu. 1. hac eadem dist.* Plane hæc eadem verba textus referuntur in *cap. Multorum, 20. infra, 27. q. 2.*

Ibi, *Notarij gessit officium.* Ergo clericus in sacris potest notarij officium exercere, quod debet intelligi in causis spiritualibus, vel decimaribus, vel matrimonialibus; tradit *Jason. in l. 1. nu. 8.* in principio, ubi *Addio, littera C. ff. de justitia, & jure, Grassijs in auris decisionibus, part. 2. lib. 3. cap. 2. nu. 18.* alios refert *Cened. ad Decretales, Collectan. 147. num. 1.* Sic etiam potest clericus tale officium exercere in causa hæresis, ubi non tantum admittitur, sed etiam cogi potest; textus in *cap. Ut officium, §. Ad conscribendas, de hæreticis, lib. 6. Peña in Director. inquisitorum, 3. part. q. 19. commentario 68.* alios refert *Carolus de Grassis de effectibus clericatus, effectus 8. nu. 12. Mastrillo decis. 159. nu. 7.* Quodnam verò olim apud Imperatores fuerit officium notarij, erudite firmat *Azor. lib. 5. cap. 36. §. Primo queritur.* Ex quo intelliges illud officium nihil indecentiæ in clericis arguere.

Poterit etiam clericus esse notarius in foro, & magistratibus ecclesiasticis, ut tradit *Aib. in cap. Sicut, nu. 6. Ne clerici, vel monachi,* ubi late examinat quibus casibus clericus potest esse notarius in foro ecclesiastico. *Anchar. in cap. Per venerabilem, nu. 2. qui filij sint legitimi.* *Grassijs in decisionibus, part. 2. lib. 3. cap. 2. nu. 18. Mastrillo decis. 159. num. 8.* plures sequitur, *Carolus de Grassis de effectibus clericatus, effectus 8. num. 14.* quidquid *Covarr. practicar. quest. cap. 19. nu. 8. vers. Secunda conclusio,* contrarium innuere videatur.

Regulariter tamen clericus in sacris ordinibus constitutus, non potest esse notarius, ut probat textus in *cap. Sicut, ne clerici, vel monachi, l. Placet, in princip. Cod. de Episcop. & cleric. & utrobique scribentes, Casaneus in consuetud. Burgundia, Rubr. 1. §. 6. nu. 31. fol. mihi 241. Mastrillo decis. 159. nu. 1.* post multos, *Grassijs de effectibus, effectus 8. nu. 1. Peres lib. 1. Ordinamenti, tit. 3. l. 12. Glossa 2. Covarr. practicar. d. cap. 19. nu. 8.* quam plurimos congerit, *Cened. ad Decretales, Collect. 147. num. 1.* Licet tamen clericus non posset de jure esse

esse notarius, si de facto reperiretur aliquod instrumentum fecisse, esset validum Gregorius Lopez in l. 2. tit. 10. p. 6. Glossa vlt. Covarr. d. nu. 8. vers. Quod si sacerdos. Masrillo d. decis. 159. nu. 9. plures sequitur Grassis d. effectu 8. nu. 4.

Verum clerici in minoribus possint esse notarij, etiam si habeant beneficia, vide Grassis, ubi proxime, nu. 9. Covarr. d. cap. 19. nu. 8. vers. Tertia conclusio. Vtrum autem notarius effectus clericus, committens falsum in instrumentis, puniri possit à iudice laico; vide Caballum resolutionum criminalium, casu 64. nu. 10. Masrillo d. decis. 159. nu. 10. & seqq. similiter de supplicio inferendo illis notarijs, qui falsa conficiunt instrumenta, vide Ioannem Bapt. de Thoro in compendio decisionum, verbo, Notarius. Vtrum autem officium notarij sit nobile? Vide Tiraq. de nobilitate, cap. 30. ex nu. 8. Covarr. d. cap. 19. nu. 5. relatos à Cenedo d. collectan. 147. nu. 2. Chasaneum in catalogo gloria, p. 11. considerat, 19. Guttier. in practis. q. 137. nu. 3. & 15. & 16. Menoch. cons. 18. nu. 17. & 18. Farinac. cons. 94. nu. 5. Qui ferme omnes affirmant non esse officium nobile. Sed contrarium dixit ipse Menoch. consil. 152. vol. 6. sequitur Aldovinus consil. 8. nu. 10.

C A P. Si quivero. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Constitutus in minoribus ordinibus potest matrimonium contrahere, & n. 2.
- 3 An beneficia eorum ipso iure vacant? & num. 4.

IN textu. Collige ex illo constitutos in minoribus ordinibus, liberè posse omni tempore, attento iure, matrimonium contrahere, ut notant Covar. 2. p. de sponsal. cap. 6. §. 3. nu. 3. in fin. Henriq. lib. 10. de ordin. Sacram. cap. 2. §. 2. littera L. & lib. 2. de matr. cap. 5. §. 9. littera O. Vasquez de ordine, disp. 249. cap. 4. nu. 39. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. ult. vers. Decimo quarto. Filiucius resolut. moral. tom. 1. tractatione 10. part. 2. cap. 4. nu. 129. & notatur in cap. 1. de clericis conjugatis, tradit noster Gratianus in cap. Sane, §. Cum autem, infra, 15. quest. 3. Si verò inquiras, utrum peccet mortaliter, qui ordines minores suscipit cum intentione postea ducendi uxorem, & cum solo animo fruendi privilegio fori, & Canonis? Respondeo nullo modo peccare mortaliter. Ita Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 31. num. 16. & 17. Egid. disp. 20. dub. 10. & alij apud illos.

Nec obstat Canon Apostolorum 25. qui disponit, ne clericus ultra lectorem, & cantorem

contrahat nuptias, quos etiam tantum excipit novella Iustiniiani 22. de nuptijs, collatione 4. respondetur enim in utroque loco clericos ultra lectorem dici subdiaconum, & diaconum, ut locum Gratiani declarat Additio Gregoriana, in dicto cap. Sane, §. Cum autem; explicat Henriq. d. lib. 2. de matrim. cap. 5. §. 9. littera O. optime Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 13. q. 4. vers. Si queras. Nec etiam obstat cap. Lectores, infra, hac eadem distinct. neq. cap. Presbyteri, infra, dist. 44. de quo vide ibi posita.

Ibi, Debent stipendia accipere. 3

Ergo beneficia eorum, qui in minoribus ordinibus constituti, matrimonium contraxerunt, non vacant ipso iure, ut videtur sentire Glossa, verbo, ad sacros, in cap. Conjugatos, de conversione conjugatorum; & tenet Alex. Carrerius lib. 3. de sponsalib. cap. 3. Emman. Roderic. in summa, tom. 1. verbo, Matrimonio, cap. 221. Del impedimento de la Orden. conclus. 1. qui perperam Covar. & Navarr. citat pro hac opinione; eam tamen insinuat Vasq. de ordine, disp. 249. cap. 4. nu. 40.

Contraria tamen opinio certissima est, quia ea tacita conditione censetur clericus obtinere beneficium; ne statum incompatibilem, eo retento assumat, ut docet Glossa in cap. Unico, verbo, clericalis, de clericis conjugatis, lib. 6. communiter recepta per scribentes, Rebuff. de pacificis possessoribus, nu. 167. Bernardus Dias in practica, cap. 80. nu. 5. & ibi Salzed. Navarr. in Manual. cap. 25. nu. 120. Covar. de sponsal. 2. p. cap. 6. §. 3. nu. 4. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 13. q. 6. vers. Sed questio, & q. 8. Gutierrez lib. 2. practicar. q. 104. nu. 3. multos refert Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 42. na. 4. Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 5. num. 10. fatissime Carolus de Grassis de effectibus clericatus, effectu 5. nu. 11. & seqq. quod etiam procedit in clericis, qui ordinibus sacris sunt initiati; dicunt prædicti, sed repugnat Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 5. nu. 16. Suar. de statu religionis, tom. 3. lib. 9. cap. 18. nu. 13. Adde posita ad cap. Decernimus, nu. 3. & ad cap. Presbyter, num. 2. supra, dist. 28. & ad cap. Erubescant, nu. 2. infra, hac eadem dist.

C A P. De illo. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 Subdiaconis uxorem ducere non licet.
- 2 Pontifex an dispenset cum subdiaconis, ut matrimonium ineant? & nu. 3.
- 4 An Pontifex dispenset cum monachis, ut matrimonium contrahant? & n. 5.

I N

1. In textu. Notabis ex illo quod subdiacono-
nis uxorem ducere non licet,
de quod vide posita ad cap. *Multorum*, ubi supra
hinc idem des. Adde *Caesperi* in summa catholica
lib. 1. v. 20, calibrans fol. 165, qui nostri textus
meminit.

**2. In fine textus, ibi, licentiam
datus.**

Ex his verbis controversit Glossa
in presenti, an possit Pontifex dare
subdiaconi licentiam contrahendi, & affirma-
tive respondendum est cum tantum jure eccle-
siastico sit annexa continentia ordini sacro, ut
sepe sepius dictum manet, & tradit *Vincencius
Fillucius* *Moralium questionum*, tom. 1. tractat. 10. cap.
4. nu. 120. Unde hanc opinionem late firmat *Sanch-*
es lib. 8. de matrimonio, disp. 8. nu. 1. & seqq.

3. Dubium autem in iurgit, an ad id faciendū
desideretur causa publica. Tu resolve, quod si
absq; legitima causa Pontifex dispensaret, ut sa-
ceris initiati uxores ducant, peccaret, utiq; at
matrimonium teneret, ut docet *Sotus* in 4. dist.
38. q. 1. art. 1. ad fin. corporis ver. *Quod si mihi, Led.*
2. 4. q. 55. art. 3. post principium, refert alios *Sanch-*
d. lib. 8. de matrim. disp. 8. nu. 4. at sacerdos cum
quod dispensatum est, ut matrimonium inear,
postquam clericatum deserit, habitum sacula-
rem inducens, non tenetur officium divinum
recitare, ut bene probat idem *Sanches* dicta disp.
8. nu. 11.

4. Maior est difficultas, an possit Pontifex dis-
pensare in voto solenni castitatis monachorū?
Duplex est sententia. Prior negat posse Pontifi-
cem dispensare ex textu in cap. *Cum ad monasterium*,
ad fin. de statu monachorum, docet *D. Th.* 2. 2. q. 88.
art. 11. *Sot.* lib. 7. de just. q. 4. art. 2. & in 4. dist. 38.
q. 2. art. 2. conclusione 2. *Sylvester*, verbo, votum 4.
q. 5. *Mandofius* de signatura gratia, verbo, commutatio,
col. pen. ver. *Verum opinio negativa*, Glossa in d. cap.
Cum ad monasterium, verbo, abdicatio, & in cap.
Sum quidem, verbo, *Apostoli*, ad fin. 25. q. 1. alios
refert *Sanches* lib. 8. de matrim. d. disp. 8. nu. 6.

5. Contraria opinio probabilior apparet, quia
auctoritati Pontificae nihil denegandum sit,
quod absq; absurditate concedi valet; atq; ad re-
gimen Ecclesie expediens esse potest; & ita tra-
dunt *Paludanus* in 4. dist. 30. q. 2. art. 1. conclusione
4. nu. 8. *Divus Antoninus*, 2. p. tit. 11. cap. 2. §. 9.
Caietanus 2. 2. q. 88. art. 11. *Toledo* in summa lib. 4.
cap. 18. nu. 5. *Henriq.* lib. 12. de matrimonio, cap. 5.
nu. 7. *Azor.* tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 7. q. 1.
Ioannes Andr. in cap. *Cum ad monasterium*, nu. ult. de
statu monachorum, ubi *Innoc.* nu. 1. & 4. *Abb.* nu. 12.
Navarr. in summa cap. 12. nu. 75. *Covarr.* in cap. 2.
nu. 10. & 11. de testam. *Mench.* de presumpt. lib. 2.
presumpt. 10. nu. 35. & de arbitrar. lib. 2. casu 421.
nu. 10. *Gulter.* lib. 1. *Canonicarum*, cap. 17. nu. 5.
multos congerit *Sanches* d. disp. 8. nu. 7. *Lesius*,
lib. 2. de voto, cap. 40. dub. 14. per totam, imo Pō-

ntifex saepe usus est hac potestate. Nam *Alexan-*
den 3. dispensavit cum *Nicolao Justiniano*, mo-
nacho professio, ut posset uxorem ducere, ne
tam illustri familia extingueretur, ex qua sus-
ceptis filiis rediit ad monasterium. Auctor est
Volaterranus lib. 14. historia. & *Platina* in *Calesino* 3.
refert, dispensatum cum *Constantia* filia Regis
Siciliae moniali professa, ut nuberet *Henrico*
Sexto, His adde *Rebalium* lib. 2. q. 2. nu. 7. *Bonoci-*
nam de matrimonio, q. 3. punct. 9. h. *Hac de causa*,
Reginaldum, lib. 31. nu. 193. ubi univrsim affir-
mat, posse summum Pont. dispensare in omni
impedimento meré juris ecclesiastici, Idem te-
net *Egid.* d. 26. dub. 3. nu. 33. *Vasq.* 3. p. disp. 149.
cap. 1. & alij apud eum.

CAP. Nullus. V.

S Y M M A R I V M.

1. *Nicolaus secundus quis fuerit?*
2. *Missa presbyteri concubinam habentis,*
an debeat audiri? & nu. 3. & 4.
5. *Subintroducenda mulier, qua dicatur?*

IN superscriptione, ibi, *Nico-*
laus. Nominis secundus, qui in epistola,
quae extat omnibus Episcopis ca-
tholicis, scripsit se in Concilio, quod Romae ha-
bit centum tredecim Episcoporum in Basili-
ca Constantiana, hunc Canonem edidisse, ut
tradit annotatio Gregoriana in presenti; latet
Baron. tom. 11. annal. anno Christi 1059. pauld post
principium, §. *Hoc eodem anno*, plane de ipso *Ni-*
colao vide posita ad cap. 1. nu. 1. supra, dist. 22.

In textu. Collige ex illo non debere au-
diri missa presbyteri concubi-
nam habentis, de quo vide *Bernard.* *Diaz* in pra-
ctica, cap. 73. verbo, *Concubinarij*, ubi *Salzedo* addi-
tione 1. *Ferdinand.* *Paetz* in repetitione, cap. *Missus*, 2. p.
198. & seqq. *Covarr.* in cap. *Alma mater*, p. 1. §. 2.
nu. 10. *Navarr.* in cap. 1. §. *Labores*, nu. 10. de pa-
nit, dist. 6. *Sylvest.* in summa, verbo, *Clericus*, 2. nu.
4. & verbo, *Missa*, 2. num. 3. *Gaieta.* in repetitione,
cap. *Ad limina*, 39. q. 1. §. 1. ex nu. 138. late *Ca-*
tierr. lib. 1. *canonicarum*, cap. 1. ex nu. 44. alios ad-
ducit *Cenedo* collectan. 19. ad Decretum, nu. 1. vide
cap. *Vestra*, cap. *Questum*, de cohabitatione clericorum,
& mulierum, adde posita ad cap. *Priores*, nu. 2. in-
fra, eodem. *Comisolum* respons. moral. lib. 1. q. 57. nu.
8. & seqq.

Sed tamen decisio huius textus, & aliorum
jurium hoc idem statuentium, hodie modifica-
ta est per *Martinum* quintum in *Extravagan-*

ad evitanda, quæ postea in Concilio Basiliensi anno Domini 1435. renovata est in sess. 20. & iterum à Concilio Lateranensi habito sub Leone 10. sess. 11. ut non procedat nisi postea quam suspensio clerici concubinarij publicata fuerit per superiorem, eo enim casu concubinarij sacramenta sunt vitanda, & in alijs casibus, exceptis in dictis Martini quinti, & Concilij Basiliensis canonibus; alijs autem à presbyteris fornicarijs, vel concubinam habentibus bene possunt audiri missarum solemnias, & alia sacramenta recipi, ut post supra citatos resolvunt Alphonsus de Castro de lege pœnali, lib. 1. cap. 7. vers. Tertio ex eodem, Didacus Spino in speculo testamentorum, Glossa 3. prin. ipali, ex nu. 43. Gutierr. Canoniarum, lib. 1. cap. 1. nu. 65. Cenedo d. Collectan. 19. nu. 2. Suar. tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 4. na. 16. latissimè tom. 3. de sacramentis, disp. 18. sect. 1. & disp. 88. sect. ult. §. Vltimum caput excusationis, Comitulus respons. moral. lib. 1. q. 57. nu. 13.

4 Notabis tamen, quod etiam post Extravagantem Martini, nulla suadente necessitate, publicos inducere concubenarios ad sacramenta ministranda, aut ad missam celebrandam nemo sine mortifera culpa potest, cum sit contra ius naturale quempiam inducere ad peccandū, ut post D. Thom. tradit Comitulus dict. quæst. 57. num. 14.

Ibi, Subintroducã mulierem.

De subintroductis mulieribus, vide posita ad cap. Interdixit, 16. infra, hac eadem dist.

CAP. Præter. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Alexander secundus quis fuerit?
- 2 Non est audienda missa presbyteri concubinarij.
- 3 Clericus publicè concubinarius, si celebret, an incurrat suspensionem? & num. 4. & 5.
- 6 Clericus decedens in concubinato, an careat ecclesiastica sepultura?
- 7 Putant aliqui dari præceptum ecclesiasticum de oblationibus solvendis.
- 8 Verius est non dari.
- 9 Quatuor tituli ex quibus oblationes deberi possunt.
- 10 Tres declarationes Suarj circa tertium titulum.
- 11 Authores agentes de quarto titulo.
- 12 Prohibetur iniqua exactio oblationum.

- 13 An in iure sit aliqua pœna contra non solventes oblationes?
- 14 Recipiens ordinem ab excommunicato an maneat suspensus?
- 15 Summus Pontifex an possit laicis committere jurisdictionem spiritualem? & num. 16.
- 17 Quæ sacramenta ab hæreticis recipi possint?

IN superscriptione, ibi, Alexander secundus.

Antelmus primò vocatus, Episcopus Lucensis, patria Mediolanensis, abiens Pontifex creatur anno Domini 1061. At verò Cisalpini Episcopi volentes, ut de suo numero aliquis eligeretur Pontifex, ab Henrico Imperatore obtinere, ut alter quoq. crearetur Pontifex. Mox eligendum curant Cadalum Parmensem iam Episcopum Pseudopontificem, qui Honorius secundus fuit vocatus, sed Henricus cognito errore ad se rediens, Alexandrum rogat, ut Concilium Mantuæ indicat: eo proficiscuntur omnes ad quos pertinere videbatur Ecclesiæ salus, anno Domini 1064. ubi compositis rebus Imperator se non solum in gratiam Pontificis rediit, verum etiam precibus ab eo impetravit, ut & Cadalo veniam petenti ignosceret. Vide Platnam in ipso Pontifice, ubi Onufrius Panyin. Baron. tom. 11. annal. anno Christi 1061. & seqq. Mortuus est Alexander Romæ 10. Kalend. Maij cum sedisset annos 11. menses 6. & dies 22. ut tradit Baron. dict. anno, ubi refert nonnulla Alexandri Papæ miracula.

In textu. Nota ex illo, quod non est audienda missa presbyteri, qui concubinam habet, sed iam hodie limitabis per Extravagante ad evitanda, Martini quinti, ut notavimus in cap. Nullus, nu. 2. & 3. supra, eodem. Porro prædicti, extravagantis tenorem referunt, & interpretantur Felin. in cap. Rodolphus, nu. 39. de rescriptis, Dacius in cap. à nobis, nu. 21. de exceptionibus. Rebus. in Concordatis, tit. de excommunicatis non vitandis. Gutierr. lib. 1. Canoniarum, cap. 1. ex nu. 1. Navarr. in Manual. cap. 27. nu. 35. Covar. in cap. Alma, 1. part. §. 2. num. 7. Peres lib. 8. Ordinamenti, tit. 5. l. 1. col. 1. Alphonsus à Castro lib. 2. de lege pœnali, cap. 5. vers. Circa istos. Videatur Salzedo in practica criminali, cap. 79. nu. 2. ubi nostrum textum refert.

Ibi, Missas non cantet. Ergo clericus publicè concubinarius, si celebret, suspensionem incurrit, ut tradunt D. Antoninus in summa, 3. part. tit. 27. cap. 3. Paludan. in 4. dist. 27. q. 4. nu. 6. Sylvest. verbo, concubinarius, §. 4. Villadiego de irregularitat. cap.

cap. de suspensione, col. 3. Bernard. Diaz. in practico. cap. 73. Navarr. in Manual. cap. 25. num. 76. & cap. 27. nu. 154. & post Hostiensem, Abbatem, & alios, tradit Covar. in Clement. Si furiosus, part. 1. §. 1. nu. 5. Comitulus respons. moral. lib. 1. q. 57. nu. 4. & seqq. Menoch. de arbitrat. casu 418. Rebus. de decimis, q. 13. na. 9. licet in explicando modo huius suspensionis, magna sit varietas inter eosdem auctores, de qua varietate videbis Suar. de censur. disp. 31. sect. 4. nu. 5. & seqq.

4. Alia est opinio affirmans, nullum clericum incurere propriam suspensionem, propter crimen concubinitus, quantumvis notorium; ut tenet Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 6. ad secundum, & §. In contrarium autem, & dist. 13. q. 1. art. 9. conclus. 2. ne ipsi clerici se exponant periculo maioris scandali, & ruinæ; sequitur Medin. in summ. lib. 1. cap. 11. §. 8. post alios Henriquez lib. 9. de sacrificio missæ, cap. 25. nu. 13. littera S. dicit probabile Suar. de censur. disp. 31. sect. 4. num. 1. & 12. ubi dicit, quod non satis ex iuribus colligitur hæc suspensio. Vide Azor. lib. 6. cap. 7. §. Quinta quaeritur.

5. Tu resolve quidquid sit de iure antiquo; hodie tamen non est in usu huiusmodi suspensio, nec incurritur ipso iure, quantumvis concubinitus sit notorius; probatur ex Trid. sess. 25. cap. 14. de reformat. ubi clericis concubinarijs imponuntur variae poenæ, & priusquam eas incurrant, dicitur esse monendos semel à suis praelatis, & deinde privandos tertia parte fructuum beneficij; si secundæ monitioni non paruerint, omnibus fructibus ipso facto privantur; si pertinaces fuerint, mandatur ut perpetuò beneficijs spoliarentur, atq; excommunicentur, ut bene comprobatur Suar. d. disp. 31. sect. 4. nu. 10. Vincentius Filliucius tom. 1. question. moral. tractatione 17. cap. 7. nu. 124. Sayrus de censuris, lib. 4. cap. 15. nu. 24. ad finem. Bonacina de matrimonio, q. 4. punct. 14. nu. 19. Zerola, verbo, Concubinarij. Salzedo cap. 79. num. 2. & 3.

6. Dubitarii potest, an clericus qui decessit in concubinitu, sit in ecclesiastica sepultura sepeliendus? Turrecremata in presenti, conclusione 2. ait, clericum notoriè concubinarium viventem, & sic perseverantem usq; ad mortem sine poenitentia, non esse cum alijs fidelibus sepeliendum ex textu in cap. Quasitum, cap. Quibus. 13. q. 2. cap. Placuit. in fine. 23. q. 5. sequitur Navarr. in Manuali. cap. 25. nu. 80. Mirum in modum commendans sententiam Turrecrematæ; eamq; dicit esse tanto auctore dignam; notans contra eos, qui cum supremum vitæ diem agunt concubinarij, candellam tenendam concubine tradunt; profequitur eleganter Comitulus lib. 1. respons. moral. quest. 58.

7. Ibi, Deinde ut decima. Certum est dari præceptum divinum de decimis, prout est de

congrua sustentatione ministrorum legis gratiæ, 1. Corin. 9. nu. 21. 1. Timoth. 5. nu. 18. & ecclesiasticum de quota 16. q. 1. & toto tit. de decimis, Trident. sess. 25. cap. 12. Certum etiam est dari præceptum de primitiis, ut videtur colligi cap. Decimam, 1. de decimis, & cap. Revertimini, 16. q. 1. quavis consuetudine passim sit abolitum. Querunt tamen Doctores. Vtrum præter hæc duo præcepta decimarum, & primitiarum detur etiam præceptum de solvendis oblationibus, prout oblationes distinguuntur à decimis, & primitiis? Affirmant Glossa in cap. Statuimus, 16. q. 1. & cap. Omnis Christianus, de consecrat. dist. 1. Hostiens. rubrica de parochijs, & in summa, tit. de parochijs, Lapus consil. 58. nu. 1. & 7. colligitur ex S. Ambros. serm. 58. de Ascens. ubi inter opera boni Christiani ponit, Quod quando ad Ecclesiam venit, oblationem, qua altari debetur exhibet. Item ex Clement. Rom. lib. 4. Consil. cap. 7. ubi ait. Oblationes populi fieri ad victum sacerdotum. Similis ratio, & necessitas supponitur cap. De his, & cap. Antiquos, 10. q. 1. Concilio Aurelianensi, cap. 16. & 17.

Verius est oblationes non deberi ex præcepto, cum id in sacris Canonibus nusquam appareat. imò Concil. Cabilonensi, habito sub Capitulo Magno, cap. 6. clarè supponitur, oblationes esse spontaneas. Ita tenent communiter doctores apud Azor. part. 1. lib. 7. cap. 7. q. 11. Less. lib. 2. cap. 39. dubio 6. nu. 34. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 5. nu. 2.

Ceterum non deberi oblationes ex aliquo præcepto non impedit quominus debeantur uno ex 4. titulis, quos numerat D. Thom. 2. 2. q. 86. art. 1. Primus est cum debentur per modum census, pensionis, aut conventionis antea factæ cum Ecclesia. Secundus cum debentur ex testamento, legato, donatione, voto, &c. Tertius, quando ministri Ecclesiæ non habent congruam sustentationem. Quartus cum alicubi oblationes consuetudine sunt introductæ. Lege Azor. & Suar. ubi proximè.

Circa tertium titulum, idest, cum ministri Ecclesiæ non habent congruam sustentationem (de quo Panormit. Anchar. & alij, in rubrica de parochijs, Sumista, & plures alij apud Covar. lib. 1. variat. cap. 13. Gutierr. Canoniarum quest. cap. 21. nu. 139. Gregor. Lopez in l. 9. tit. 19. part. 1. Sotus lib. 9. de iustitia, q. 3. art. 1.) tres apponit limitationes, Suar. citatus. Primam, nu. 6. ubi ait tunc non distingui hanc obligationem, ab ea, qua tenentur fideles sustentare ministros Ecclesiæ, sive hæc sustentatio fiat per decimas, sive per contributiones, sive per oblationes. Secundam, hanc obligationem esse quando necessitas ministrorum oriatur ex eo, quod parochiani non solverent decimas sufficientes ad sustentationem, nam si solverent, non daretur talis obligatio, ita nu. 7. & nu. 8. rationem optimam assignat. Tertiam, non currere hanc obligationem

nem parochianis quando adeo pauperes, & tenues sunt, ut non possint conferre ad congruam parochi sustentationem, quod bene advertunt *Hosiens.* in *summa*, tit. de *paroch.* *Sylvester*, verbo, *Decima*, *quest.* 2. citans *Glossam Innocent.* & *Raymundum*. ita *Suar.* nu. 9. Quas vero sustentationi parochi providere tunc debeant, docet ibi bene *Suar.*

11 Circa quartum titulum obligationis ex consuetudine, videri possunt *D. Thom.* 2. 2. q. 86. art. 1. ubi *Caietan.* *Aragon.* & alij. *Mayor.* in 4. dist. 15. q. 4. *conclus.* 2. *scribentes ad caput Suam,* & *capit. Ad audientiam de simonia*, ubi *Panormit.* *Hosiens.* & alij. *Sylvester*, verbo, *Decima*, & ibi *Suam* mistæ. *Covar.* 1. *variaturum*, cap. 13. nu. 3. *Guerr.* *Canonic.* *quest.* cap. 21. nu. 140. *Azor.* part. 1. lib. 7. cap. 30. *quest.* 12. *Les.* lib. 2. cap. 39. *dub.* 6. nu. 34. *Suar.* tom. 1. de *Religion.* lib. 1. cap. 5. nu. 12. Vbi omnes aiunt, hanc consuetudinem, licet à principio voluntariam, & minime obligatoriam, sensim posse habere vim legis, & obligare, quia accepta est, & præscripta ut obligatoria, ad quam præscriptionem sufficere decennij tempus, probat optimè *Lesius*, ubi proxime, num. 39. & *Suar.* num. 21.

12 Ibi, Reddantur à laicis. Intelligi debet, si fuerint oblationes ex aliquo ex supra dictis 4. titulis. Prohibetur tamen iniqua exactio talium oblationum, cap. *Cum Ecclesia*, & cap. *Suam*, de *simonia*, damnata qualicumque consuetudine, quæ ibi corruptella appellatur: ut esset si parochiani cogentur à privatis parochis, non ab Episcopo, ut cavetur cap. *Ad Apostolicam*, de *simonia*. Item si negarentur Sacramenta, vel spiritualia officia, nisi oblationes primum solverentur, vel daretur cautio, aut aliquid simile, quod videtur habere speciem simoniæ. Lege *Suar.* tom. 1. de *Relig.* lib. 1. de *cultu divino*, cap. 5. nu. 22.

13 Quid si laici oblationes huiusmodi non solvant, incurrunt ne aliquam pœnam, quæ jure constituta sit? Respondeo aliqua esse jura, quæ huiusmodi oblationes non solventibus, imponunt pœnam excommunicationis, ut sunt cap. *Qui oblationes*, 1. & 2. & cap. *Clerici*, 13. q. 1. excommunicationem tamen hanc non esse ipso jure, notat ibi *Glossa*, quam sequuntur *Azor.* 1. p. lib. 7. cap. 38. q. 16. *Suar.* d. cap. 5. num. 25. Vbi addit solam cap. *Ad Apostolicam*, dici, cogendos esse coactione prudenti, & ab Episcopo adhibenda. Vide etiam *Trid. sess.* 22. de *reform.* cap. 11. & excommunicationem *Bulle Cænæ*, quæ est nu. 17. At si roges de consuetudine faciendi oblationes in missa, sit ne valida, & in præcepto? Consule *Marcum Antonium Genuensem prædicatorum Ecclesiasticorum*, q. 676. ubi resolvit, & laudabilem esse consuetudinem, & superiorem posse cōpellere ad eam servandam; iuxta cap. *Ad Apostolicam*, de *simonia*. Vnde primo inferat aque

bene præstari partem convivij nuptialis curato, qui matrimonium celebravit. Secundo posse presbyteros, diaconos, & subdiaconos interesse convivij nuptiarum, non obstante cap. *Presbyter*, dist. 34. cessante causa (ut ibi advertit *Archid.*) prohibitionis, quia præsentia parochi devotionem, & honestatem præferet. Tertio valere consuetudinem, quod parochus vendat panem benedicendum parochianis; ex *Bertrand.* *conf.* 64. p. 2. dummodo non sit scandalum. Plura circa oblationes erunt in cap. *Oblationes*, infra, dist. 90.

14 In §. Verum, post principium, ibi, Utendum ordinationibus.

Notat *Covar.* in cap. *Alma mater*, 1. p. §. 6. nu. 6. & per illum tenet, quod licet Sacramentum ordinis ab excommunicato collatum imprimat characterem, tamen sic ordinatum non habere ordinis executionem, donec subsequatur dispensatio, sive ignorans, sive sciens ordines susceperit, & hanc esse omnium concordem sententiam asseverat ex cap. 1. ubi *Glossa*, verbo, *irritas*, cap. 2. de *schismaticis*, late *Suar.* de *cenfuris*, disp. 31. *sess.* 1. nu. 62. & 63. quis possit dispensare in hac suspensione, vide eundem *Covar.* & *Suar.* supra citatis locis.

15 In *Glossa*, verbo, *Duci*. Vult *Gloss.* Summum Pontificem posse laicis committere jurisdictionem spiritualem, ita ut ipsi laici, non tantum civiles, & criminales, verum etiam spirituales causas ex Papæ commissione tractare, ac definire valeant; *Glossa* similis in cap. 2. verbo, *non presumant*, de *judicijs*, ubi *Abb.* & *Dec.* nu. 6. *Glossa* in cap. *Benequidem*, verbo, *preter*, 95. dist. quam dicit celebrem *Nayarr.* *conf.* 1. de *sentent. excommunic.* edit. 2. & in *Manual.* cap. 27. nu. 6. in principio, de *penitentia*, dist. 7. nu. 83. post alios *Covar.* in cap. *Alma*, 1. p. §. 11. nu. 3. *Henriq.* lib. 13. de *excommunicat.* cap. 24. in principio, littera B. *Glossa* notabilis, verbo, *vel personis*, in *Extravag.* 2. *Ioannis* 22. tit. de *elect.* & passim alij, secundum quos licet ea, quæ sunt annexa ordinibus ecclesiasticis lege divina, non possint per Summum Pontificem laicis committi, secundum communem, in cap. *Quanto*, de *consuetudine*, ea tamen, quæ sunt jurisdictionis fori exterioris, cuiusmodi est potestas iudicandi causas spirituales, excommunicandi, & absolvendi ab excommunicatione, seu beneficia conferendi per eundem Summum Pontificem laicis committuntur.

16 Probat hęc doctrina quia, & si laici, quatenus tales sunt, propria autoritate, & jure suo, per legem divinam prohibiti sint, vel ut communiter dicunt Doctores, incapaces existant, potestatis, & jurisdictionis ecclesiasticæ, quam Christus Dominus Petro, & successoribus concessit, ut ab iisdem, in alios inferiores

feriores Ecclesie Prælatos dimanaret: nulla tamen reperitur lex divina, vel naturalis, quæ prohibeat eius modi potestatem delegari laicis, ac per eos, ex delegatione exerceri; siquidem dum ex commissione Papæ laici illam exercent, non tanquam laici, nec jure suo præsumentes, sed tanquam ecclesiastici, auctoritate, & jure Pontificis delegantis faciunt, juxta l. 1. §. Qui mandata, ff. de officio eius. Papa enim committens sicut per se, ita per laicum ecclesiasticam iurisdictionem exercere dicitur, nulla divina lege prohibente, quantumcumque regulæ juris humani, refragari videantur; super quibus Summus Pontifex jure dispensat, argumento cap. Proposuit, de concessione præbende.

17 In Glossa verbo, Sed agētibus.

Disputat Glossa, quæ Sacramenta à præcis nominatum, & hæreticis sumi possunt in extrema necessitate; de quo vide Navarr. in Manuali, cap. 22. nu. 4. cap. 26. nu. 26. Suarium tom. 1. de Sacrament. disp. 18. sect. 1. & disput. 172. sect. 4. post multos Sayrus de Sacramentis, lib. 2. cap. 8. quest. 2. art. 1. art. 2. & 3. Grass. in aureis decis. lib. 1. cap. 26. num. 2. ubi Glossæ meminit, & eam dicit communiter receptam.

CAP. Si quis eorum. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores qui textus meminere.
- 2 Subdiaconis an tempore Apostolorum esset licitum matrimonium contrahere? & num. 3. & seqq.

IN textu, Cuius meminere, & eius materiam prosequuntur Covar. de sponsalib. 2. part. cap. 6. §. 3. nu. 1. in principio. Soto in 4. dist. 38. quest. 1. art. 2. conclus. 4. vers. Pluribus. Sylvester, verbo, matrimonium, 8. §. 12. queritur in sexto dicto. Vasquez de ordine, disp. 249. cap. 4. num. 32. Salzedo ad Bernardum in practica, cap. 80. additione 1. Petrus Crespius in summa catholice fidei, verbo, cælibatus, fol. 165. Azved. lib. 8. nove recopilat. tit. 19. l. 1. nu. 50. & sequentibus.

2 In Glossa in fine. Docet Glossa à tempore Apostolorum nunquam fuisse licitum subdiaconis matrimonium contrahere, sed contra Glossam scripserunt multi, qui existimant multo tempore subdiaconis esse permissum matrimonium, postquam prohibitum fuit diaconis, & presbyteris; & quidem Abbas in cap. à multis, de etate, & qualitate, notabili. 2. expressè probat,

ordinem à principio non fuisse sacrum, cœpisse autem sacrum esse, quo tempore, votum continentie habuit annexum, sed non exprimit à quo tempore cœpit illud votum subdiaconis indici. Turrecremat. in cap. Nullus, 1. 28. dist. & in principio 31. distinct. existimat, à tempore Apostolorum non esse præceptam continentiam subdiaconis, sed à tempore Gregorij primi, cui Pontifici idem tribuit Henriquez lib. 10. de ordinis Sacramento, cap. 14. §. 7. Quinimo ante tempus Gregorij primi, id iam præceptum esse dicit Bellarm. de monachis, lib. 2. in cap. 34. ad finem, & à tempore Sylvestri id indultum fuisse in Concilio Romano, tenet Henriquez lib. 10. de ordine, cap. 2. §. 2. littera L. de quo etiam agit Vasquez de ordine, disput. 237. cap. 2. à num. 12. & disput. 238. cap. 6. nu. 57. & seqq. & disput. 240. cap. 3.

Pro quibus facit, quod votum continentie est annexum solis ordinibus sacris, planè in primitiva Ecclesia hic ordo subdiaconatus sacer non fuit, cap. Nullus, 60. distinct. cap. à multis, de etate, & qualitate, cap. Miramur, de servis non ordinandis, vers. De subdiaconali, & sic à Corepiscopis potuit conferri, ut per Bellarm. 2. tom. lib. de ordine, cap. 7. Quinimo urget, quod tunc cœpit dici sacrum, quando habuit votum continentie, ut fatentur omnes; sed Innocentius Pontifex in cap. Miramur, de servis non ordinandis, inquit, à Gregorio cœpisse dici sacrum; ergo ab illo cœpit habere votum continentie.

Verum opinio Glossæ licet ab omnibus deserta, mihi non displicet, & probatur primo ex Canone Apostolorum 25. qui solum excipit à generali prohibitione matrimonium contrahendi, lectores, & cantores. Probatur secundo ex antiquissimo Calixti decreto, in cap. Presbyteris, 27. distinct. ubi etiam subdiaconis interdicitur matrimonium futurum, quæ duo decreta sunt antiquiora in hac materia, ut constat ex Covar. 2. part. de sponsalibus, cap. 6. §. 3. in principio. Soto in 4. dist. 38. q. 1. art. 10. col. 3. §. Quare profecto.

Probatur tertio ex epistola Syricij (qui floruit anno 388.) de qua in cap. Plurimos, 82. dist. ubi loquitur de sacerdotibus, & levitis, quorum nomine continetur subdiaconus, ut patet ex multis iuribus mentionem facientibus de sacerdotibus, diaconis, & levitis; idem probatur ex Concilio Carthaginense 2. in cap. Cui in præterito, 84. dist. ibi. Sacerdotibus, nec non & levitis, & ibi. Presbyteris, & diaconi, vel qui sacramenta contractant. Idem etiam probat Concil. Elibertinum ante tempora Syricij, quod refert Bellarm. de clericis, lib. 1. cap. 19. col. 3. vers. Ecclesie Hispanice, speciatim de subdiaconis verba faciens, & denique ex antiquissimis Conciliis Pontificum, & Sanctorum Patrum auctoritatibus, quæ longo ordine recenset idem Bellarm. dicto

dicto cap. 16. in quibus promiscue de presbyteris, diaconis, & subdiaconis loquitur, vel expressé, vel generalitèr, ut exponit *Glossa*, verbo, *mentio*, in *cap. Miramur, de servis non ordinandis.*

6 Nec obstat superposita difficultas; solvitur enim si advertas, subdiaconatum non fuisse sacrum in primitiva Ecclesia, ut inquit *Abbas*, & alij, in *dict. cap. à multis, de etate, & qualitate*, per textum, ibi, & in *dict. cap. Miramur, de servis non ordinandis*: ideo autem sacer non erat, non ex eo, quia non habebat votum continentia, sed quia non contingebat proxime res sacras: ordines enim illi per excellentiam sacri dicuntur, qui proxime sacra tangunt, ut post *D. Thom. in additionibus ad 3. part. quest. 37. art. 3.* tradit *Bellarmin. tom. 2. lib. de Sacramento ordinis, cap. 7. vers. Respondeo.* Cum igitur in principio Ecclesie subdiaconis non liceret sacra vasa tangeret, ut ex *cap. Nullus, 24. distinct.* ex *Concilio Laodicensi, cap. 21.* refert *Bellarmin.* ubi proxime, ideo sacer non dicebatur, postquam vero (ut constat ex *cap. Non liceat, dist. 23.*) ceperunt vasa sacra tangere, sacer ordo cepit nuncupari, quod postea *Urbanus* in *cap. Nullus, 60. distinct.* magis confirmavit, dum licentiam concessit eligendi subdiaconum in Episcopum; advertit *Bellarmin.* ubi proxime, vers. *Olim.*

7 Vel etiam forsan poterit responderi subdiaconatum semper ordinem fuisse sacrum; neq; obstat *cap. Miramur*, ubi dicitur, à constitutione *Gregorij*, & *Urbani* sacrum ordinem esse subdiaconatum; respondetur enim Pontificem ibi non dixisse à tempore *Gregorij*, & *Urbani* ceperunt illum ordinem esse sacrum; sed ceperunt non dubitari esse sacrum, licet enim antea sacer esset; tamen cum *Urbanus* statuerit illum posse eligi in episcopum, & *Gregorius* extirpaverit à Sicilia abusum contrahendi matrimonium in subdiaconatu, in *cap. 1. supra dist. 31.* his duobus beneficijs hic ordo condecoratus cepit ab omnibus haberi pro sacro, ut antea in rei veritate erat, intendit *Glossa Marginalis*, in *dict. cap. Miramur*, favet *Sylvesther*, verbo, *Matrimonium, 8. §. 12. in sexto dicto*, vers. *Secundo*, ubi docet constitutos in sacris non posse contrahere matrimonium, citatq; nostrum textum de subdiaconatu loquentem, *Turrecremat. in cap. Si subdiaconus*, ad fin. *infra distinct. 34.*

CAP. Lectores. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Carthaginense quando celebratum?
- 2 Lectores an possint uxores ducere? & num. 3.

IN superscriptione, ibi, Concilio Carthaginensi 3. Celebratum Kalèd. Septēbris anno Domini 397. in secretario Basilicæ restituta, sic dicta, quod à Donatistis diu possessa, à catholicis Imperatoribus restituta fuerat loco solito, in quo alia quoq; nonnulla Carthaginensia Concilia acta esse leguntur, tempore *Syricii Pontificis*, *Arcadio*, & *Honorio* imperantibus; de quo agit late *Baronius tom. 5. annalium, anno Christi 397.* post med. vers. *Eisdem huius anni Consulibus*, adde posita ad *cap. Illud, nu. 1. supra dist. 23.*

In textu. Collige ex illo teneri lectores, aut uxorem ducere, aut continentiam profiteri, contra ea, quæ resolvisti in *cap. Si qui vero, nu. 1. & 2. supra hac eadem distinct.* unde textum nostrum constituisse, ut lectores non contraherent sine licentia Episcopi, & esse iam abrogatum, inquit *Henriquez. dict. lib. 10. de ordinis Sacramento, cap. 2. §. 2. littera L.* sed non quadrat littera, unde melius *Turrecremata*, verbo illud *Cogantur*, interpretatur, hoc est, *Moneantur*, quæ interpretatio magis placet, nè aliàs dicamus cogendum aliquem ab Ecclesia, vel ad matrimonium, vel ad votum continentia; coactio igitur hæc de monitione, & suasionem est intelligenda.

Sed facilius solves, si advertas ad vetustos Codices, qui sic habent: *Vt lectores usq; ad annos pubertatis legant, deinceps autem nisi uxores, custodita pudicitia, duxerint, aut continentiam professi fuerint, legere non sinantur*, quæ verba habentur in collectione Conciliorum per *Laurentium Surium*, tom. 1. fol. mihi 505. quam observat *Vasquez. de ordine, disp. 246. cap. 4. nu. 30.* *Seyerinus Binius* in novissima collectione Conciliorum, tom. 1. part. 1. fol. 575.

CAP. Subdiaconus. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Subdiaconi continentiam servare tenentur.
- 2 Episcopi tenentur facere observari Canones.
- 3 Dicitio, Aut, quam significationem habeat? & num. 4. & 5.

IN textu. Notabis ex textu subdiaconos continentiam servare oportere, de quo vide posita in cap. 1. nu. 3. & in cap. Episcopus, nu. 1. supra dist. 31. & in cap. Multorum, nu. 1. hac eadem dist. Adde Victoriam de Sacramento matrimonij, ex nu. 308. Rojas de hereticis, l. p. ex nu. 550. Petrum Mosium de contractibus, tit. de matrimonio, §. Qui possunt contrahere matrimonium, vel non, nu. 19. Nivzansium in Sylva nuptialis, lib. 1. ex nu. 134.

2 Ibi, Sinas corrumpi. Ergo Episcopi tenentur facere observari Canones, & præcepta Summorum Pontificum, facit textus in Clement. 1. ibi. Per Episcopos ad quos horam spectat correctio; de officio iudicis ordinarij, & notat Turrecremat. in præfenti. Præpositus nu. 2.

3 In textu, ibi, Aut. Quæ dicitio est adverbialiva, & ponitur inter diversa, l. Item si suspectus, cū quatuor sequentibus, ff. de procuratoribus, l. Aut facta, ff. de penis. Bart. in l. Si is, qui ducenta, §. Virum, ff. de rebus dubijs. Unde desinitur verbum, atque effectum, & ad verificationem sufficit alteram partem esse veram. Clement. 1. ad fin. & ibi Glos. verbo, Aut, de concessione præbendæ, l. Plerumq;, §. fin. de iure iurium. Quod procedit sive dispositio sit affirmativa, sive negativa, ut post Dinum, tenet Felin. in cap. Inter cæteras, nu. 16. de rescriptis, ubi Decius nu. 9. Glossa, verbo, forma, in cap. Cum plures, de officio delegati, lib. 6. plures cumulat Cened. singulari 5. nu. 2. & 3.

4 Notabis tamen, quod aliquando dicitio, Aut, accipitur copulative, seu conjunctivè, & requirit concursum utriusque, ut in cap. Omnibus vobis, 2. q. 4. ubi Glossa, verbo, Aut, textus iuncta Glossa, verbo, Aut calumnia, in cap. 2. de confessis, lib. 6. l. Quintus, §. Plane, ubi Glossa, verbo, quæ uxoris, ff. de auro, & argento legato, l. 2. Cod. obseq. patr. præstand. & ibi Glossa, verbo, aut, allegat alia similia iura; textus in l. Cum quidam, ubi Iason. nu. 1. Cod. de verborum significatione, plura adducit Cened. d. singulari 5. nu. 7.

5 An, & quando ista dicitio, Aut, summi debeat alternativè, & disjunctivè, an verò quæ-

do accipi debeat copulative, & conjunctivè? Vide eundem Cened. ex num. 8. qui per plures conclusiones latissimè materiam prosequitur.

CAP. Eos, qui. X.

S V M M A R I V M.

- 1 Urbanus secundus quis fuerit?
- 2 Papa an possit statuere, ut laicus committens aliquod crimen, fiat servus?
- 3 Vxores clericorum, & filij efficiuntur Ecclesie servi?
- 4 Vxor clerici an sortiatur Ecclesie forū? & nu. 5.
- 6 Concubina clericorum an possint iudicari in foro seculari? & nu. 7.
- 8 Familia clericorum an sit convenienda in foro ecclesiastico? & num. 9. & 10.
- 11 Famuli Episcoporum an iudicentur à iudice seculari?

Ibi, Urbanus secundus. Otho antea vocatus, monachus Cluniacensis, Episcopus Ostiensis, creatur Pontifex anno Domini 1088. Vir doctrina, & sanctitate vitæ, dignus tanto magistratu: moritur 4. Kalend. Augusti, anno Domini 1099. cum sedisset annos undecim, menses quatuor, dies decem et octo. Sed non te prætereat, quod ad triumphum pertinet Urbani Papæ, nimirum eodem tempore contigisse capi Hierosolimam ab exercitu christiano sub Godofredo Duce, cuius sanctæ expeditionis idem Urbanus promotor fuit; Cisterciensem ordinem in Burgundia excitatum, sua autoritate Urbanus confirmavit. Sunt etiam qui scribant Carthusienses religiosos, huius Pontificis tempore originem habuisse, vide Platinam in eodem Urbano secundo, latissimè Baronium tom. II. annal. anno Christi 1088. usque ad annum 1099.

In textu, ibi, Mancipient servituti. Collige ex Glossa Papam posse statuere, ut laicus committens aliquod crimen, fiat servus; docet Glossa in cap. Itaque quorundam, verbo, privatione, de Iudæis, & Sarra- cenis, quam latè exornat Navarr. ibidem, notabil. II. in Glossa 5. & in Glossa penult. n. 15. addens aliquam

aliquam servitutem inductam esse jure Pontificio, juxta *Glossam*, verbo, *servos*, in d. cap. *Ita quorundam*, qualis etiam est ea, de qua cap. de *Raptoribus*, 36. q. 1. ubi raptor, qui puellæ violentiam intulit sic servus raptæ, nisi se redimat: Quod si illa consenserit, & patrem habeat, raptor patri ad similem satisfactionem tenetur, estimandam judicio boni viri.

3 In Glossa, verbo, *Eos*, ibi, *Filij rediguntur in servitutem.*

Docet Glossa non solum uxores clericorum, si de facto contrahant, sed etiam filios, statim cum nascuntur effici servos, & mancipia Ecclesiæ; cuius pater est sacerdos, idem notat *Romanus singulari* 526. incipit. *Dic quod filij Abbas in cap. Si quisquam*, nu. 5. de *cohabitatione clericorum*. *Perez lib. 5. ordinamenti*, tit. 3. l. 2. pag. 151. *Rojas de successibus*, cap. 27. ex nu. 17. *Covar. in 4. 2. p. cap. 8. §. 5. nu. 19.* *Decianus tractat. crimin. lib. 6. cap. 21. nu. 38.* *Navarr. in cap. Ita quorundam, notabil. 11. in Glossa penult. nu. 16. de Iudæis, & Sarracenis*, cum quibus limitabis, & ampliabis, vide cap. *Cum multa*, infra, 15. quest. 8. & adde de hac ipsa materia, quæ notantur per *S. Antonin. part. 3. tit. 3. cap. 6. §. 3.* *Michaelem Salon tract. de dominio, quest. 3. art. 1. post conclusionem 4.* *Molin. de just. tom. 1. tract. 2. disp. 33.* *Sayrum in clavi, lib. 9. cap. 1. nu. 14.* *Lesium lib. 2. de just. cap. 3. dub. 4. nu. 14. edit. 3. ubi omnes nostri textus meminere.*

4 In eadem Glossa ad finem, ibi, *De foro Ecclesiæ.*

Tenet Glossa uxorem clericum, esse de foro Ecclesiæ, sortiriq; conditionem ex persona mariti, l. *Cum quedam*, ff. de *jurisdictione omnium judicum*, siue sint clerici in minoribus conjugati, juxta cap. *Vnic. de clericis conjugatis*, lib. 6. siue de licentia uxorum sacros ordines suscipiant juxta cap. *Coniugatus*, de *conversione conjugatorum*, siue religionem profiteantur, juxta cap. 1. eodem tit. siue sint uxores sacerdotum Græcorum; quam sequitur *Perez lib. 1. ordinamenti*, tit. 3. l. 1. §. *Vxor*, etiam Glossa similis in cap. *Clericum*, 3. verbo, *clericum*, II. quest. 1. *Tiraq. l. 19. Connubialium*, Glossa 2. num. 53. & 54. *Abb. in cap. 2. nu. 7. & Imol. nu. 3. de foro compet. Barbof. tom. 2. de soluto matrimonio*, in l. *Quia tale*, nu. 26. textus in l. 2. §. *Ad parangariam*, Cod. de *Episcopis, & Clericis*, latè *Carolus de Grassis de effectibus clericatus*, effectū 1. nu. 155. *Decianus tractatu crimin. lib. 4. cap. 9. nu. 53. & seqq.*

5 Unde inferitur uxorem clericum, quæ homicidium commisit, debere conveniri coram Episcopo, non autem coram iudice sæculari; quod in facti contingentia fuisse Salmanticæ practicum, tradit *Perez dict. lib. 1. ordinamenti*, tit. 3. l. 1. §. *Ex quibus*, fol. 58. *Probat ex*

ratione supradicta, quia uxor clericum conjugati incedentis in habitu, & tonsura gaudet privilegio fori in criminalibus, ut probant supra citati Doctores, ultra illos *Socin. in cap. 1. col. 10. de foro compet. Montalvus in l. 32. verbo, La tercera*, tit. 2. part. 3. & est communis secundum *Gregor. Lopez in d. l. 32. verbo, De casamiento. Avilez ad leges Prætorum in præmio*, Glossa 2. num. 28. comprobatur latè *Carolus de Grassis dict. effectū 1. nu. 156. & sequentibus.*

In eadem Glossa ad finem, ibi, *Quia delinquit in persona Ecclesiæ.*

Collige ex Glossa concubinas clericorum in foro sæculari iudicari non posse, quinimo nec valere statuta sæcularia, quæ in ipsas, pœnas decernunt, sic enim placuit *Abbati in cap. Cum sit generale*, nu. 25. de *foro compet. ubi additio, littera A. sequitur Iason. in l. penult. in principio*, nu. 17. ff. de *jurisdictione omnium judicum. Palatius in repetitione Rubrica*, §. 39. nu. 7. in principio. Multi quos refert *Avilez ad leges Prætorum*, cap. 47. verbo, *O clerigo*, nu. 1. Nam ratione huius delicti efficitur concubina de foro ecclesiastico, & ad ecclesiasticum iudicem est remittenda, ut testatur vidisse practicum *Socinus in l. Cum servitus*, in fine, ff. de *rebus dubijs*, post alios *Marta de jurisdictione*, part. 4. casu 44. num. 7. & seqq. *Carolus de Grassis de effectibus clericatus*, effectū 1. num. 181.

7 Quæ sententia indistincte vera non apparet, præterquam quod adversatur legibus Gallicæ, Hispaniæ part. 1. tit. 6. l. 43. & lib. 1. tit. 3. l. 21. & 23. novi Ordinati, & Lusitaniæ lib. 2. tit. 9. ubi de casibus mixti fori, & lib. 5. tit. 30. in huiusmodi concubinas pœnas statutibus, non est neganda sæcularibus potestas puniendi temporale crimen à sæculari persona commissum. Unde probabilior est aliorum distinctio, qui affirmant publicas clericorum concubinas à sæcularibus posse iudicari, occultas autem non posse, ne hac occasione ecclesiasticæ personæ in foro sæculari infamentur; ut post alios probat *Anania ad rubric. de adulterijs*, num. 4. *Ancharranus cons. 1963 nu. 5. Felinus in d. cap. Cum sit generale*, nu. 14. & in cap. *Ecclesia*, nu. 102. de *constitutionibus*, *Boerius decis. 73. nu. 7. Avilez d. cap. 47. Perez lib. 1. Ordinati*, tit. 13. l. 21. verbo, *Mancebas. Clarus in practica*, q. 37. nu. 4. *Decianus tractatu criminali*, lib. 4. cap. 9. num. 56. & lib. 9. cap. 21. num. 37. quam distinctionem videtur sentire, *Ord. nostra d. tit. 30. in principio*, ibi. *Teuda, & manreuda notoriamente*, d. l. 21. lib. 1. tit. 3. *Ordinati*, ibi. *Teniendo mancebas conocidamente*, ubi *Perez* explicat quæ dicatur concubina notoria. Pro tota hac materia concubinarum, maxime clericorum, consule *Barbof. in remissionibus*

ad ordinationem Lusitanam, lib. 2. tit. 9. num. 2. & 3.
 & lib. 5. tit. 36. num. 1. 2. 3. ubi plures refert,
 & Thom. Vallasc. allegat. 34. per totam.

8 In eadem glossa, ibi, Familia Sa-
 cerdotis. Dicit glossa familiam, & servos
 clericorum esse conveniendos
 coram indice ecclesiastico, glossa similis, in
 cap. 3. II. q. 1. verbo, Clericum, versiculo, Idem dico,
 & in cap. ecclesiarum, 69. per text. ibi. 12. q. 2.
 Bald. in l. 2. num. 4. Cod. de Episcopis & Clericis, Ma-
 rianus Socinus in cap. 1. num. 18. de foro compet. Ma-
 rianta de ordine iudiciali. 4. p. dist. 11. num. 4. Caval-
 canus cons. 71. num. 3. ubi firmat hanc esse com-
 munem opinionem, refert alios Carolus de Gras-
 sis, de effectibus clericatus, effectu 1. num. 146. Marta
 de iurisdictione, p. 4. casu III. num. 1. & 6. Decianus
 tractatu criminali, lib. 4. cap. 9. num. 47. ubi dicit
 magis communem; facit text. in l. 2. C. de Epis-
 cop. & clericis, cap. magna, ad finem, de voto, ibi. Pro-
 te, & famulis tuis, cap. penultim. §. 1. de privilegijs,
 lib. 6.

9 Contrariam tamen opinionem tenuit Ca-
 picus, decis. 12. nu. 2. in fine, asserens hanc esse cō-
 munem opinionem, ubi Prosperus Petra in addi-
 tionibus, littera B. Clarus in practica, §. final. q. 35. vers.
 Quæro nunquid familiares, num. 18. Farinac. in praxi
 criminali, q. 8. num. 46. in principio, Segismundus
 Schaccia in tractatu de iudicijs, lib. 1. cap. 11. num. 22.
 insinuat Covar. practicarum, cap. 35. num. 2. vers.
 Quinto non video, refert alios Carolus de Grassis, de
 effectibus clericatus, d. effectu 1. num. 147. & 148. Gu-
 tierri, practicar. lib. 1. q. 4. num. 2. tradit iudicatum
 Thesaurus, decis. Pedamont. 22. n. 4. vers. Verum, plu-
 res citat Menoch. de arbitrar. centuria 6. casu 562.
 num. 4.

10 Ego nunquam discederem à distinctione
 per multos approbata, scilicet aut famuli, ser-
 vi, & coloni sunt perpetuò clericis, & eccle-
 sijs obligati; & tunc procedit prima opinio,
 ut scilicet potiantur privilegio fori; aut famu-
 lus, servus, & colonus est tantum ad tempus,
 annua, vel mensura mercede conductus, &
 tunc fori privilegio non gaudet; ita in effectu
 glossa in cap. iudicatum, verbo, inter eos, 89. dist. Aufre-
 rius in tractatu de potestate iudicis secularis, regul. 2.
 num. 36. ubi dicit, quod hæc est tutior opinio,
 & de facto servatur; Thesaurus decis. 22. num. 5.
 Menoch. de arbitrar. centuria 6. casu 562. numer. 3.
 ubi dicit, quod hæc est omnium recepta sen-
 tentia, & num. 21. sequitur alios Carolus de Gras-
 sis, de effectibus clericatus, dicto effectu 1. num. 149. De-
 cianus tractatu criminali, lib. 4. cap. 9. num. 57. & 58.
 Gratianus decis. Rotta, 133. num. 3. & 4. vide quæ
 colligit Barbosa ad ordinat. Lusitan. lib. 2. tit. 25. in
 principio.

11 Notabis tamen famulos Episcoporum, etiã
 si seculares sint, nullatenus posse à seculari
 indice iudicari, tam in civili, quàm in crimi-

nali, per textum, in cap. ult. §. petijt, ubi commu-
 niter Doctores, de officio Archidiaconi: & est
 cōmunis opinio, de qua testatur Capicinus, decis.
 12. num. 1. & ibi Additio littera A. Farinac. in praxi
 criminali, tom. 1. q. 8. num. 46. in principio, qui alios
 refert Clarus, §. final. d. q. 35. vers. Quæro nunquid,
 num. 18. Bazardus in additionibus, q. 36. num. 3. De-
 cianus d. lib. 4. cap. 9. num. 57. Segismundus Schaccia,
 de iudicijs, lib. 1. cap. 11. num. 22. Marta de iurisdic-
 tione, p. 4. casu III. num. 3. Gratianus, decis. Rotta. 133.
 num. 1. & 2. post Menoch. de arbitrar. casu 336. num.
 10. idem Menochius, centuria 6. casu 562. n. 13.

C A P. Erubescant. XI.

S Y M M A R I V M.

- 1 Doctores qui textus meminere.
- 2 Clericus in sacris matrimonium con-
 trahens, an privetur beneficio?
- 3 Occultè peccantes, occultè corrigan-
 tur.
- 4 Iudices an possint interrogare super
 criminibus occultis?
- 5 Ecclesia an iudicet de occultis?

IN textu. Quem refert Salzed. in additio-
 nibus ad Bernardum, cap. 80. glos. 1.
 in principio, Covar. de sponsalibus. 2. p. cap. 6. §. 3. in
 principio, Martinus de Ledesma, 2. 4. q. 36. art. 3. vers.
 Secundo arguitur, fol. 409. Azor tom. 1. Institut. mora-
 lium, lib. 13. cap. 13. §. 6. Carolus de Grassis, de effecti-
 bus clericatus, effectu 5. num. 1. Azeved. lib. 8. nova re-
 copilat. tit. 19. l. 1. num. 50. Gutierri, lib. 2. Canon. cap. 7.
 num. 53.

Ibi, ab omni graduū dignitate. 2
 Ergo clericus in sacris matrimonium contra-
 hens privatur officio, si quod habet: text. in 6.
 sanè sacerdotes, de clericis coniugatis, cap. ex litterarum
 qui clerici, vel voyentes, Symanchas de catholicis, cap.
 40. num. 13. post alios Carolus de Grassis, de effecti-
 bus clericatus, effectu 5. num. 5. & num. 9. ait. Talem
 clericum esse suspensum ipso facto, referens
 Abbatem in d. cap. sanè sacerdotes, num. 2. & in d. cap.
 ex litterarum, num. 3. per textum, ibi. Attamen post
 peractam pœnitentiam poterit clericus resti-
 tuti ad officij executionem, tradit idem Gras-
 sis, d. num. 5. & videtur probari in d. cap. sanè, ibi.
 Post longam pœnitentiam officio suo restitui poterit, &
 indulgentia Episcopi executionem habere. Adde posi-
 ta ad cap. discernimus, num. 3. & ad cap. presbyter, nu-
 2. supra dist. 28. & ad cap. si qui vero, num. 3. & 4. hac
 eadem dist.

Ibi de manifestis. Notat Azeved. lib. 8.
 nova recopilat. tit. 19.
 l. 1. n. 76.

l. i. n. 76. contra officiales, & Vicarios Episcoporum, qui cum fraterna correctione clericos occulte peccantes corrigere deberent, illos tamen manifestant, ut publice scandalum patiantur; unde iuratales, non correctores, sed proditores, appellant, prosequitur Salzedo eleganter in practica, cap. 126. littera A. vers. Unde merito, fol. mihi 515. Concinit D. August. de verbis domini, ubi eleganter ait. *Que peccantur coram omnibus, coram omnibus corripienda sunt, qui secreto peccavit in te, secreto corripe. Nam si solus nosti, & eum vis coram omnibus arguere, non es corrector, sed proditor.*

4 **Ibi cognitor Deus.** Ponderat Navar. in Rubr. de iudicijs, notabili 13. num. 53. contra iudices, qui per torturam, vel iuramentum, non probatis coram ipsis prius iudicijs in id sufficientibus, interrogant, & compellunt partes ad respondendum super criminibus occultis, adducens cap. consulisti, 2. q. 4. de quo etiam Hyppol. in l. de minore. §. tormenta, ff. de questionibus, & in practica. §. constante, num. 14. Clarus in praxi criminali, §. fin. q. 45. num. 6. in fine, & q. 64. num. 9. cum nemo de suis criminibus sine iudicijs pravijs interrogari possit, iuxta illud Chrysostomi. *Non tibi dico, ut te prodas, refertur in cap. quis aliquando, §. his auctoritatibus, de penitentia, dist. 1. late Salzedo in practica, cap. 126. littera A. vers. Secundo autem, & seqq. fol. 514.*

5 **In glossa.** Docet glossa ecclesiam non iudicare de occultis, de quo vide posita ad cap. voventibus, num. 3. & seqq. supra dist. 27. & ad cap. si quis eorum, num. 2. & seqq. supra dist. 30.

C A P. Nemo. XII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Ad sacros ordines non promoventur, nisi viri probate castitatis.*
- 2 *Usque, dictio quid significet? Et n. 3.*
- 4 *Bigamus an sit ille, qui ignoranter cum corrupta contrahit?*
- 5 *Bigamus an sit qui feminam prius a se cognitam, duxit in uxorem?*

1 **IN textu.** Collige ex illo, quod ad sacros ordines non debent accedere nisi virgines, aut viri probate castitatis; de quo ultra posita hac eadem distinctione, vide Campanil. diversorum iuris canonici, Rubr. 4. num. 46. & seqq. & Rubr. 12. cap. 8.

2 **In textu ibi, usque.** Quia dictio est taxativa, unde statutum iubens rectorem scholarium eligi usque

ad annum, importat taxationem, ut non possit iterum eligi ad alium annum immediatum, quia taxatio excludit prorogationem, Bald. lib. 3. cons. 316. ponitur quod electio, in principio. Similiter statutum disponens, quod stantibus agnatis usque ad quartum gradum, excludantur cognati, non habet locum ultra quartum gradum; idem Bald. lib. 2. cons. 218. statuto civitatis, in fine, sequitur Cardinalis Tuschus, tom. 2. conclus. 400. nu. 1. & 2.

Aliquando hæc dictio usque includit, ut si iudex mandat superfederi usque ad diem signaturæ, seu audientie, includit ipsum diem ex mente Alexandri lib. 5. cons. 114. num. 5. versiculo, *Quia illa dictio, sic recipiens investituram pro se usque ad tertiam eius generationem, includit ipsam generationem.* Bald. lib. 4. cons. 375. concessa est alicui, circa finem, num. 3. vers. *Si autem concederetur, Cardinal. Tuschus, tom. 2. conclus. 291. num. 6. & seqq.* Quando autem dictio, usque, includat, vel excludat, vide eundem Tuschum d. conclus. 291. num. 14. usque ad num. 26. cum quo ampliabis, & limitabis. Vide Bart. in l. patronus, §. Sempronius, per totum, ff. de legatis 3.

In principio glossæ. Docet glossa bigamum esse illum, qui cum corrupta, etiam ignoranter matrimonium contrahit, glossam communiter approbant DD. Divus Thom. in additionibus, ad tertiam partem, quest. 66. art. 4. ad tertium, Martinus de Ledesma 2. q. 26. art. 2. tractatu de irregularitate non longe ab initio, Sotus in 4. dist. 27. q. 3. art. 1. conclus. 4. Covar. in Clement. si furiosus, part. 1. §. 2. num. 2. vers. Tertio, Gomez. tom. 3. cap. 10. num. 4. Maiolus de irregularitate, lib. 1. cap. 33. num. 4. vers. *Et quia, in fine, Gregorius Tolosanus in Syntagm. iuris. p. 2. lib. 16. cap. 19. num. 8. refert alios Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 4. num. 11. vers. Sextus est, cuius rei rationem assignant, quia irregularitas non est poena inflata pro culpa, sed propter defectum significationis Sacramenti, & ideo etiam prater voluntatem contrahi potest.*

In eadem glossa ibi, quid si primo. Tenet glossa quod sit bigamus, & irregularis qui feminam, quam ipse prius per fornicationem violavit, duxit in uxorem, quia requiritur quod mulier sit virgo tempore, quo contrahitur matrimonium; similis glos. in cap. maritum, verbo, concubinam, infra dist. 33. ubi vide posita, nu. 2. sequitur Hostiensis in summ. lib. 1. tit. de bigamis, §. circa hoc, vers. Sexto, verior tamen est contraria opinio, quam tenet glos. in cap. debitum, verbo, demisit, de bigamis, & in cap. sane 1. verbo, virginem, de clericis conjugatis, & in cap. unico, verbo, contraxerunt, eod. tit. lib. 6. Divus Thom. in additionibus, ad tertiam partem, q. 66. art. 3. ad secundum, Sotus in 4. dist. 27. q. 3. art. 1. conclus. 4. in fine, Navar. in Manuali, cap. 27. num. 195. vers. Secundo,

Covar. in Clementin. Si furiosus, part. 1. §. 2. nu. 3. in principio, sequitur plures *Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 4. nu. 17. vers. Secunda*, adducens fundamentum, quia iste non divisit carnem suam in duas, neque illa in duos, cum ab uno tantum cognita sit, unde benigne interpretando, dicitur virginem duxisse uxorem, qui à se ipso corruptam, in uxorem copulavit. *Lege Thom. Vallasc. allegat. 41. nu. 3.*

C A P. Placuit. XIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Concilium Carthaginense quintum, quando celebratum?*
- 2 *Episcopi, presbyteri, & diaconi debent ab uxoribus abstinere.*
- 3 *Consuetudo an sit efficax ad reddendos aliquos inhabiles ad matrimonium contrahendum? & nu. seqq.*

I N superscriptione, ibi, In Cōcilio Carthaginensi quinto.

Celebratum anno Domini 390. sub Pontifice Siricio, imperante Theodosio, ut tradit *Padilha in epitome Conciliorum, fol. 14.* sed melius *Cardinalis Baronius tom. 5. annalium*, ait, Concilium Carthaginense 5. fuisse celebratum anno Christi 398. circa tempora Anastasij Pontificis, Arcadio, & Honorio imperantibus; fuit provinciale, habitum ab Episcopis septuaginta tribus, de quo vide latè eundem *Baronium dicto anno 398. post principium, §. Quod insuper, fol. mihi 52. & seqq.*

- 2 **In textu.** Collige ex illo, Episcopos, presbyteros, & diaconos debere ab uxoribus abstinere, de quo, & de nostro textu latè agunt *Gregor. Lopez part. 4. tit. 2. l. 16. Glosa 1. Petrus Crespetius in summa catholica fidei, verbo, coelibatus, fol. 163. Bellarmin. tom. 1. lib. 1. de clericis, cap. 19. §. Ecclesia Hispanica, Boverius de Repub. ecclesiastica, part. 2. lib. 2. cap. 10. §. Ex his plane, fol. mihi 376. & §. Caterum, fol. 378. Vasquez de ordine, disp. 247. cap. 5. num. 60. vers. Putarunt.*

3 Ibi, Secundum uniuscuiusq; Ecclesie consuetudinem.

Ergo consuetudo est efficax ad reddendos quospiam inhabiles ad matrimonium contrahendum; similis textus in cap. 1. & in cap. Super eo, de cognatione spiritali. Contrarium decidit textus in cap. Quod su-

per, in fine, de consanguinitate, & affinitate, circa quorum explicationem, non modica est controversia propter diversitatem opinandi apud Doctores, qui varijs distinctionibus rem istam obscurarunt, dum explicare conantur; tu ut clarius procedas, sequentes pone conclusiones.

Sit prima conclusio. Nulla consuetudo, etiamsi scandalum oriatur, vires habet ad dissolvendum matrimonium, semel legitime initum; cum sit vinculum juris naturalis, & divini; textus in cap. Fin. de sponsa duorum, ubi definitur. *Non esse sequendam consuetudinem, ut spreto priori matrimonio rato, persistatur in posteriori consummato.* Probant conclusionem *Glossa in cap. 1. verbo, Nisi consuetudo, de cognatione spiritali. Abb. in cap. Super eo, nu. ult. eodem tit. & ibi Alexander de Nevo, nu. 10. Turrecremata in presenti, nu. 12. Brunellus de sponsalibus, conclus. 20. nu. 8. Sylvester verbo, matrimonium, 2. quest. 3. post alios Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 4. nu. 2.*

Valet tamen consuetudo impediens ad tempus matrimonium, aut ad tempus separans; non ex eo, quod invalidum sit matrimonium, sed in pœnam, quod adversus prohibitionem initum sit, ut docet *Butrius in cap. super eo, in fine, de cognatione spiritali, ubi Abb. nu. 6. Alexander de Nevo nu. 16. Sylvester, verbo, matrimonium, 2. q. 3. alios refert Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 4. nu. 4. Gallego de cognatione spiritali, cap. 4. nu. 7.*

Secunda conclusio. Consuetudo à Pontifice approbata potest quidem impedimentum introducere non solum impediens, sed etiam dirimens matrimonium, quia sicut ipse Papa potuisset tale impedimentum per suam constitutionem inducere, ita & consuetudo postquam est ab ipso approbata. Docet *Hostiens. in cap. Fin. nu. 1. de sponsa duorum, & in summa, tit. de cognatione spiritali, §. Quis sit effectus, num. 6. Sylvester, verbo, matrimonium, 2. q. 3. Gaeta in repetitione, cap. Ad limina, 30. q. 1. §. 4. nu. 80. & 296. Turrecremata in presenti, num. 13. sequitur alios Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 4. nu. 3. Basilius de impedimentis matrimonij, cap. 1. §. 2. vers. Debet autem.*

Tertia conclusio. Consuetudo etsi non sit approbata per Summum Pontificem, potest tamen introducere impedimentum impediens matrimonium contrahendum, maximè si adsit scandalum, quod ex matrimonio inito pullularet, probatur ex textu in presenti, ubi *Turrecremata nu. 10. & ex cap. Super eo, ubi Glossa, verbo, Consuetudo, de cognatione spiritali, Glossa in cap. Quod super, verbo, non obstante, de consanguinitate, ubi Abb. num. 4. Alexander de Nevo num. 7. & 8. Navarr. in Manuali, cap. 22. nu. 73. in fine. Covar. de sponsal. 2. part. cap. 6. §. 10. nu. 18. dicit comunem Villalobos in Erario comunium opinionum verbo,*

Verbo, consuetudo, nu. 260. Gallego de cognatione spiritali, cap. 4. nu. 7. Perez lib. 1. Ordinam. tit. 3. l. 5. Glossa 1. col. 2. comprobat late Sanchez. d. lib. 7. de matrimonio, disp. 4. nu. 11.

8 **Quarta conclusio.** Consuetudo non potest nuptias permittere inter eos, quos lex Pontificia matrimonium inire prohibuit, cum consuetudo, ut legitime aliquid introducat, debeat esse rationalis, ac precripta; plane consuetudo permittendi matrimonium contrahi inter personas jure inhabiles, rationalis, ac precripta, nequaquam dici potest. Probat conclusionem Glossa in cap. Quod super, verbo, non obstante, de consanguinitate, ubi Abb. nu. 4. Alexander de Nevo, nu. 5. Ancharan. nu. 4. Sylvester, verbo, matrimonium, 2. quest. 3. Covar. de sponsalibus, 2. p. cap. 6. §. 10. num. 18. in principio, Henricus alios citans in summ. lib. 12. cap. 1. nu. 5. littera A. Gallego de cognatione spiritali, cap. 4. nu. 8. & sequentibus qui communem dicit; licet doctissimus Sanchez lib. 7. de matrimonio, disp. 4. nu. 14. tot Doctorum sententiam intendat enervare.

C A P. Seriatim. XIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Leo nonus quis fuerit?
- 2 Constituti in minoribus ordinibus, an peccent, si matrimonium contraxerint? & nu. 3. 4. & 5.
- 6 Vxoratus promotus ad ordines, an possit in illis ministrare?
- 7 Vxor illius, qui ad ordines est promotus, an teneatur castitatem observare? & num. 8.

1 **I**N supercriptione, ibi, Leo 9. Licet Sanchez lib. 7. de matrimonio, disp. 31. nu. 7. existimet nostrum textum emanasse à Leone nono contra epistolam Nicetæ Abbatis, ut habet Rubrica, verius est emanasse ab Humberto legato Leonis 9. in responsione contra Nicetam, ut observat Vasquez de ordine, disp. 249. cap. 4. nu. 39.

2 **In textu, ibi, Non autem viduam, aut repudiatam.** Ergo licet in minoribus ordinibus constituti, uxorem ducere possint, juxta resoluta in cap. Si qui verò, nu. 1. & 2. supra hac eadem dist. peccabunt tamen si cum viduis, aut repudiatis matrimonium contraxerint; quam culpam esse mortalem firmat Caietanus 2. 2. q. 12. art. 1. dub. 1. quando absq̃

iusta causa fiat. Ducitur quia est perfecta ab ordine apostasia; nec id fieri valeat sine sacramentalium contemptu, sicut nec recedere ab ordine sacro absq̃ Sacramenti despectione, cum neuter ordo iterari possit.

Sed tantum esse culpam venialem ducere non virginem, aut bis contrahere nuptias, qui in minoribus ordinibus sunt constituti, reddendo se incapaces ad illorum ordinum munera obtinenda, tenet idem Caietan. in summ. verbo, Apostasia. Banes 2. 2. q. 12. art. 1. §. Sit tamen tertia conclusio. Tabiena, verbo, Apostasia. q. 10. nu. 13. post alios Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 31. nu. 11. Vasq. de ordine, disp. 249. cap. 4. nu. 39. Filiucius resolut. moral. tom. 1. p. 2. tractat. 10. cap. 4. nu. 130. cum status, qui his ordinibus continetur, non videatur tanti momenti, ut non liceat absq̃ mortali culpa illius ministeria relinquere.

Mihi tamen illorum placet opinio affirmantium, nullam esse culpam initiatum minoribus ordinibus transire ad matrimonium, quia utitur iure suo, nec facit contra votum, aut aliquod iuris preceptum, ut censet Covar. de sponsalibus, 2. p. cap. 6. §. 3. nu. 4. in princip. Toledo in summa, lib. 4. cap. 18. nu. 4. Azor. institut. moral. tom. 1. lib. 13. cap. 14. q. 14. in fine. Banes 2. 2. q. 12. art. 1. Valentia 2. 2. disp. 1. q. 12. pun. 1. Rodrigues cap. 225. n. 1. Bonacina q. 3. punct. 9. nu. 3. & 4. Quod ex eo probat quia, quemadmodum novitius est in via ad statum religiosum, ita clericus in minoribus est in via ad statum clericalem, sed novitius non peccat recedendo à religione, ergo neque clericus ab statu. Adde Rebellum 2. part. lib. 4. q. 8. nu. 27. Egid. disp. 23. dub. 3. nu. 57.

Vnde sequitur, eum, qui recipit primam tonsuram, aut ordines minores, non teneri habere animum ascendendi ad sacros ordines; cum nullo jure talis intentio exigatur, & Trid. sess. 23. cap. 4. de reformatione, dum agit de conditionibus ordinandorum, solum prohibet intentionem ad declinandum forum sæculare. Nec similiter peccabit Episcopus conferens ordines minores ei, qui non habet intentionem ascendendi ad superiores, licet laudandus sit is, qui nec primam tonsuram confert, nisi habenti intentionem bonam ascendendi ad sacros, ut probat post alios Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 31. nu. 16. & seqq. Filiucius moral. questionum, tom. 1. tractatione 10. cap. 4. nu. 131.

Ad finem textus, ibi, Dein-

6 **ceps spirituale coniugium.** Citat Barbosa in Rubrica de soluto matrimonio, 2. p. nu. 90. ad hoc, quod si uxor consentiat maritum promoveri ad sacros ordines, poterit in illis maritus ministrare; Glossa celebris in cap. vxoratus, verbo, nullate-

millatenus, de conversione coniugatorum, eleganter
Aretinus conf. 59. nu. 8. vers. Secundo probatur, Gu-
tierres Canoniarum, cap. 25. nu. 17. & est ratio,
quia uxor prædictum consensum præstans, vi-
detur renuntiasse iuri petendi debitum, ut la-
tius prosequitur idem Barbosa.

7 **In fine textus, ibi, Nec cui-
quam nubere.**

Igitur uxor cuius licen-
tia, vel dissimulatione
maritus ad ordines sacros est promotus, tene-
tur ad castitatem, ita ut nequeat, etiam viro
defuncto, validum matrimonium inire, de
quo vide posita ad cap. Quia sunt, nu. 4. & ad cap.
Si se cuiquam, nu. 2. & seqq. supra dist. 28. Adde
Filliucium questionum moral. tom. 1. tractatione 10.
cap. 4. an. 132. & à nu. 145. Basilium de impedi-
mentis matrimonij, cap. 19. §. 1. vers. Simili, latif-
sime Sanchez de matrimon. lib. 7. disp. 38. & 39.

8 Quod limitabis nisi maritus, repugnante,
vel ignara uxore fuerit ad sacros ordines pro-
motus, quia tunc uxor habet ius repetendi vi-
rum, illumque revocare ad matrimonium, &
vir uxori restitutus debitum coniugale redde-
re, iure ipso compellitur; nequit tamen petere
debitum, quia promisit non exigere, quod in
eius potestate erat; cap. Quidam de conversione cō-
iugat. Extrav. g. antiqua de voto, post alios Azor.
tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 14. vers. Duodeci-
mo queritur. Filliucius moral. quest. tom. 1. tractatio-
ne 10. cap. 4. nu. 183. Sanchez lib. 7. de matrimon.
disp. 38. nu. 12. idem dicendum est, si licentia
uxoris fuisset extorta per metum gravem, vel
vim, aut dolum, cap. Veniens, cap. Accedens, de cō-
vers. Azor. dict. vers. Duodecimo. Filliucius d. nu.
147. Sanchez nu. 13. cum quibus latissime ma-
teriam prosequere, & dubia pullulantia ex-
tingue.

CAP. Quoniam. XV.

S Y M M A R I U M.

1 An valeat matrimonium contractum
cum infideli?

2 Quo jure hoc prohibeatur? & n. 3. & 4.

3 Episcopus an possit facere constitutio-
nem, quod nullus in Acolytum or-
dinetur, nisi castitatem promittat?

1 **I**N textu. Collige ex illo non valere
matrimonium contractum
à catholico cum infideli, quod procedit
ex constitutione Ecclesiæ; licet enim le-
ge divina, & naturali prohibitum sit huius-
modi coniugium, quatenus consortium infi-

delis potest catholicum à fide avertere, cum
teneamur divino præcepto eorum consortia
effugere, qui nos in discrimen fidei, aut æter-
næ salutis inducere possunt, cap. Sape, cum se-
quentibus, 28. quest. 1. Nullum autem confor-
tium peius esse potest, quàm illud quod per
matrimonium contrahitur cum infideli, ut le-
gitur 3. Regum, cap. 11. nu. 2. & iudicium toto, cap.
16. D. Paulus 2. ad Corinthios 6. num. 14. inquit.
Nolite iugum ducere cum infidelibus. Et huc etiam
pertinent authoritates sanctorum Patrum cō-
gestæ à nostro Gratiano in cap. 1. 28. quest. 1.
quæ omnes plane ostendunt non esse licitum
lege divina prædictum matrimonium, non ta-
men evincunt non esse validum, ut prosequi-
tur Covar. de sponsalibus, 2. p. cap. 6. §. 11. num. 1.
latissime Sanchez de matrimon. lib. 7. disp. 71. nu. 7.
post illum Basilium de impedimentis matrimonij, cap.
20.

2 Quærent autem Doctores, quo decreto Ec-
clesiæ matrimonium hoc irritetur, cum præ-
dictæ authoritates non sufficiant, quippe om-
nes Canones, qui ad hoc allegantur, vel sunt
ex sanctis, vel ex Concilijs provincialibus de-
sumpti? Dicendum quidem est, nullum for-
tassis esse textum quo hæc irritatio inducatur,
sed sufficere usum Ecclesiæ ex receptissima
consuetudine, & Apostolorum traditione, vim
legis obtinente, ut docet Sotus in 4. dist. 39. quest.
unica, art. 2. col. 5. vers. Hoc autem, Bellarminus de
matrimonio, lib. 1. cap. 23. propositione 2. & 3. Hen-
riq. lib. 13. de matrimonio, cap. 23. nu. 3. in fine.
Rebellus de iustitia, 2. p. lib. 3. q. 9. circa finem.
Sanchez d. disp. 71. nu. 8. Non enim oportet om-
nes leges, & consuetudines Ecclesiæ in scrip-
tis redigi, ut prædicti bene docent. Quidquid
Basilium de impedimentis matrimonij, cap. 20. §. 2.
vers. Caterum, multum insudet probare lege
ecclesiastica scripta, tale matrimonium non
subsistere.

3 Vnde infertur posse Pontificem ex iustif-
sima causa dispensare, ut matrimonium inter
fidelem, & infidelem celebretur, cum possit
in omni jure ecclesiastico dispensare, ut do-
cent Calderinus in cap. ult. de conditionibus appositis.
Alexander de Nevo, ibi, nu. 11. Sylvest. verbo, ma-
rimonium, 8. q. 10. dicto 3. Grassijs part. 1. decisio-
num, lib. 2. cap. 85. num. 11. Sotus in 4. dist. 39.
quest. unica, art. 2. in fine corporis, latè Sanchez
d. disp. 71. num. 10. Infertur etiam, tale matri-
monium ex parte suscipientis baptizati, esse
Sacramentum, ut tradit Basilium d. cap. 20. §. 2.
vers. Quod si quis, & Egidius disp. 31. num. 45. ex
parte vero infidelis ideo non est Sacramen-
tum, quia desideratur baptismus, qui est janua
Sacramentorum. Consule Reginaldum lib. 31.
nu. 167.

4 Illud autem citra controversiam est, con-
iugium personæ fidelis cū hæretica baptizata,
vel

vel apostata à fide, validum esse, quanvis illicitum, quia cum matrimonium sit Sacramentum, solum petit paritatem baptismi suscepti à contrahentibus, quanvis in fidei professione disparitas sit, ut docet D. Thom. in 4. dist. 39. quest. unic. art. 1. ad quintum. Bellarmin. lib. 1. de matrimonio, cap. 23. in principio. Toledo in summ. lib. 7. cap. 7. nu. 1. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 8. cap. 11. q. 5. Reginald. lib. 31. nu. 168. ubi cum Soto affirmat esse peccatum mortale contrahere huiusmodi matrimonium. Quod tamen limitat, non procedere in ijs locis, in quibus hæretici non denunciati, nec publici clericorum percussores catholicis permiscantur, ut in Germania, Gallia, Polonia. Sed quidquid sit de peccato, pro valore talis matrimonij stat Navarr. in summa, cap. 22. num. 49. Covar. de sponsal. 2. p. cap. 6. §. 11. num. 4. plures refert Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 72. nu. 2. Basilus de impedimentis matrimonij, cap. 20. §. 2. ver. De coniugio, & videtur probari in cap. Decretis, de hæreticis, lib. 6. licet Simanchas de catholicis, tit. 40. num. 46. quem sequitur Rojas singulari fidei 128. contrarium teneat.

In textu, ibi, Concessum est lectoribus, & psalmistis. Ergo si non concedatur licentia, non poterunt tales matrimonium contrahere, sed quomodo hoc intelligatur, vide posita in cap. Si qui vero, num. 1. & 2. & in cap. Lectores, nu. 2. & in cap. Placuit, nu. 3. & sequentibus supra hac eadem dist. Vnde Turrecremat. in d. cap. Placuit, nu. 11. affirmat, posse Episcopum facere constitutionem cum consensu clericorum suorum, quod nullus ordinetur in Acolytum, nisi castitatem promittat.

C A P. Interdixit. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici non debent habere in domo mulieres suspectas.
- 2 Femina subintroducta qua dicatur?
- 3 Mulieres regulares, seu canonice, que sint?

IN textu. Notat Navarr. in Manual. cap. 25. nu. 109. Azor. lib. 8. re- capitul. tit. 19. l. 1. nu. 78. & per illum docent non debere clericos habere in domo mulieres suspectas, sed tantum eas, que à iure permittuntur, maxime si clerici, vel mulieres essent juvenes, ex quibus sinistra opinio oriri potest, de quo etiam vide Ayendan-

lib. 2. pratorum, cap. 26. nu. 9. Prosequitur late Menoch. de presumptionibus, lib. 5. presumpt. 17. nu. 1. & seqq. Adde textum in l. Eun, qui, Cod. de Episcopis, & Clericis.

Ibi, Subintroducta mulierem. 2

Quanam femina fuerint, quas Canones subintroductas appellat, dubium esse potest? Certius est hoc genus mulierum malæ suspicionis fuisse, non quod tunc essent concubinae, aut meretrices, sed quod in puellari ætate à viris in cohabitationem, tanquam sorores admittebantur, ex earumque consortio nihil non malitimeri poterat. Vnde rectè Concilium Nicænum consortium talium mulierum clericis interdixit, ut probant Covar. de sponsal. 2. p. cap. 8. §. 4. nu. 5. latissimè Vasquez de ordine, disp. 247. cap. 4. nu. 42. & seqq. licet Archidiaconus in cap. Nullus, supra hac eadem dist. existimet, subintroductam mulierem esse, quæ respectu alicuius domestici officij, domi cohabitabat, At Anastasius Germonius lib. 2. animadvers. cap. 15. ad finem. affirmat introductam mulierem esse, quæ libidinis causa intus retinetur; hoc est, quæ non in luce, & oculis civium, sed intus in domo habetur, iuxta illud Cicer. ad Attic. Iam vero ô Dij boni, rem perditam etiam noctes certarum mulierum, atq; adolescentulorum nobilium introductiones nonnullis iudicibus pro mercede cumulo fuerunt.

Alia quoque fuerunt mulieres regulares, seu canonice dictæ, idest Deo consecratæ, quæ aliquando cum viris habitabant; contra quas Chrisostomus, acriter invehitur, tom. 5. in sermone, cuius titulus est, Quod regulares feminae viris cohabitent; de quibus tamen non loquitur decretum Concilij Nicæni in presenti, ut bene advertit Vasquez d. cap. 4. nu. 49.

C A P. Hospitiolum. XVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici debent evitare consortia mulierum.
- 2 Si unum est bonum, aliud est malum.

IN textu. Quem colligit Palea ex v. 2. ijs Hieronymi locis, in quibus de evitanda mulierum consuetudine agitur, quod etiam probant exempla sanctorum Patrum, qui miro modo leguntur evitasse consortium mulierum. Sunt alia exempla multorum etiam magnorum hominum, qui occasione mulieris ceciderunt, de quo ultra posita hac distinctione, varijs in locis, vide late Paulum Fuscum de visitatione, lib. 2. cap. 15.